

The Project Gutenberg eBook of Joulun-aatto

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Joulun-aatto

Author: Charles Dickens

Translator: Waldemar Churberg

Release date: December 25, 2007 [eBook #24026]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK JOULUN-AATTO ***

Produced by Tapio Riikonen

JOULUN-AATTO

Kirj.

Charles Dickens

Englannin kielestä suomentanut ["A Christmas Carol"] Waldemar Churberg

Helsingissä, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa, 1878.

SISÄLLYS:

- I. Marley'n haamu
- II. Ensimmäinen kolmesta hengestä
- III. Toinen kolmesta hengestä
- IV. Viimeinen henki
- V. Loppu

I.

Marley'n haamu.

Marley oli kuollut, tästä aloittaaksemme. Siitä ei ole minkäänlaista epäilystä. Pappi, notarius, maahanpaniais-toimittaja ja pää-murehtija olivat allekirjoittaneet hänen hautaus-todistuksensa. Scrooge allekirjoitti sen, ja Scrooge'n nimi oli hyvä pörssissä, mihin hyvänsä hän pisti sen.

Vanha Marley oli kuollut, kuollut kuin ovi-naula. Huomatkaat! minä en aio sanoa, että omasta takaa tiedän, mitä ovi-naulassa on erittäin kuollutta. Minä olisin itse ehkä pikemmin katsonut ruumiin-arkun naulaa kaikkein kuolleimmaksi kappaleeksi myytävästä rauta-tavarasta. Mutta esi-isiemme viisautta ilmestyy tässä vertauksessa; eikä minun halvat käteni saa hämmäntää sitä, muutoin koko maa on hukassa. Sallikaat minun sentähden pontevasti kertoa, että Marley oli kuollut, kuollut kuin ovi-naula.

Tiesikö Scrooge, että hän oli kuollut? Arvattavasti. Kuinkas muutoin? Scrooge ja hän olivat kauppakumppanina, tiesi kuinka monta vuotta. Scrooge oli hänen ainoa testamentin-suorittajansa, hänen ainoa omaisuuden-hoitajansa, hänen ainoa pesän-selvittäjänsä, hänen ainoa perillisensä, hänen ainoa ystävänsä ja hänen ainoa surehtijansa. Eikä Scroogekaan ollut niin kauheasti sortunut tästä surullisesta tapauksesta; hän ajoi oivallisesti asioitaan itse hautajais-päivänä ja vietti sitä edullisen kaupan tekemällä.

Minä mainitsin Marley'n hautajaisia ja joudun tällä tapaa takaisin siihen kohtaan, josta aloitin. Ei ole minkäänlaista epäilystä, että Marley oli kuollut. Tästä tulee tarkoin pitää kiinni, taikka ei lähde mitään kummallista siitä kertomuksesta, jonka mielin jutella. Joll'emme olisi täydellisesti vakuutetut siitä, että Hamlet'in isä kuoli ennen näytelmän alkua, ei hänen yötinen kävelynsä omilla valleillansa itätuulella oudostuttaisi enemmän, kuin jos mikä muu keski-ikäinen gentlemani tahansa äkkiä pimeässä lähtisi ulos johonkin tuuliseen paikkaan, — esimerkiksi Saint Paul'in kirkkomaalle — varta vasten hämmästyttääksensä poikansa heikkoa mieltä.

Scrooge ei koskaan pyhjennyt pois vanhan Marley'n nimeä. Tuossa se vuosikausia jälestäpäin seisoi vara-aitan oven päällä: Scrooge ja Marley. Firma oli tunnettu "Scrooge ja Marley'n" nimellä. Semmoiset, jotka ensi kerran tulivat asioille, nimittivät Scrooge'a milloin Scrooge'ksi, milloin Marley'ksi, mutta hän vastasi molempiin nimiin. Se oli hänestä yhtä kaikki.

Mutta, oi! hän oli perin armoton mies, tuo Scrooge! kiskova, kiristävä, kaappiva, haaliva, ahne, vanha synnin-orja! Kova ja karkea, kuin limsiö, josta ei mikään rauta koskaan ole iskenyt lämmittävää tulta; Salakielinen, itseänsä hillitsevä, ja yksinänsä, kuin huuhka. Hänen sisällinen kylmyytensä kohmetutti hänen vanhoja kasvonjuonteitansa, puri hänen terävää nenäänsä, rypisti hänen poskiansa, kangistutti hänen astuntaansa; teki hänen silmänsä punaisiksi, hänen ohuet huulensa sinisiksi; ja puhui hänen vinisevässä äänessään. Hallainen härmä peitti hänen päänsä, hänen kulmakarvansa ja jouhikkaan leukansa. Hän levitti kylmyyttänsä joka paikkaan; mätäkuulla hän jäädytti konttorinsa eikä jouluna millään lailla sitä lauhduttanut.

Ulkonainen kuumuus tai kylmyys vaikutti varsin vähän Scrooge'en. Ei mikään kesäinen helle voinut lämmittää, eikä talvinen pakkanen viluttaa häntä. Ei mikään puhaltava tuuli ollut tuikeampi, kuin hän, ei mikään lankeava lumi kiihkeämpi putoamaan, ei mikään rankka-sade vaikeampi taivuttaa. Huono sää ei tietänyt, kuinka päästä häneen käsin. Ankarimman sateen ja tuiskun ja raekuuron ja lumi-rännän sopi kehua vaan yhdessä kohden voittavansa hänet. He olivat usein hyvin "runsaskätisiä", mutta Scrooge ei ikinä.

Ei kukaan koskaan seisauttanut häntä kadulla sanoaksensa iloisella katsannolla: "rakas Scrooge, kuinka jaksatte? Milloin tulette meitä tervehtimään?" Ei mikään kerjäläinen rukoillut häneltä vähintäkään apua, ei mikään lapsi kysynyt häneltä, paljonko kello oli, ei mikään mies eikä vaimo tiedustellut häneltä kertaakaan koko hänen elämässään tietä sinne taikka sinne. Jopa sokeitten koiratkin näyttivät tuntevan hänet; ja kun näkivät hänen lähestyvän, taluttivat isäntänsä portin-majaan tai pihaan; ja sitten huiskuttivat häntänsä, niinkuin sanoaksensa: "parempi on, sokea isäntä! olla silmätön, kuin pahasilmäinen."

Mutta mitä Scrooge siitä huoli! Juuri tätä hän tahtoikin. Kun sai pujotella eteenpäin elämän väkiriikkailla teillä ja torjua luotansa kaikki inhimillinen hellyys, oli se, niinkuin tuttavat sanoivat, oikea herkku Scrooge'lle.

Kerta — se oli kaikista vuoden hyvistä päivistä joulun-aatto — istui vanha Scrooge työskennellen konttorissansa. Oli kylmä, valju, äkeä ilma, ja lisäksi sumuinen; hänen sopi kuulla, kuinka ihmiset ulkona pihalla puhkuen astuivat edestakaisin, huhtoivat käsiänsä ristiin ja tömistivät jalkojansa kivitykseen, niitä lämmittääkseen. Kaupungin kellot olivat vast'ikään lyöneet kolme, mutta kuitenkin oli jo aivan pimeä — ei ollut koko päivänä ollut valoisa — ja kynttilät hohtivat läheisten konttorien akkunoista, niinkuin punaiset pilkut kaleassa, ruskeassa ilmassa. Sumu virtaili sisään jokaisesta raosta ja avaimen reiästä ja oli niin paljua ulkona, että, vaikka piha oli mitä kapeimpia, vastapäiset rakennukset vaan haimensivat niinkuin aaveet. Kun näki mustanharmaan pilven laskeuvan alas ja peittävän kaikki, olisi pian luullut, että luonto asui aivan likellä ja keitti paraikaa juomaa suurissa

määrin.

Scrooge piti konttorinsa ovea auki, voidaksensa silmäillä konttoristiansa, joka kauhean pienessä kopissa, jonkunlaisessa vesi-säiliössä, kopioitsi kirjeitä. Scrooge'lla oli pesässään varsin vähäinen valkea, mutta konttoristin valkea oli niin monta vertaa vähempi, että se näytti vaan yhdeltä hehkuvalta hiileltä. Eikä hänen käynyt sitä lisääminen, sillä Scrooge piti hiili-laatikon omassa huoneessansa; ja heti kuin konttoristi tuli sisään, lapio kädessään, ennusti isäntä, että heidän oli tarpeellinen erota. Sen vuoksi konttoristi puki päällensä valkoisen kaulahuivinsa ja koetti lämmittää itseänsä kynttilän avulla; jossa yrityksessä hän ei kuitenkaan onnistunut, kosk'ei hän ollut erittäin hyvällä luulolla varustettu.

"Iloista joulua, eno! Jumala varjelkoon teitä!" huusi iloinen ääni. Se oli Scrooge'n sisarenpojan ääni; hän ilmestyi niin äkkiä, että tämä oli ensimmäinen ilmoitus hänen tulostaan.

"Pah!" lausui Scrooge, "joutavia!"

Hän oli niin varistunut nopeasta astunnastaan sumussa ja pakkasessa, tämä Scrooge'n sisarenpoika, että hän kokonaan hohti; hänen kasvonsa olivat punaiset ja kauniit, hänen silmänsä säkenöivät ja hänen henkensä näkyi.

"Jouluko joutavia, eno!" vastasi Scrooge'n sisarenpoika. "Ette suinkaan sitä tarkoita?"

"Tarkoitaa kyllä", sanoi Scrooge. "Iloista joulua! Mikä oikeus sinun on olla iloinen? Mikä syy sinun on olla iloinen? Oletan sinä köyhä kylläksi?"

"Olkoon niin", vastasi sisarenpoika hilpeästi. "Mikä oikeus teidän on olla nurpea? Mikä syy teidän on olla yrmeä? Olettehan rikas kylläksi."

Scrooge, jolla ei heti ollut mitään parempaa vastausta valmiina, sanoi taas: "pah!" ja lisäsi sitten: "joutavia."

"Älkäät olko pahoillanne, eno!" lausui sisarenpoika.

"Mitä muuta minun sopii olla", vastasi eno, "kun elän tämmöisessä narrien maailmassa? Iloista joulua! Hiiteen kaikki iloiset joulut! Mitä joulun-aika on sinulle muuta, kuin semmoinen aika, jolloin maksat rätinkejä ilman rahaa; semmoinen aika, jolloin huomaat itsesi vuotta vanhemmaksi, mutta ei tuntiakaan rikkaammaksi; semmoinen aika, jolloin lasket vajauksen kirjoissasi ja niissä kaikkialla vuoden umpeen näet tyhjän lomapaikan edessäsi? Jos minä saisin tehdä tahtoni", arveli Scrooge närkästyksissään, "niin jokainen hupsu, joka juoksee ympäri 'iloista joulua' jätkyttäen, keitetäisiin oman pudding'insa kanssa ja haudattaisiin, rautatammen puikko sydämessään. Niin tehtäisiin."

"Eno!" rukoili sisarenpoika.

"Sisarenpoika!" vastasi eno tylästi, "vietä sinä joulua sinun tavallasi, mutta anna minun viettää sitä omalla tavallani."

"Viettää sitä!" kertoi Scrooge'n sisarenpoika. "Mutta te ette ollenkaan vietä sitä."

"Salli minun siis olla sitä viettämättä", arveli Scrooge. "Olkoon sinulla paljon hyvää siitä! Sinulla on aina ollut paljon hyvää siitä!"

"Kyllä monta asiaa löytyy, joista minulla on ollut hyvää, vaikkei juuri erittäin hyötyä", vastasi sisarenpoika. "Joulu muun muassa. Mutta sikseen jätettynä se kunnioitus, joka kuuluu sen pyhään nimeen ja alkuperään, jos mikään asia, joka kuuluu siihen, sopii sikseen jättää, olen minä aina katsonut joulun-aikaa, kun se on tullut, hyväksi ajaksi; lempeäksi, anteeksi-antavaksi, armeliaaksi, hupaiseksi ajaksi; ainoaksi ajaksi, minkä minä tiedän vuoden pitkässä kalenterissa, jona miehet ja vaimot niinkuin suostumuksesta avaavat suljetut sydämensä ja ajattelevat alhaisempiensa matkakumppaneiksi hautaa kohden eikä aivan toisenlaisiksi ja toisaalle pyrkiviksi olennoiksi. Ja sentähden, eno, vaikkei se koskaan ole pannut hituakaan kultaa tai hopeaa plakkariini, uskon minä, että siitä on ollut hyvää minulla ja on vastakin *oleva*; ja minä sanon: Jumala siunatkoon sitä!"

Konttoristi vesi-säiliössä osoitti tapaturmasta mieltymystään, mutta huomasi kohta, kuinka sopimattomasti hän oli menetellyt, kohensi valkeata ja sammutti ijäksi viimeisenkin heikon kipinän.

"Hiiskukaat vielä sana", lausui Scrooge, "ja te pääsette virastanne joulua viettämään! Oletan sinä aika puhuja", lisäsi hän, kääntyen sisarenpoikaansa. "Kumma, ett'et koe parlamentiin."

"Älkäät suuttuko, eno. No! Syökäät huomenna päivällistä meidän kanssamme."

Scrooge vastasi, että hänen teki mieli nähdä sisarenpoikaansa — niin, sen hän todella sanoi. Ei siinä kyllä; hän lisäsi: vasta hänen viimeisellä hetkellänsä.

"Mutta miksi?" kysyi Scrooge'n sisarenpoika. "Miksi?"

"Miksi menit naimisiin?" arveli Scrooge.

"Sentähden, että rakastuin."

"Sentähden, että rakastuit!" mutisi Scrooge, niinkuin se olisi ollut ainoa asia maailmassa, joka oli vielä enemmän naurettava, kuin iloinen joulu. "Hyvästi!"

"Ei, eno, mutta ettehän te ennen naimistanikaan koskaan käyneet luonani. Miksi sanotte sitä syyksi, ett'ette nyt tule?"

"Hyvästi!" vastasi Scrooge.

"Minä en tarvitse mitään teiltä; minä en pyydä mitään teiltä; miks'emme saa olla ystävät?"

"Hyvästi!" vastasi Scrooge.

"Minua pahoittaa sydämestäni, että olette niin taipumaton. Meillä ei ole milloinkaan keskenämme ollut mitään riitaa. Mutta minä ehdottelin vaan tätä joulun kunniaksi ja aion pysyä joulu-tuulellani viimeisiin asti. Siis, iloista joulua, eno!"

"Hyvästi!" vastasi Scrooge.

"Ja onnellista uutta vuotta!"

"Hyvästi!" vastasi Scrooge.

Tästä huolimatta lähti hänen sisarenpoikansa huoneesta ilman mitään äkäistä sanaa. Hän seisahtui ulko-oven eteen, toivottaaksensa iloista joulua konttoristille, joka viluissansakin oli lämpimämpi, kuin Scrooge; sillä hän vastasi siihen sydämellisesti.

"Vai niin, siinä on toinen hyvä", jupisi Scrooge, joka salaisesti oli kuunnellut häntä: "konttoristini, jolla on viisitoista shillingiä viikkoonsa, vaimo ja lapset, hänkin puhuu iloisesta joulusta. Paras on mennä Bedlam'iin." [Hulluinhuone Londonissa.]

Konttoristi houru, Scrooge'n tapaan puhuaksemme, oli, samalla kuin hän päästi ulos Scrooge'n sisarenpojan, laskenut kaksi muuta henkilöä sisään. He olivat komeita gentlemaneja, hauskat katsella, ja seisovat nyt, hattu kädessään, Scrooge'n konttorissa. Molemmilla oli muutamia kirjoja ja papereita muassaan. He kumarsivat häntä.

"Scrooge ja Marley, luullakseni", sanoi toinen gentlemaneista, listaansa katsahtaen. "Onko minun kunnia puhutella Mr. Scrooge'a vai Mr. Marley'ta?"

"Mr. Marley on ollut kuolleena seitsemän vuotta", vastasi Scrooge. "Hän kuoli juuri tänä iltana seitsemän vuotta takaperin."

"Me emme epäile, että hänen jälkeenjäänyt kumppaninsa silloin edustaa hänen anteliaisuuttansa", lausui gentlemani, näyttäen valtuuskirjaansa.

Edustipa kyllä; sillä he olivat olleet kaksi samanlaista sielua. Tähdelliseen "anteliaisuuden" sanaan rypisti Scrooge otsaansa, pudisti päätänsä ja ojensi hänelle valtuuskirjan takaisin.

"Tähän juhlalliseen vuoden-aikaan, Mr. Scrooge", arveli gentlemani, tarttuen kynään, "on erittäin suotavaa, että hankimme vähän apua köyhille ja turvattomille, jotka nykyään kärsivät kovasti. Monelta tuhannelta puuttuu, mitä välttämättömästi tarvitsevat. Sadoilla tuhansilla ei ole halvimmalla elannon ehtoja."

"Eikö vankihuoneita löydy?" kysyi Scrooge.

"Yltäkyllin", vastasi gentlemani, laskien kynän jälleen kädestään.

"Entä vaivaishuoneet?" jatkoi Scrooge. "Vieläkö ne ovat toimessa?"

"Kyllä. Kuitenkin", vastasi gentlemani, "minä kernaammin tahtoisin, etteivät ole."

"Totta polkumylly ja köyhäinlaki ovat täydessä voimassa?" kysyi Scrooge.

"Molemmilla on kyllin työtä, Sir."

"Sen johdosta, mitä ensin sanoitte, pelkäsini minä, että ne jostakin syystä olivat seisahduneet hyödyllisessä vaikutuksessaan", lausui Scrooge. "Hyvin hauskaa, ett'ei niin ole laita."

"Me luulemme, että nämät laitokset peräti niukalta tarjoavat kristillistä ruumiin ja sielun virvoitusta tarvitsevaisten suurelle joukolle", vastasi gentlemani, "ja olemme muuttaneet yhtyneet kokoomaan rahoja, ostaaksemme köyhille hiukan ruokaa ja juomaa sekä poltoksia. Me valitsemme tämän ajan, koska se on kaikista ajoista semmoinen, jona puute katkerasti tunnetaan ja rikkaus riemuitsee. Paljonko saan kirjoittaa teidän puolestanne?"

"Ei mitään!" vastasi Scrooge.

"Tahdotteko, ettei nimeänne ilmoiteta?"

"Minä tahdon olla rauhassa", arveli Scrooge. "Koska kysytte minulta, mitä tahdon, gentlemanit, on tässä vastaukseni. Minä en huvittele itse joulun-aikana eikä minulla ole varoja kustantaa huvituksia laiskureille. Minä kannatan puolestani niitä laitoksia, joita äsken mainitsin — ne maksavat kylläksi; ja menkööt ne, joitten on toimeentulo täpärällä, niihin."

"Moni ei jaksa mennä niihin; ja moni kuolisi ennemmin."

"Jos ennemmin kuolisivat", lausui Scrooge, "tekisivät he viisaasti siinä ja vähentäisivät liika-väestöä. Paitsi sitä — suokaat minulle anteeksi — minä en tunne noita asioita."

"Mutta teidän olisi helppo oppia tuntemaan niitä", muistutti gentlemani.

"Se ei kuulu minun virkaani", vastasi Scrooge. "Siinä on kyllä, kun ymmärtää omat asiansa eikä sekaannu muitten ihmisten tehtäviin. Minun aikani menee kokonaan omiin askareisiini. Hyvästi!"

Selvästi nähden, ettei maksanut vaivaa jatkaa, lähtivät gentlemanit pois. Scrooge palasi työhönsä paremmalla ajatuksella itsestäänsä ja tavallista iloisempaan.

Tällä välin sumu ja pimeys enenivät niin, että ihmisiä käveli kaduilla, liehuvat piki-soitot kädessään, tarjoutuen astumaan vaunujen hevosten edessä ja taluttamaan niitä. Ikivanha kirkontorni, jonka käreä, vanha kello göthiläisestä muurin-akkunasta aina viekkaasti tirkisteli alas Scrooge'n puoleen, kävi väsymättömäksi ja löi tunnit ja neljännekset pilvissä, väreillen jälestäpäin, niinkuin sen hampaat olisivat helisseet jäätyneessä päässä tuolla ylhäällä. Pakkanen kiihtyi. Pääkadun kulmassa laittivat muuttaneet työmiehet kaasu-putkia ja olivat sytyttäneet ison valkean hiilipannuun, jonka ympärillä joukko ryysyisiä miehiä ja poikia oli koossa, lämmittäen käsiänsä ja ihastuksesta vilkuttaen silmiänsä liekin edessä. Vesi, joka oli vuotanut käyttämättä jääneestä pumpusta, hyytyi yhtäkkiä ja muuttui kolkoksi jääksi. Puotien akkunoissa rautatamman oksat ja marjat rapisivat lamppujen kuumuudesta, ja näistä lähtevä valo punasi ohitse kulkevien vaaleat kasvot. Linnun- ja kryptikauppiaitten toimet kävivät iloiseksi leikiksi, loistavaksi juhlanäytökseksi, jotta oli melkein mahdoton uskoa, että tässä vallitsi niin ikävät periajakukset, kuin osto ja myynti. Lord Mayori antoi vanhassa Mansion House'ssaan käskyn viidellekymmenelle kolillensa ja juomanlaskiallensa pitää joulua, niinkuin Lord Mayorin perhekunnalle sopi; ja myöskin pikku räätäli, jonka hän oli edellisellä maanantaina sakoittanut viiteen shillingiin, koska hän oli ollut päihtynyt ja verenhimoinen kaduilla, liikutti huomispäivän pudding'iansa vinttikamarissansa, sillä välin kuin hänen laihon vaimonsa, lapsi sylissänsä, lähti biffiä ostamaan.

Sumua vielä enemmän, ja kylmää! Haikea, kipakka, tuima pakkas. Jos hyvä Pyhä Dunstan olisi nipistänyt pahan hengen nenää tällaisella ilmalla eikä käyttänyt tavallisia aseitansa, olisi mar tämä oikein lujasti parkumat. Vähäinen poika, jonka pikkuista, nuorta nenää nälkäinen pakkas oli kalvanut ja pureskellut, niinkuin koirat kalvavat luita, notkistui alas Scrooge'n avaimen reikään ilahuttaaksensa häntä joululaululla, mutta kun ensimmäiset sävelet kuuluivat:

"Jumala teitä siunatkoon!

Huolenne kaikki poistakoon!"

tarttui Scrooge semmoisella kiivaudella linjaaliinsa, että laulaja pakeni peloissaan, jättäen avaimen reiän sumun ja Scrooge'en vielä enemmän vivahtavan pakkasen haltuun.

Vihdoin se hetki tuli, jolloin oli tapa sulkea konttori. Vastenmielisesti astui Scrooge alas tuoliltansa ja päästi sillä tapaa ääneti vesi-säiliössä odottavan konttoristin hänen työstään. Tämä sammutti heti kynttilänsä ja pani hattunsa päähän.

"Te jäätte kai pois koko huomispäiväksi, vai kuinka?" lausui Scrooge.

"Jos lienee soveliaista."

"Se ei ole soveliaista", vastasi Scrooge, "eikä se ole rehellisesti tehty. Jos minä tämän vuoksi

pidättäisin teiltä puolen kruunua, arvelisitte, että minä kohtelen teitä varsin pahasti; siitä olen varma."

Konttoristi hymyili heikosti.

"Mutta", sanoi Scrooge, "te ette mielestänne kohtele minua pahasti, kun maksan päivä-palkan, vaikkei mitään työtä tehdä."

Konttoristi muistutti, että se tapahtui vaan kerran vuoteensa.

"Viheliäinen puollustus, kun käy joka viideskolmatta joulukuuta varkaissa toisen taskussa!" vastasi Scrooge, pannen päällystakkiansa nappiin leukaan asti. "Mutta luultavasti teidän täytyy saada olla poissa koko päivä. Olkaat täällä sitä varhemmin ylihuomenna."

Konttoristi lupasi tulla; ja Scrooge lähti muristen ulos. Konttori oli kiinni silmänräpäyksessä, ja konttoristi, jonka valkoisen kaulahuivin pitkät päät lerkkuivat liivin alta (sillä hän ei voinut kerskata mistään päällystakista), laski joulun kunniaksi kaksikymmentä kertaa yhtä Cornhill'in jää-luisua suuren poika-liudan perässä ja riensi sitten täysin koivin kotiin Camden Town'iin sokkoa käymään.

Scrooge söi ikävän ateriansa tavallisessa ikävässä ravintolassaan, luki kaikki sanomalehdet, kulutti loppupuolen iltaa kassakirjaansa silmäilemällä ja meni sitten kotiin levolle. Hän asui kumppanivainajansa hnoneissa. Näitä oli kolkko jakso matalassa rakennuksessa sisäpuolella pihaa. Rakennuksella näytti olevan niin vähän tekemistä siinä paikassa, jossa se oli, että helposti luuli sen juosneen sinne, kun se oli nuori ja kävi lymyvä muitten rakennusten kanssa, eikä osanneen ulos enään. Se oli nyt hyvin vanha ja autio, sillä ei kukaan muu, paitsi Scrooge, asunut siinä, ja toiset suojat olivat kaikki hyyrätyt konttoreiksi. Piha oli niin pimeä, että Scrooge'nkin, joka tiesi jokaisen kiven siinä, täytyi käydä koperoiten. Sumua ja härmää riippui niin paksulta mustan, vanhan portin ympärillä, että näytti siltä, kuin ilman haltiahenki olisi istunut murheellisena kynnyksellä.

Nyt tiedetään aivan varmaan, ettei oven kolkuttimessa ollut mitään merkillistä, paitsi että se oli hyvin iso. Se myöskin tiedetään aivan varmaan, että Scrooge oli nähnyt sen aamut illat niin kauan, kuin hän oli täällä asunut; sekä että Scrooge'lla oli yhtä vähän sitä tavaraa, jota nimitetään mielenkuvitukseksi, kuin kenelläkään Londonin Cityssä, tähän luettuna — joka on rohkea väite — maistrati, raatimiehet ja ammattikunnat. Muistakaamme myös, ettei Scrooge ollut yhtäkään ajatellut Marley'tä sillä asti, kuin hän viimein tänä iltana mainitsi jo seitsemän vuotta kuollutta kumppaniansa. Ja selittäköön sitten, ken pystyy, mistä se tuli, että kolkutin Scrooge'n silmissä, kun hän pisti avaimen suulle, näytti Marley'n kasvoilta eikä kolkuttimelta, vaikk'ei siinä ollut mitään muutosta tapahtunut.

Marley'n kasvot. Ne eivät olleet piki-mustassa varjossa, niinkuin muut esineet pihalla, vaan loistivat kammottavasti, niinkuin mädäntynyt hummeri pimeässä kellarissa. Ne eivät olleet suuttuneen- eikä julman-näköiset, vaan katselivat Scrooge'a, niinkuin Marley'n oli tapa katsoa: aaveentapaiset silmälasit sysättyinä ylöspäin aaveentapaiselle otsalle. Hiukset seisoivat kummallisella tavalla pystyssä, niinkuin tuulen taikka kuuman ilman vaikutuksesta; ja vaikka silmät olivat aivan auki, eivät ne liikkuneet ollenkaan. Tämä ynnä vaalean-harmaa väri teki kasvot kauhistaviksi; mutta tämä kauhistava luonto ei näyttänyt asuvan itse kasvoissa taikka lähtevän niistä, vaan pikemmin tulevan ulkoapäin.

Kun Scrooge tarkoin katseli tätä ilmiötä, muuttui se kolkuttimeksi jälleen.

Jos sanoisi, ettei hän säpsähtänyt taikka ettei hänen verensä liikahtanut hirveästä tunteesta, joka oli sitte outo lapsuudesta saakka, puhuisi valhetta. Mutta hän tarttui avaimen, josta hän oli hellittänyt, väänsi sitä rohkeasti, astui sisään ja sytytti kynttilänsä.

Kuitenkin hän epä tietoisena pysähtyi hetkeksi, ennenkuin hän sulki oven; hän kurkisti ensin varovaisesti sen taa, niinkuin hän olisi puoleksi pelännyt, että hän saisi nähdä Marley'n kankipalmikon pistäyvän sisään eteishuoneeseen. Mutta ovesa ei ollut mitään, paitsi ruuvit ja ruuvinmutterit, joilla kolkutin oli kiinnitetty. Hän sanoi sen vuoksi: "hullutuksia!" ja veti sen kovasti kiinni.

Kaikki kuului koko rakennuksessa, niinkuin ukkosen jyräys. Jokaisella huoneella ylhäällä ja jokaisella tynnyrillä viinikauppiaan kellareissa alhaalla näytti olevan oma erityinen, monikertainen kaikkunsa. Scrooge ei ollut se mies, joka kaikkuja hämmästy. Hän telkitsi oven, meni eteishuoneen poikki ja sitten portaita ylöspäin, vieläpä hätäilemättä, korjaten kynttilänsä matkallaan.

Teidän sopii umpi-arvolta sanoa, että voi ajaa kuuden-vedettäviä vaunuja vanhan-aikuisista hyvistä portaista ylös taikka pahoista uuden-aikuisista, lainmukaisista; mutta minä aion sanoa, että olisitte saaneet kokonaiset ruumiinvaunut näistä portaista ylös, vieläpä sivu edellä, että aisan poikkipuu olisi ollut seinään päin ja vaunujen ovi käsipuita kohden; jopa olisitte vähällä vaivalla saaneet. Siksi olivat portaat kyllin leveät, olisipa vielä tilaakin jäänyt; joka kenties oli syy, minkä vuoksi Scrooge luuli näkevänsä ruumiinvaunujen liikkuvan edessään pimeässä. Ei edes kymmenkunta kaasulamppua kadun puolelta olisi tarpeeksi valaissut porraskäytävää, että on helppo päättää, kuinka pimeä siinä oli

Scrooge'n talikynttilällä.

Ylös Scrooge meni eikä huolinut tästä yhtään. Pimeys ei maksa paljon, ja se oli Scrooge'n mieleen. Mutta ennenkuin hän sulki raskaan ovensa, kävi hän kaikki huoneensa, katsoaksensa, oliko kaikki oikealla kannalla. Hän muisti juuri sen verran noita kasvoja, että hän halusi tehdä sitä.

Arkihuone, makuuhuone, sälyhuone. Ne olivat kaikki niinkuin niitten piti olla. Ei ketään pöydän alla, ei ketään sohvan alla; vähäinen valkea kaminissa; lusikka ja malja valmiina; ja pikkuinen kauraliemen kastrulli (Scrooge'lla oli nuhaa) liedellä. Ei ketään sängyn alla; ei ketään kylkikamarissa; ei ketään hänen yö-nutussaan, joka epäilyttävällä tavalla riippui seinässä. Sälyhuone entisellensä. Vanha pesänvarjostin, pari vanhoja kenkiä, kaksi kalakoria, kolmijalkainen pesu-rakennus, ja hiilihanko.

Aivan tyytyväisenä sulki hän ovensa ja lukitsi sen, lukitsi kahdesti, joka ei ollut hänen tapansa. Näin nyt turvissa äkillisiltä vierailta riisui hän kaulahuivinsa, pani ylleen yö-nuttunsa, tohvelit jalkaansa ja yö-lakin päähän, ja istui alas valkean eteen syödäksensä kauralientään.

Hänen tulennoksensa oli todella sangen vähäinen; varsin mitätön tämmöisenä ankaran kylmänä yönä. Hänen täytyi istua aivan likellä sitä ja kallistua sen yli, ennenkuin hän tunsi vähintäkään lämmintä tuosta pivollisesta hiilistä. Takka oli vanhan-aikuinen. Joku hollantilainen kauppias oli kauan aikaa sitten rakentanut sen ja panettanut sen eriskummaisilla, hollantilaisilla tiilillä, jotka kuvailivat raamatun tapauksia. Siinä nähtiin Kainit ja Abelit, faraon tyttäret, Saban kuningattaret, taivaallisia sanansaattajia ilmassa, ja niitten alla pilvet kuin höyhenvuoteet, Abrahamit, Belsazarit, apostoleita, jotka lähtivät merelle hollantilaisissa voi-purtiloissa, sadottain kuvia, jotka olisivat voineet vetää hänen ajatuksensa puoleensa; vaan kuitenkin seitsemän vuotta takaperin kuolleen Marley'n kasvot ilmestyivät ja nielaisivat, niinkuin muinoin profeetan sauva, kaikki muut kuvat. Jos jokainen sileä tiili olisi ollut tyhjä ensiksi ja sitten hänen ajatustensa eri katkelmista kyennyt luomaan jotakin kuvaa pinnallensa, olisi niistä jokaisesta vanhan Marley'n pää irvistellyt.

"Joutavia!" sanoi Scrooge; ja astui poikki huoneen. Muutamia kertoja edestakaisin käveltyään, istui hän taas. Kun hän nojasi päätänsä taappäin tuolissansa, sattuivat hänen silmänsä vanhaan, ennen käytettyyn kelloon, joka riippui huoneessa ja kävi jotakin nyt unhotettua tarkoitusta varten eräasen kammioon rakennuksen ylimmäiseen kerrokseen. Suureksi ihmeekseen ja oudolla, käsittämättömällä pelolla näki hän, että tämä kello rupesi heilumaan. Se heilui niin hiljaa alusta, että tuskin mitään ääntä kuului; mutta ennen pitkää se soi lujasti ja samaten kaikki muut kellot talossa.

Tätä lienee kestänyt puolen minutia taikka minutin verran, mutta se tuntui kokonaiselta tunnilta. Kellot lakkasivat, niinkuin olivat alkaneetkin, samalla haavaa. Tämän perästä kuului jonkunlainen kolina syvältä alhaalta, niinkuin joku olisi vetänyt raskaita kahleita tynnyrien yli viinikellarissa. Scrooge muisti silloin kuulleensa, että aaveet semmoisissa taloissa, joissa kummittelee, sanotaan laahaavan kahleita perässään.

Kellarin-ovi lensi kumahtaen auki, ja sitten hän kuuli kolinan paljoa selvemmin ensi kerroksen lattioilta; tuosta kuinka se tuli portaita ylös ja lähestyi suoraan hänen oveansa.

"Ei sittenkään muuta kuin joutavia!" lausui Scrooge. "Minä en tahdo uskoa sitä."

Hänen muotonsa muuttui kuitenkin, kun se pysähtymättä tuli jykeän oven kautta ja astui huoneeseen hänen silmiensä eteen. Kun se tuli sisään, lehahti sammuva liekki ylös, ikäänkuin se olisi huutanut: "minä tunnen tuon! Marley'n haamu!" ja vaipui taas alas.

Samat kasvot: ihan samat. Marley ja hänen kankipalmikkonsa, hänen tavallinen liivinsä, kapeat housunsa ja saappaansa; saapasten tupsut pystyssä, niinkuin hänen palmikkonsakin, hänen takkinsa liepeet ja hiuksensa. Kahleet, joita hän veti perässään, olivat vyötetyt hänen uumillensa. Ne olivat pitkät ja kiemuroitsivat hänen ympärillensä, niinkuin häntä; ja ne olivat tehdyt, (sillä Scrooge katseli niitä likeltä), rahalaatikoista, avaimista, esilukoista, konttori-kirjoista, asiapapereista ja raskaista teräskukkarosta. Hänen ruumiinsa oli läpinähtävä, niin että Scrooge, kun hän tarkasteli häntä, näki hänen liivinsä läpi molemmat napit takin selässä.

Scrooge oli usein kuullut sanottavan, ettei Marley'lla ollut mitään sisällyksiä, mutta hän ei ollut koskaan uskonut sitä, ennenkuin nyt.

Ei, ei hän edes nytkään uskonut sitä. Vaikka hän katseli aivan puhki haamun ja näki, kuinka se seisoi hänen edessään; vaikka hän tunsi, kuinka sen kuoleman-kylmät silmät värissyttivät häntä; ja selitti loimenkin siinä laskuisessa huivissa, joka oli sidottu kaulan ja leuvan ympärille ja jota hän ei ollut havainnut ennen; ei hän sittenkään uskonut, vaan taisteli aistejansa vastaan.

"Mitä tämä on!" sanoi Scrooge pistäväisesti ja kylmästi, kuin ainakin.

"Mitä sinä minusta tahdot?"

"Paljon!" — Marley'n ääni, siitä ei ollut epäilystä.

"Kuka sinä olet?"

"Kysy minulta, kuka minä olin."

"Kuka sinä siis olit?" lausui Scrooge, sovittaen ääntänsä. "Sinä olet kovin tarkka haamuksi." Hän aikoi sanoa: "haamuun verraten", mutta lausui, niinkuin hän lausui, koska hän katsoi sitä soveliaammaksi.

"Eläessäni minä olin sinun kauppakumppanisi Jakob Marley."

"Osaatko — osaatko sinä istua?" kysyi Scrooge, katsellen häntä epäileväisesti.

"Osaan kyllä."

"Koetapas sitten."

Scrooge teki tämän kysymyksen, koska hän ei tietänyt, voisiko aivan läpinähtävä haamu käydä tuolille istumaan. Hän ymmärsi myöskin, että, jollei haamu pystynyt tähän, asia ehkä pakoittaisi sitä johonkin vaikeaan selitykseen. Mutta haamu istui alas toiselle puolelle takkaa, niinkuin se olisi ollut aivan tottunut siihen.

"Sinä epäilet minua", arveli haamu.

"Niin epäilenkin", lausui Scrooge.

"Mitä todistusta omien aistiesi lisäksi vaadit, että olen olemassa?"

"Minä en tiedä", vastasi Scrooge.

"Miksi et aistejasi usko?"

"Siksi", sanoi Scrooge, "että vähäinen asia vaikuttaa niihin. Pikkuinen epäjärjestys vatsassa saa ne valehtelemaan. Sinä olet ehkä sulaamaton lihapalanen, sinapin tilkka, juuston murunen, puoli-raa'an potaatin puolisko. Sinussa on enemmän verta, kuin mainetta, olet mikä olet."

Scrooge'n ei juuri ollut tapa laskea leikkiä eikä hän sydämessään ollut silloin ollenkaan ilkku-tuulella. Totta puhuen koetti hän olla hilpeä vaan Hajottaaksensa omia ajatuksiansa ja tukehuttaakseen pelkoansa; sillä haamun ääni tunki läpi luun ja lihan.

Jos olisi täytynyt istua vaan hetken aikaa ja katsella näitä liikkumattomia, lasinkaltaisia silmiä, olisi se ollut varsin pirullista Scrooge'lle, sen hän hyvin huomasi. Sekin kovasti kauhistutti, että kummituksella oli omituinen, niinkuin helvetistä lähtevä ilma ympärillään. Scrooge ei voinut itse tuntea sitä, mutta niin oli aivan selvästi laita; sillä vaikkei haamu humahtanut paikaltansa, löyhyivät sen hiukset, liepeet ja tupsut lakkaamatta, niinkuin jonkun uunin kuumasta höyrystä.

"Sinä näet tämän hammaskaivimen?" kysyi Scrooge, vasta mainitusta syystä taas nopeasti ryhtyen kysymiseen ja toivoen, että hän, vaikka vaan tuokioksi, luovuttaisi pois kummituksen kivettyneen katseen.

"Kyllä", vastasi haamu.

"Sinä et katsele sitä", sanoi Scrooge.

"Minä näen sen kuitenkin", väitti haamu.

"No niin!" vastasi Scrooge, "minun ei tarvitse kuin nielaista tämä, ja legiona haamuja, joita oma mielikuvitukseni on luonut, vainoavat minua koko loppupuolen ikääni. Joutavia, sanon minä, joutavia!"

Nyt päästi kummitus hirveän huudon ja ravisti kahleitaan niin kauhealla ja pelottavalla tavalla, että Scrooge'n täytyi pitää lujasti kiinni tuolistansa, pyörtymättä pysyäkseen. Mutta kuinka monta vertaa suuremmaksi hänen kauhunsa kävi, kun aave riisui pois kääreen päästänsä, niinkuin siitä olisi ollut liika lämmin sisässä, ja alileuka lonkahti alas rinnalle!

Scrooge vaipui polvillensa ja pani kätensä ristiin kasvojensa eteen.

"Armoa!" hän lausui. "Kamala ilmiö, miksi kiusaat minua?"

"Sinä mailmaan mieltynyt ihminen!" vastasi aave, "uskotko minua vai ei?"

"Uskon", sanoi Scrooge. "Minun täytyy. Mutta miksi kuolleitten haamut liikkuvat maan päällä, ja

miksi he tulevat minun luokseni?"

"Jokaiselta ihmiseltä vaaditaan", vastasi kummitus, "että sen henki vaeltaa ympäri kanssa-ihmisten joukossa ja matkustaa laajan; ja jollei henki tässä elämässä lähde kulkemaan, on se kuoleman jälkeen siihen tuomittu. Se on tuomittu kiertelemään mailmaa — ah, voi minua! ja näkemään sitä, johon se ei voi ottaa osaa, mutta johon se olisi voinut ottaa osaa maan päällä ja niinmuodoin joutua onnelliseksi!"

Taas aave päästi huudon, ravisti kahleitansa ja väänteli laihoja käsiänsä.

"Sinä olet kahleissa", lausui Scrooge vapisten. "Kerro minulle, miksi."

"Minä kannan niitä kahleita, joita eläessäni itselleni ta'oin", vastasi aave. "Minä valmistin niitä renkaasta renkaasen, kyynästä kyynärsään; minä vyötin ne ympärilleni omin ehdoin, ja omin ehdoin minä kannoin niitä. Onko niitten kaava outo *sinulle?*"

Scrooge vapisi yhä enemmän.

"Vai tahtoisitko tietää", jatkoi haamu, "kuinka raskas ja pitkä se luja paula on, jota itse kannat? Se oli aivan yhtä raskas ja pitkä, kuin tämä, seitsemän joulua takaperin. Sinä olet isontanut sitä siitä lähtien. Niissä kahleissa on painoa!"

Scrooge katsahti ympärillensä lattialle, peläten, että noin viiden-, kuudenkymmenen sylen pituinen rauta-touvi oli kietonut hänet; mutta hän ei nähnyt mitään.

"Jakob", sanoi hän rukoilevaisesti. "Vanha Jakob Marley, kerro minulle enemmän. Puhu lohdutusta minulle, Jakob!"

"Minulla ei ole itsellä mitään", vastasi aave. "Se tulee muilta aloilta, Ebenezer Scrooge, ja toimitetaan toisenlaisten lähettien kautta toisenlaisille ihmisille. Enkä minä voi kertoa sinulle, mitä tahtoisin. Tuokio aikaa lisäksi. Siinä kaikki, mitä minulle on sallittu. Minä en saa levätä, minä en saa pysähtyä, minä en saa viipyä missään. Minun henkeni ei käynyt koskaan konttoriamme ulompana — huomaa, mitä sanon! — elämässäni minun henkeni ei koskaan pyrkinyt ulkopuolelle raha-puotimme ahtaita seiniä; ja väsyttävät päiväykset ovat minun edessäni!"

Scrooge'n oli tapa aina, kun hän rupesi ajattelemaan, pistää kätensä housunplakkariinsa. Aaveen sanoja punnitessaan teki hän nytkin niin, mutta silmiänsä ylös nostamatta taikka polviltansa kohoamatta.

"Sinä olet varmaan liikkunut kovin hitaasti, Jakob", muistutti Scrooge asiamiehen tavalla, vaikka nöyrästi ja kunnioittavaisesti.

"Hitaasti!" kertoi haamu.

"Seitsemän vuotta kuolleena", arveli Scrooge. "Ja kävellyt koko ajan!"

"Koko ajan", sanoi haamu. "Ei mitään lepoa, ei mitään rauhaa, lakkaamattomia omantunnon vaivoja."

"Kuljetko nopeasti?" kysyi Scrooge.

"Tuulen siivillä", vastasi haamu.

"Sinä olet kai suorittanut aika matkan seitsemän vuoden kuluessa", lausui Scrooge.

Kun haamu kuuli tämän, kiljasi se uudestaan ja kalisti kahleitansa niin hirveästi yön hiljaisuudessa, että kaupungin vartiamiesten olisi täydellä syyllä sopinut haastaa häntä oikeuteen rauhan häiritsemisestä.

"Voi vangittu, sidottu ja kahdenkertaisesti kahletettu!" huudahti kummitus, "kun ei tiedä, että kokonaiset vuosisadat taukoamatonta työtä, jota kuolemattomat olennot tekevät tämän mailman hyväksi, saavat mennä ijankaikkisuuteen, ennenkuin se hyvä, johon mailmassa on tilaisuutta, kaikki on kehkeyntynyt. Kun ei tiedä, että jokaisen kristityn henki, joka työskentelee siivosti vähäisellä alallansa, olipa se mikä hyvänsä, huomaa kuolevaisen elämänsä liian lyhyeksi, niihin äärettömiin keinoihin katsoen, joilla voisi hyötyä tehdä. Kun ei tiedä, ettei mikään katumuksen määrä voi palkita väärin käytettyä elämää! Kuitenkin semmoinen minä olin! Oi! Semmoinen minä olin!"

"Mutta sinä toimitit aina hyvin asiasi, Jakob", sammalsi Scrooge, joka nyt alkoi sovittaa haamun puhetta itseensä.

"Asiasi!" huudahti haamu, väännellen taas käsiänsä. "Ihmiskunta oli minun asiani. Yhteinen hyvä oli minun asiani; armeliaisuus, sääliväisyys, pitkämielisyys ja hyvänsuonti olivat kaikki minun asiani.

Kauppani toimet olivat vaan veden pisara asiaini aavassa valtameressä!"

Nyt se ojennetuilla käsivarsilla nosti ylös katseensa, niinkuin niissä olisi ollut kaikki syy sen turhaan suruun, ja paiskasi ne rajusti maahan jälleen.

"Tähän vierevän vuoden aikaan", lausui kummitus, "kärsin minä kaikkein enimmäen. Miksi minä astuin kanssaihmosten joukossa, silmät alaspäin, enkä koskaan nostanut niitä tuota siunattua tähteä kohden, joka johdatti viisaat miehet halpaan majaan! Eikö löytynyt mitään köyhiä asuntoja, joihin sen valo olisi ohjannut *minua*?"

Scrooge pelästyi paljoka enemmän, kun hän kuuli kummituksen jatkavan tällä tavalla, ja rupesi erittäin vapiseemaan.

"Kuule minua!" huusi haamu. "Minun aikani on melkein mennyt."

"Minä kuulen", lausui Scrooge. "Mutta älä ole kova minua vastaan! Älä puhu niin kovasti, Jakob! Älä puhu!"

"Minkä vuoksi minä ilmestyn sinun edessäsi tämmöisessä näkyväisessä muodossa, sitä en saa sanoa. Minä olen näkymätönä istunut sinun vieressäsi monta monituista päivää."

Se ei ollut mikään hauska ajatus. Scrooge'a värisytti ja hän pyyhki hikeä otsastansa.

"Tämä ei ole mikään helppo osa minun katumusharjoituksistani", lisäsi haamu. "Minä olen täällä tänä yönä varoittamassa sinua, että sinulla on vielä mahdollisuus ja toivo karttaa minun kohtaloani. Semmoinen mahdollisuus ja toivo, jonka minä voin hankkia, Ebenezer."

"Sinä olit aina hyvä ystävä minulle", sanoi Scrooge. "Minä kiitän sinua!"

"Kolme henkeä tulee sinun luoksesi", jatkoi haamu.

Scrooge'n muoto venyi melkein yhtä pitkäksi, kuin haamun oli.

"Onko tämä se mahdollisuus ja toivo, jota mainitsit, Jakob?" kysyi hän vapisevalla äänellä.

"On."

"Minä — minun olisi enemmän mieleeni, jollei —" arveli Scrooge.

"Elleivät he tule", lausui haamu, "ei sinulla ole mitään toivoa välttää sitä tietä, jota minä paraikkaa astun. Odota ensimmäistä huomisaamuna, kun kello lyö yksi."

"Enkö minä saisi vastaan-ottaa heitä kaikkia yhtäikaa ja sitten päästä, Jakob?" esitteli Scrooge.

"Odota toista seuraavana yönä samalla hetkellä. Kolmatta taas seuraavana yönä, kun kahdentoista lyömä on kajahtanut. Katso minua, sillä sinä et näe minua enää; ja katso, että itsesi tähden muistat, mitä on tapahtunut meidän keskenämme!"

Nämät sanottuaan otti haamu kääreensä pöydältä ja sitoi sen jälleen pänsä ympärille. Scrooge tiesi tämän hammasten napsauksesta, joka kuului, kun leuvat löivät yhteen. Hän uskalsi nostaa silmänsä ja näki, että hänen ylikuonnollinen vieraansa seisoi suorana vastapäätä häntä, kahleet kierrettyinä käsivarren yli ja ympäri.

Aave siirtyi takaperin hänen luotansa; ja joka askeleelta, jonka se astui, aukeni akkuna hiukan, niin että, kun aave saapui sen luo, se oli aivan selällään.

Kummitus viittasi Scroog'ea lähestymään. Hän lähestyi. Kun he olivat kahden askeleen päässä toisistaan, nosti Marley'n haamu ylös kättänsä, varoittaen häntä likemmäksi tulemasta. Scrooge seisahtui.

Ei niin paljon kuuliaisuudesta, kuin hämmästyksestä ja pelosta; sillä, kun käsi nostettiin, kuuli hän sekavaa hälinää ulkoa ilmasta; katkonaisia voivotuksen ja katumuksen ääniä; sanomattoman surun ja itsesyytöksen vaikeroimista. Tuokion kuunneltuaan yhtyi haamu murheelliseen valituslauluun ja leijahti ulos kalpeaan, mustaan yöhön.

Scrooge astui akkunan luo. Hän oli rohkea uuteliaisuudesta. Hän katsahti ulos.

Ilma oli aaveita täynnä. He liikkuvat voihkien sinne tänne levottomassa häärinä. Jokainen heistä kantoi samanlaisia kahleita, kuin Marley'n haamu; muutamat (ne olivat ehkä rikollisia hallituksia) olivat sidotut yhteen; ei kukaan ollut vapaa. Scrooge oli hyvin tuntenut monta heistä, kun he elivät. Hän oli

ollut aivan tuttu erään vanhan, valkoiseen liiviin puetun aaveen kanssa, jonka nilkkaluuhun mahdolloman suuri, rautainen kassakirstu oli kiinnitetty. Tämä huusi surkeasti, kun hän ei voinut auttaa yhtä kurjaa naista lapsinensa, jonka hän näki istuvan alhaalla jollakin portaalla. Heidän kaikkien onnettomuutensa oli selvästi siinä, että he koettivat aikaan saattaa hyvää inhimillisissä asioissa, mutta olivat ijäksi kadottaneet kykynsä.

Haihtuivatko nämät olennot sumuksi vai peittikö sumu heidät, sitä hän ei voinut sanoa. Mutta he ja heidän aaveen-ääneensä katosivat yhdessä; ja yö kävi samanlaiseksi, kuin se oli ollut, kun hän astui kotiin.

Scrooge sulki akkunan ja tutkisteli ovea, jonka kautta haamu oli tullut sisään. Se oli kahdenkertaisesti lukittu, niinkuin hän oli omin käsin lukinnut sen, ja teljin oli aivan koskematta. Hän yritti sanoa: "joutavia!" mutta seisahtui ensimmäiseen tavuun. Ja koska hän siitä mielenliikutuksesta, jossa hän oli ollut, taikka päivän vaivoista taikka katsahduksestaan näkymättömään mailmaan taikka haamun ikävästä keskustelusta taikka myöhäisestä ajasta kovasti kaipasi lepoa, meni hän suoraan maata päältänsä riisumatta ja nukkui kohta.

II.

Ensimmäinen kolmesta hengestä.

Kun Scrooge heräsi, oli niin pimeä, että hän vuoteeltansa katsoessaan tuskin erotti kuultavan akkunan huoneensa tihkeistä seinistä. Hän koetti paraikaa verestävillä silmillänsä tähystellä pimeyden puhki, kun läheisen kirkon kellot löivät neljä neljännestänsä. Niin hän kuunteli, mikä tunti oli.

Hänen suureksi ihmeeksensä meni raskas kello kuudesta seitsemään, seitsemästä kahdeksaan, ja säännöllisesti kahteentoista asti; siihen se pysähtyi. Kaksitoista! Kello kävi kolmatta, kun hän pani maata. Kello oli väärässä. Varmaan oli joku jääpuikko tullut siihen. Kaksitoista!

Hän kosketti repeteeri-kellonsa vieteriä, oikaistaksensa tuota peräti hullunkurista kelloa. Sen nopea, vähäinen pulssi löi kaksitoista; ja seisattui.

"Se on mahdotonta", lausui Scrooge, "että minä olen nukkunut kokonaisen päivän ja pitkältä toiseen yöhön. Mutta sekin on mahdotonta, että mikään aurinkoa vaivaa ja että nyt on kaksitoista päivällä!"

Koska tämä ajatus teki hänet levottomaksi, kömpi hän ulos vuoteestansa ja astui haparoiden akkunan luo. Hänen täytyi yö-nuttunsa hialla hivuttaa pois härmä, ennenkuin hän näki mitään; eikä hän sittenkään nähnyt, kuin varsin vähän. Hän havaitsi vaan, että vielä oli kova sumu ja tavattoman kylmä. Ei myöskään kuulunut mitään edestakaisin juoksevien melua, jota varmaan olisi kuulunut, jos yö olisi äkkiä katkaissut kirkkaan päivän ja valloittanut mailman. Tämä lohdutti suuresti, koska "kolme päivää tämän prima-vekselin nähtyänne maksatte Mr. Ebenezer Scrooge'lle taikka hänen määräämällensä" ja niin poispäin olisi muuttunut vaan Yhdys-Valtojen vakuudeksi, kun ei enää olisi ollut mitään päiviä, joitten mukaan sopi lukea.

Scrooge palasi vuoteesensa ja ajatteli ja ajatteli ja ajatteli sitä uudestaan eikä kuitenkaan ymmärtänyt sitä. Mitä enemmän hän ajatteli, sitä enemmän hän hämmentyi; ja mitä enemmän hän koetti olla ajattelematta, sitä enemmän hän ajatteli.

Marley'n haamu rasitti häntä erinomaisesti. Joka kerta, kuin hän tarkoin mietittyään päätti itseksensä, että kaikki oli vaan unen-näköä, lensivät hänen ajatuksensa jälleen, niinkuin luja, hellitetty jänne, ensimmäiseen asemaansa ja tarjosivat saman problemin hänen suoritettavaksensa: "oliko se unen-näköä vai ei?"

Scrooge makasi tässä tilassa, siksi kuin kello oli edennyt kolme neljännestä vielä, jolloin hän yhtäkkiä muisti, että haamu oli ennustanut hänelle vieraita, kun kello löi yksi. Hän päätti olla valveilla, kunnes nykyinen tunti oli tullut täyteen; ja siihen katsoen, että hänen oli yhtä vaikea mennä nukuksiin, kuin taivaasen, oli tämä ehkä kaikkein viisain päätös, jonka hän voi tehdä.

Tämä neljännes oli niin pitkä, että Scrooge oli monta kertaa vakuutettu siitä, että hän oli tietämättänsä nukahtanut eikä huomannutkaan kellon lyöntiä. Viimein se tapasi hänen kuuntelevaa korvaansa.

"Plim, plam!"

"Neljänneksen yli", sanoi Scrooge, lukien.

"Plim, plam!"

"Puolivälissä!" sanoi Scrooge.

"Plim, plam!"

"Neljännestä vailla", sanoi Scrooge.

"Plim, plam!"

"Tunti itse", huudahti Scrooge riemuiten, "eikä mitään muuta!"

Hän puhui, ennenkuin tunti-kello soi. Se soi nyt syvällä, kumealla, kolkolla äänellä yksi. Huone leimahti samalla valoisaksi ja uutimet vedettiin syrjään.

Hänen vuoteensa uutimet vedettiin syrjään, sanon teille: joku käsi veti ne. Ei uutimia jalkain kohdalla eikä uutimia selän takaa, vaan silmäin edestä. Hänen vuoteensa uutimet vedettiin syrjään; ja hypähtäen puoleksi istualle näki Scrooge kasvoista kasvoihin sen ylikuonnollisen vieraan, joka oli liikuttanut niitä; näki tuon yhtä likeltä, kuin minä nyt hengissä siirryn lähelle teitä, ja minä seison kyynäspäitenne vieressä.

Se oli kummallinen olento — niinkuin lapsi: ei kuitenkaan niin suuresti lapsen, kuin vanhan miehen kaltainen, joka katsottuna jonkun ylikuonnollisen medium'in läpi näyttää loitonneen ja sentähden menneen pieneksi, kuin lapsi. Hiukset, jotka riippuivat alas hartioille, olivat valkoiset, niinkuin korkeasta ijästä; eikä kuitenkaan nähty yhtäkään ryppyä kasvoissa, vaan iho oli hieno ja verevä. Käsivarret olivat pitkät ja suonikkaat; samoin kädet, joitten kouristus varmaan oli hyvin väkevä. Sen sääret ja jalat — muodoltaan erittäin sievät — olivat, niinkuin yläraajatkin, paljaat. Se oli puettu hohtavan valkoiseen tunikaan, ja lanteita ympäröitsi kaunis, välkkyvä vyö. Se piti kädessään viheriää rautatammen oksaa; vaan tästä taimen merkistä huolimatta oli se koristanut vaatteensa kesäkukilla. Mutta kaikkein kummallisim seikka oli se, että pää-lavesta kohosi kirkas, häikäisevä valon suihku, joka teki nämät kaikki näkyväksi, ja joka epäilemättä oli syy siihen, että henki alakuloisena ollessaan lakin sijasta käytti isoa kynttilän-sammutinta, jota se nyt piti kainalossa.

Mutta ei edes tämäkään ollut hengen suurin omituisuus, kun Scrooge kiinteämmin sitä katseli. Sillä sitä myöden, kuin vyö säteili ja kimalteli milloin mistäkin paikasta ja milloin kävi valoisaksi, milloin pimenei, sitä myöden hengen koko olento myöskin vaihteli vaihtelemistaan: välisti sillä oli vaan yksi käsivarsi, välisti yksi jalka, välisti kaksikymmentä jalkaa, välisti pari jalkoja ilman päätä, välisti pää ilman vartaloa; eikä katoavista osista häivääkään nähty siinä synkeässä pimeydessä, johon ne haihtuivat. Ja kun hän paraikaa ihmetteli tätä, ilmestyi se taas ihan kokonaisuena ja selvänä hänen edessään.

"Oletko sinä se henki, jonka tuloa ennustettiin minulle?" kysyi Scrooge.

"Olen!"

Ääni oli vieno ja lempeä. Kummallisen hiljainen, niinkuin se olisi tullut suuren matkan päästä eikä aivan läheltä häntä.

"Kuka ja mikä sinä olet?" tiedusteli Scrooge.

"Minä olen menneitten joulujen henki."

"Ammoinko menneitten?" kysyi Scrooge, katsellen hengen kääpiömaista kokoa.

"Ei. Sinun entisten joulujesi."

Jos joku olisi Scrooge'lta kysynyt, minkä vuoksi häntä erittäin halutti nähdä henkeä lakki päässä, ei hän kenties olisi voinut selittää sitä, mutta hän käski hengen panna lakkinsa päähän.

"Kuinka!" huudahti haamu, "tahtoisitko sinä niin pian mailmallisilla käsillä sammuttaa sitä valoa, jota minä ja'an? Eikö siinä ole kyllin, että sinä olet yksi niistä, joitten himot tekivät tämän lakin ja pakoittavat minua koko vuosikautia peittämään sillä otsaani!"

Scrooge kielsi kunnioittavaisesti, että hän oli milläkään tavalla tahtonut loukata henkeä; hän ei myöskään tietänyt koskaan eläessänsä ehdolla "lakittaneen" häntä. Sitten hän rohkeni kysyä, mikä

asia hänet tänne toi.

"Sinun hyväksi!" vastasi henki.

Scrooge sanoi olevansa hyvin kiitollinen, mutta hän ei voinut olla ajattelematta, että hyvin nukuttu yö olisi paremmin edistänyt tätä tarkoitusta. Henki oli varmaan kuullut hänen ajattelevan, sillä se lausui kohta:

"Sinun parannuksesi siis. Ole varoillasi!"

Puhuessaan se ojensi vahvan kätensä ja tarttui hiljalleen hänen käsivarteensa.

"Nouse! ja seuraa minua!"

Scrooge'n olisi ollut turha huomauttaa siitä, etteivät ilma ja myöhäinen aika olleet soveliaat jalkamiehen työhön; että vuode oli lämmin ja termometri melkoisesti alentunut jäätökohdasta; ettei hänellä ollut muita vaatteita yllään, kuin tohvelit, yö-nuttu ja lakki; ja että nuha paraikaa vaivasi häntä. Vaikka hengen koura oli hempeä, kuin naisen käsi, oli hänen mahdoton vastustaa sitä. Hän nousi; mutta havaiten, että henki astui akkunaan päin, tarttui hän rukoillen sen vaatteisiin.

"Minä olen kuolevainen", väitti Scrooge, "ja suitan pudota."

"Salli minun käteni koskea sinua *tuosta*", lausui henki, laskien kättänsä hänen sydämensä kohdalle, "ja sinä kestät enemmän, kuin tämän!"

Kun nämät sanat olivat lausutut, lähtivät he seinän lävitse ja seisoivat aukealla maantiellä, jonka kummallakin puolella oli vainioita. Kaupunki oli kokonaan kadonnut. Ei yhtäkään jälkeä siitä nähty. Pimeys ja sumu olivat menneet sen kanssa, sillä nyt oli selkeä, kylmä talvipäivä, ja lumi peitti maan.

"Laupias Jumala!" huudahti Scrooge, lyöden käsiänsä yhteen, kun hän katseli ympärillensä. "Minä synnyin näillä paikoilla. Minä elin poikana täällä!"

Henki silmäili häntä leppeästi. Vaikka se vaan hienosti ja pikimmältänsä oli koskenut vanhaa miestä, näytti tämä yhä tuntevan sitä jäsenissään. Hänestä oli niinkuin tuhannet lemukset olisivat uiskennelleet ilmassa, joihin jokaiseen liittyi tuhansia ajatuksia ja toiveita ja iloja ja huolta, kauan, kauan aikaa sitten unhotettuja!

"Sinun huulesi vapisee", lausui henki. "Ja mikä sinulla tuossa poskellasi on?"

Scrooge supisi, oudosti tavotellen, että se oli vähäinen nyppylä, ja käski hengen viedä hänet, mihin se vaan tahtoi.

"Muistatko sinä tätä tietä?" kysyi henki.

"Muistanko sitä!" huudahti Scrooge innokkaasti; "minä voisin kulkea sitä silmät kiinni."

"Kumma, että se on ollut unhotuksissa niin monta vuotta!" sanoi henki.

"Mennään eteenpäin."

He astuivat pitkin tietä. Scrooge tunki jokaisen portin ja pielen ja puun; siksi kuin vähäinen kauppala siltoineen kirkkoineen etäältä ilmestyi polveilevan joen rannalla. Pörhöisillä, pienillä hevosilla ratsasti heitä kohden joukko poikia, huutaen muille pojille, jotka ajoivat maamiesten yksinkertaisissa kääsyissä ja kärryissä. Kaikki nämät pojat olivat virkeällä mielellä ja hoilasivat toisillensa, kunnes avara lakea kaikkui iloisista äänistä niin, että kireä ilma oikein nauroi sitä kuullessaan.

"Nämät ovat vaan olleitten varjoja", sanoi henki. "He eivät tiedä mitään meistä."

Hupaiset matkustajat tulivat likemmäksi; ja kun he tulivat, tunki Scrooge heidät ja sanoi heidän jokaisen nimensä. Miksi hän iloitsi niin äärettömästi, kun hän näki heidät! Miksi hänen kylmä silmänsä kiilsi, ja hänen sydämensä sykähti, kun he kulkivat ohitse! Miksi hän riemastui, kun hän kuuli heidän toivottavan iloista joulua toisillensa, samalla kuin he erosivat risti- ja sivuteille kukin kotiinsa lähteäkseen! Mitä iloinen joulu Scrooge'en koski? Hiiteen kaikki iloiset joulut! Mitä hyvää hänellä koskaan niistä oli ollut?

"Koulu ei ole aivan tyhjä", lausui henki. "Yksinäinen, hylätty lapsi on jäänyt sinne vielä."

Scrooge sanoi tuntevänsä sen, ja hän nyhkytti.

He poikkesivat maantieltä hyvin muistetulle kujalle ja lähestyivät tummanpunaisista tiilistä rakennettua kartanoa, jonka katolla oli vähäisellä viirikukolla koristettu torni, kello sisässä. Se oli iso

talo, mutta häviöllä; sillä avaroissa ulkokuoneissa ei käyty paljon enään, niitten seinät olivat kosteat ja sammaltuneet, akkunat särkyneet ja portit rauenneet. Talleissa ja navetoissa kananpojat kaakottivat ja tepastelivat; ja vaunu-vajat ja aitat olivat ruohottuneet.

Eikä asuinhuoneissakaan entinen komeus ollut paremmin säilynyt; sillä kun he astuivat kolkoon porstuaan ja avoimista ovista katsahivat monilukuisiin huoneisiin, näkivät he, että ne olivat kehnosti varustetut huonekaluilla, kylmät ja tavattoman isot. Ummehtunut halu tuntui ilmassa, kaikki näytti kylmän paljaalta, joka tavalla taikka toisella muistutti, että liian paljon noustiin ylös kynttilän valolla ja syötiin niukalta.

He astuivat, henki ja Scrooge, porstuan poikki perällä olevan oven luo. Tämä avautui heille, ja he näkivät pitkän, alastoman, ikävän huoneen, jota yksinkertaiset penkki- ja pulpettirivit tekivät vielä enemmän alastomaksi. Yhden pulpetin nojalla luki paraikaa yksinäinen poika vähäisen valkean vieressä; ja Scrooge istahti jollekin penkille ja itki, kun hän näki oman unhotetun itse parkansa semmoisena, kuin se ennen oli.

Ei mitään hiljaista kajahdusta huoneessa, ei mitään hiirten vikinää ja telmettä panelin takaa, ei mitään tiukuntaa puoli-jäätäneestä kaivontorvesta yksitoikkoisella takapihalla, ei mitään huokausta surevan poppelin lehdettömistä oksista, ei mitään joutavaa aitan-oven lenkkausta, niin, ei mitään valkean raksausta, joka ei kohdannut Scrooge'n sydäntä, lauhduttanut sitä ja pannut hänen kyyneliänsä runsaasti juoksemaan.

Henki koski hänen käsivarteensa ja osoitti sormellansa hänen nuorempaa itseänsä, joka oli kiintynyt lukemiseensa. Yhtäkkiä joku mies, joka oli puettu muukalaisiin vaatteisiin — ihmeen todellinen ja selvä katsella — seisoj ulkopuolella akkunaa. Hänellä oli kirves vyössä, ja hän talutti suitsista aasia, jolla oli halkotaakka selässä.

"Oi, se on Ali Baba!" huudahti Scrooge ihastuksissa. "Se on rakas, vanha, rehellinen Ali Baba! Niin, niin, minä tiedän sen! Eräänä jouluna, kun tuo yksinäinen lapsi oli jätetty tänne aivan itsekseen, tuli hän ensi kerran, juuri niinkuin nyt. Poika raukka! ja Valentin", lausui Scrooge, "ja hänen hurja veljensä Orson; tuossa he astuvat! ja mikä hänen nimensä on, joka nukkuessansa, vaan alushousut päällä, laskettiin Damaskun portin eteen; etkö sinä näe häntä? Ja sultanin tallirenki, jonka haltiat käänsivät ylösalaisin; tuossa hän nyt seisoo päänsä päällä! Se oli oikein hänelle. Se ilahuttaa minua. Mitä hän prinsessaa puolisoiksi tahtoi!"

Kovastipa Scrooge'n kauppa-ystävät Cityssä olisivat kummastuneet, jos olisivat kuulleet hänen aivan oudolla, itkun ja naurun sekaisella äänellä koko luontonsa vakavuudella puhuvan tämmöisistä asioista, sekä nähneet hänen innostuneet kasvonsa.

"Tuossa on papukaija!" huudahti Scrooge. "Viheriäinen vartalo ja keltainen pyrstö ja pääläessa salatin kaltainen tupsu; tuossa se on! 'Robin Crusoe rukka', huusi se hänelle, kun hän palasi kotiin ja oli purjehtinut saarensa ympäri. 'Robin Crusoe rukka, missä sinä olet ollut, Robin Crusoe?' Mies luuli näkevänsä unta, mutta eipä nähnytkään. Se oli papukaija, näet. Tuossa Perjantai juoksee hengen rajasta vähäisen lahdelman luo! Holoi! Hoi! Holoi!"

Sitten hänen tunteensa yhtäkkiä muuttuivat, joka oli aivan tavatonta hänessä, ja hän sanoi, säälien entistä itseänsä: "poika parka!" ja alkoi jälleen itkeä.

"Minä soisin", mutisi Scrooge, pistäen kätensä plakkariinsa ja katsoen ympärillensä, kun hän oli ensin pyyhkinyt pois kyynelensä manschetillaan: "mutta se on liian myöhäistä nyt."

"Mikä sinun nyt on?" kysyi henki.

"Ei mikään", vastasi Scrooge. "Ei mikään. Muuan poika lauloi eilis-iltana joulu-laulun ovellani. Minä soisin, että olisin antanut hänelle jotakin: siinä kaikki."

Henki hymyili mieltävaisesti ja viittasi kädellensä, sanoen sitä tehdessään: "katsotaan toista joulua!"

Kun nämät sanat lausuttiin, kävi Scrooge'n entinen itse isommaksi, ja huone muuttui vähän pimeämmäksi ja likaisemmaksi. Panelit siirtyivät tuonnemmaksi, akkunat ritsahtivat, muuri-savi putosi alas katosta ja paljaat ruoteet näkyivät sen sijaan; mutta kuinka nämät kaikki tapahtuivat, sitä ei Scrooge tietänyt enemmän, kuin tekään. Hän tiesi vaan, että kaikki oli aivan oikein; että kaikki oli tapahtunut niin; että hän oli siinä yksinään taas, kun kaikki muut pojat olivat menneet kotiin iloisia lupa-päiviä viettämään.

Hän ei lukenut nyt, vaan astuskeli edestakaisin epätoivoisena. Scrooge katseli henkeä, pudisti suruisesti päätänsä ja loi levottomasti silmänsä ovea kohden.

Se aukeni; pikkuinen tyttö, paljon nuorempi, kuin poika, tuli hiipien sisään, kiersi käsivartensa hänen kaulansa ympäri, suuteli häntä monta kertaa ja puhutteli häntä "kalliiksi, kalliiksi veljeksi."

"Minä olen tullut noutamaan sinua kotiin, rakas veli!" sanoi lapsi, taputtaen pieniä käsiänsä ja notkistuen alaspäin nauraaksensa. "Noutamaan sinua kotiin, kotiin, kotiin!"

"Kotiin, pikku Fanny?" kertoi poika.

"Niin!" lausui lapsi aivan täynnänsä iloa. "Kotiin kerrallaan. Kotiin ijäksi päivää. Isä on nyt monta vertaa ystävällisempi, kuin hänen oli tapa olla, että koti on niinkuin taivas! Hän puhui niin lempeästi minulle eräänä suloisena iltana, kun aioin juuri panna maata, että minä rohkennin kysyä häneltä kerran vielä, etkö sinä saisi tulla kotiin; ja hän sanoi: 'kyllä, kyllä hän saa'; ja lähetti minut vaunuilla tuomaan sinua, ja sinusta tulee mies!" arveli lapsi, avaten silmiänsä, "eikä sinun tarvitse koskaan enää palata tänne; mutta ensiksi me olemme kaikki yhdessä koko joulun pitkän ja vietämme mitä iloisinta aikaa koko mailmassa."

"Onpa sinusta tullut koko aikaihminen, pikku Fanny!" huudahti poika.

Tyttö taputti käsiänsä ja nauroi ja koetti koskea hänen päätänsä; mutta, kun hän oli liian lyhyt nauroi taas ja nousi varpailleensa häntä halaillakseen. Nyt hän alkoi lapsellisessa innossansa vetää häntä ovea kohden; ja poika, joka ei ollut vastahakoinen lähtemään, seurasi häntä.

Kauhea ääni huusi eteis-huoneesta: "tuokaat alas nuori herra Scrooge'n arkku!" ja samalla ilmestyi koulumestari itse, joka katseli nuorta herra Scrooge'a tuimalla ystävällisyydellä ja pelästytti häntä kovasti, kun hän löi kättä hänen kanssaan. Sitten hän vei pojan ja hänen sisarensa kellarinkaltaiseen, värisyttävään vierashuoneeseen. Tässä ikivanhassa huoneessa olivat kartat seinällä ja taivaan- ja maanpallo akkunoilla vahan-näköiset pakkasesta. Siinä hän toi esiin pullon kummallisen vaaleata viiniä ja venkaleen ihmeen raskasta kakkua, ja jakeli näitä herkkuja vähin erin nuorelle välle, samalla kuin hän lähetti ulos laihan palvelian tarjoamaan lasillista "jotakin" kyytimiehelle, joka vastasi, että hän kiitti isäntää, mutta, jos se oli saman tapin takaa, kuin se, jota hän ennen oli maistanut, oli hän mieluisammin ilman. Tällä välin oli nuori herra Scrooge'n arkku sidottu kiinni vaunuihin, lapset jättivät oikein mielihyvällä koulumestarin hyvästi, nousivat vaunuihin ja ajoivat iloisesti puutarhaa alaspäin, niin että kerkeät pyörät tuoksuttivat härmää ja lunta, kuin vihmää, talvi-vehreän tummista lehdistä.

"Aina hento olento, jonka yksi tuulen löyhäys olisi voinut lakastuttaa", lausui henki. "Mutta hänellä oli suuri sydän!"

"Niin oli", huudahti Scrooge. "Sinä olet oikeassa. Minä en tahdo kieltää sitä. Jumala varjelkoon minua!"

"Hän kuoli vaimona", jatkoi henki, "ja hänellä oli luullakseni lapsia."

"Yksi lapsi", vastasi Scrooge.

"Oikein", lausui henki. "Sinun sisarenpoikasi!"

Scrooge näytti rauhattomalta ja vastasi lyhyesti: "niin."

Vaikka he olivat vast'ikään jättäneet koulun taaksensa, seisivat he nyt jonkun kaupungin vireillä kaduilla, jossa haamu-kulkiat hyörivät edestakaisin; jossa haamu-kärret ja vaunut taistelivat tiestä ja kaikki todellisen kaupungin toimi ja touhu ilmestyi. Koristetut puodit osoittivat aivan selvästi, että täälläkin oli joulu jälleen; mutta nyt oli ilta, ja kadut olivat valaistut.

Henki pysähtyi erään puodin oven eteen ja kysyi Scrooge'lta, tunsiko hän sitä.

"Tunnenko minä sitä!" lausui Scrooge. "Olinhan minä opissa siellä!"

He astuivat sisään. Kun Scrooge näki vanhan, villaperuukilla varustetun gentlemanin, joka istui niin korkean pulpetin takana, että, jos hän olisi ollut kahta tuumaa pitempi, hän varmaan olisi lyönyt päänsä kattoon, huudahti hän aivan innostuneena:

"Ah, se on vanha Fezziwig! Jumala siunatkoon häntä; se on Fezziwig ihka elävänä jälleen!"

Vanha Fezziwig laski alas kynänsä ja katsahti ylös kelloon, joka osoitti säntilleen seitsemää. Hän hieroi käsiänsä; järjesteli väljää liiviänsä; naurahti koko ruumiillansa, varpaista alkain hyppysiin saakka; ja huusi hupaisella, öljyisellä, runsaalla, lihavalla, iloisella äänellä:

"Ohoi, siellä! Ebenezer! Dick!"

Scrooge'n entinen itse, joka nyt oli kasvanut täydeksi nuorukaiseksi, tuli hilpeästi sisään ja hänen

perästään hänen oppikumppaninsa.

"Dick Wilkins, totta tosiaan!" sanoi Scrooge hengelle. "Oi Jumala, aivan niin. Tuossa hän on. Hän piti kovasti paljon minusta, piti erittäin. Dick parka! Rakas, rakas Dick!"

"Ohoi, poikani!" lausui Fezziwig. "Ei mitään työtä enää tänä iltana. Joulun-aatto, Dick! Joulun, Ebenezer! Pannaan akkunanluukut ylös", huusi vanha Fezziwig ja taputti lujasti käsiänsä, "ennenkuin ennättää sanoa: Jack Robinson!"

Te ette voisi uskoa, kuinka nämät molemmat toverit ryhtyivät tehtävänsä. He hyökkäsivät kadulle luukkuinensa — yksi, kaksi, kolme — nostivat ne asemillensa — neljä, viisi, kuusi — salpasivat ne ja väänsivät kiinni — seitsemän, kahdeksan, yhdeksän — ja palasivat, ennenkuin olisitte ehtineet lukea kahteentoista saakka, läähättäen, kuin kilpahevokset.

"Ohoi!" huusi vanha Fezziwig ja keikahti kummallisella ketteryydellä alas korkealta pulpetilta. "Korjatkaat pois, pojat, ja tehkäätkö kosolta tilaa! Ohoi, Dick! Hei, Ebenezer!"

Korjatkaat pois! Siellä ei ollut mitään, jota he eivät olisi korjanneet taikka jaksaneet korjata pois, kun vanha Fezziwig katseli. Se oli tuota hätää tehty. Kaikki irtonaiset kapineet siirrettiin syrjäpuoleen, niinkuin niitä olisi iki-päiviksi karkoitettu pois yleisön silmistä; lattia lakaistiin ja kastettiin, lamput puhdistettiin, poltoksia lisättiin pesään; ja puoti oli yhtä sievä ja lämmin ja kuiva ja valoisa paali-sali, kuin mitä milloinkaan mieli teki nähdä talvi-iltana.

Sisään tuli viulunsoittaja, nuottikirja kainalossa, ja kiipesi ylös korkealle pulpetille ja teki soittolavan siitä ja viritti niinkuin viisikymmentä vatsanvaivaa. Sisään tuli Mrs. Fezziwig, ääretön, ruumistunut hymy. Sisään tuli kolme neiti Fezziwig'ia, säteilevinä ja suloisina. Sisään tuli ne kuusi nuorta poikaa, joitten sydämet he särkivät. Sisään tuli kaikki ne nuoret miehet ja naiset, joita vanha Fezziwig käytti kaupassaan. Sisään tuli palvelusneitsyt ja hänen serkkunsa, leipuri. Sisään tuli kyökkipiika ja hänen veljensä erityinen ystävä, maidon-tuoja. Sisään tuli poika kadun toiselta puolelta, jonka epäiltiin saavan liian vähän ruokaa isännältänsä, koettaen lymytä toisen talon tytön taakse, jota emäntä nähtävästi oli repinyt korvista. Sisään he tulivat kaikki, toinen toisensa perästä; mitkä ujosti, mitkä rohkeasti, mitkä sievästi, mitkä kömpelöisesti, mitkä sysäten, mitkä nykäisten; sisään he tulivat kaikki, jos jollakin lailla. Nyt he kaikki astuivat, kaksikymmentä paria kerrallaan, ensiksi keskilattialle, jakaantuivat oikealle ja vasemmalle, ja palasivat, puoli-piiriä tehden, samaan paikkaan; alaspäin keskeltä ja ylös takaisin; moninaisesti kierrellen ja parveillen; vanha etu-pari poiketen väärässä paikassa; uusi etu-pari lähtien sekin pois nurinpäin, niin pian kuin se pääsi; kaikki parit viimeiseltä etuparina eikä yksikään takapari auttamassa heitä! Kun oli jouduttu niin pitkälle, paukutti vanha Fezziwig käsiänsä seisauttaaksensa tanssia ja huusi: "hyvin tehty!" ja viulunjohtaja upotti kuumat kasvonsa portteri-ruukkuun, joka oli erittäin hankittu sitä tarkoitusta varten. Mutta ylenkatsoen lepoa, alkoi hän kohta, kuin hän taas ilmestyi ja vaikk'ei ollut vielä yhtään tanssijoita, uudestaan soittaa, niinkuin toinen viuluniekka olisi uuvuksissaan kannettu kotiin akkunanluukulla, ja hän itse olisi ihan uusi mies, joka oli päättänyt voittaa hänet tai kuolla.

Tuosta jälleen tanssittiin, sitten käytiin panttileikkejä, ja tanssittiin taas, ja siellä oli kakkua, ja siellä oli negus'ta, ja siellä oli iso könttä kylmää paistettua lihaa, ja siellä oli iso könttä kylmää keitettyä lihaa, ja siellä oli joulutorttuja ja paljon olutta. Mutta illan paras kohta tuli paistetun ja keitetyn lihan jälkeen, kun viulunsoittaja (viekas koira, huomaa! Senlaatuinen mies, joka ymmärsi ammattinsa paremmin, kuin te taikka minä olisimme voineet neuvoa hänelle) aloitti "Sir Roger de Coverley'ta." Silloin vanha Fezziwig asetti itsensä tanssimaan Mrs. Fezziwig'in kanssa. Lisäksi etuparina; aika hyvä kappale työtä leikattuna heidän eteensä; kolme- taikka neljäkolmatta paria osan-ottajia; ihmisiä, joitten kanssa ei käynyt pilaa laskeminen; ihmisiä, jotka *tahtoivat* tanssia eivätkä ymmärtäneet kävelemistä ollenkaan.

Mutta vaikka heitä olisi ollut kaksi sen vertaa — jopa neljä sen vertaa — olisi vanha Fezziwig pitänyt heille, ja niin myöskin Mrs. Fezziwig. Mitä Mrs. Fezziwig'iin tulee, ansaitsi hän olla miehensä toveri sanan kaikissa merkityksissä. Joll'ei tässä ole suuri ylistys, sanokaat minulle suurempi, ja minä käytän sitä. Ilmeinen valo näytti lähtevän Fezziwig'ien pohkeista. Ne kumottivat jokaisessa paikassa tanssissa, niinkuin kuut. Te ette olisi voineet toisena hetkenä sanoa, kuinka niitten toisena kävisi. Ja kun vanha Fezziwig ja Mrs. Fezziwig olivat suorittaneet koko tanssin: "etenemiset ja taantumiset", "molemmat kätet kumppanillenne", "kumarrukset ja niiaukset", "korkkiruuvin", "pistäkäätkö lanka neulan silmään" ja "palatkaat paikallenne", hypähti Fezziwig ylös — hypähti niin näppärästi, että näytti siltä, kuin hän olisi vilkuttanut jalkojansa, ja pääsi seisaalleen jälleen vähintäkään horjumatta.

Kun kello löi yksitoista, loppuivat nämät kotipaalit. Mr. ja Mrs. Fezziwig asettuivat kumpikin ovipuolensa viereen ja pudistaen erityisesti jokaisen kättä, kun hän meni pois, toivotti hänelle iloista joulua. Kun kaikki olivat lähteneet, paitsi molemmat puotipojat, tekivät he näitten samoin; ja niin hilpeät äänet hiljenivät, ja pojat laskettiin menemään vuoteillensa, jotka olivat tiskin alla takapuodissa.

Koko tämän ajan kuluessa oli Scrooge menetellyt, niinkuin ihminen, jolta järki on kadonnut. Hänen sydämensä ja sielunsa olivat näkymöllä hänen entisen itsensä kanssa. Hän vakuutti todeksi kaikki, muisti kaikki, nautti kaikista ja hänessä huomattiin mitä kummallisimien mielenliikutus. Vasta kuin hänen entisen itsensä ja Dick'in loistavat kasvot kääntyivät heidän puolestaan, muisti hän hengen ja havaitsi, että se tarkkaan katseli häntä, samalla kuin valkea sen pääläessä paloi aivan kirkkaasti.

"Vähällä", lausui henki, "tuommoiset yksinkertaiset ihmiset kiitollisiksi saa."

"Vähällä!" toisti Scrooge.

Henki viittasi hänelle, että hän kuuntelisi molempia puotipoikia, jotka nyt kaikesta sydämestänsä kiittelivät Fezziwig'ia, ja sanoi niin tehtyään:

"No! Eikö niin? Hän on kuluttanut vaan muutamia puntia teidän maallisesta rahastanne; kolme taikka kukaties neljä. Onko tuo niin suuri asia, että hän ansaitsee näitä kiitoksia?"

"Ei se se ole", lausui Scrooge, tulistuen muistutuksesta ja puhuen huomaamatta, niinkuin hänen entinen eikä myöhempi itsensä. "Ei se se ole. Hänellä on voima tehdä meidät onnellisiksi taikka onnettomiksi; tehdä palveluksemme helposti taikka vaikeaksi; huviksi taikka rasitukseksi. Vaikka hänen voimansa olisi sanoissa ja katseissa; asioissa, niin halvoissa ja vähäpätöisissä, että olisi mahdoton laskea yhteen ja luetella niitä; entä sitten? Se onnellisuus, jonka hän antaa, on aivan yhtä suuri, kuin jos se maksaisi kokonaisen omaisuuden."

Hän tunsi hengen silmäyksen ja pysähtyi.

"Mitä nyt?" kysyi henki.

"Ei mitään erittäin", vastasi Scrooge.

"Kyllä kai jotakin?" väitti henki.

"Ei", sanoi Scrooge, "ei. Minä soisin juuri nyt voivani lausua pari kolme sanaa konttoristilleni. Siinä kaikki."

Hänen entinen itsensä väänsi alas lamput, kun hän lausui tämän toivon; ja Scrooge ja henki seisoivat taas vieretysten taivasalla.

"Minun aikani käy lyhyeksi", muistutti henki. "Joutuin!"

Tätä ei sanottu Scrooge'lle eikä kellekään, jonka hän voi eroittaa, mutta se vaikutti äkillisen muutoksen. Sillä taas Scrooge näki itsensä. Hän oli vanhempi nyt; oli mies parhaimmillaan. Hänen kasvoissaan ei ollut myöhempien vuosien karkeitä ja tulyjä viimoja; mutta niissä oli ruvennut ilmestymään tarkkuuden ja itaruuden merkkejä. Hänen silmässänsä oli kiihkeä, ahne, levoton liikunta, joka osoitti sitä himoa, joka oli päässyt juurtumaan, ja paikkaa, mihin kasvavan puun varjo laskeutuisi.

Hän ei ollut yksinään, vaan istui kauniin, nuoren, murhevaatteisin puetun tytön vieressä. Tytön silmissä oli kyyneliä, jotka kiilsivät menneitten joulujen hengen valossa.

"Se on vähäinen asia", lausui tyttö lempeästi. "Sinulle varsin vähäinen. Toinen epäjumala on sysännyt minut sijaltani; ja jos se voi tulevaisuudessa ilahuttaa ja lohduttaa sinua, niinkuin minä olisin tahtonut koettaa, ei minulla ole mitään syytä suruun."

"Mikä epäjumala on sysännyt pois sinut?" vastasi hän.

"Kultainen epäjumala."

"Siinä mailman tasapuolisuus on!" sanoi hän. "Tuskin se moittii mitään niin paljon, kuin köyhyyttä; vaan tuskin se ylenkatsoo mitään niin suuresti, kuin rikkaaksi pyrkimistä!"

"Sinä pelkääät mailmaa liian paljon", vastasi tyttö säyseästi. "Kaikki sinun muut toiveesi ovat kadonneet toivoon päästä sen viheliäisistä soimauksista. Minä olen nähnyt sinun jalompien pyrintöjesi, toinen toisensa perästä raukeavan, siksi kuin päähimo, voiton himo, kokonaan on valloittanut sinut. Enkö minä ole?"

"Entä sitten?" arveli hän. "Vaikka olisinkin käynyt viisaammaksi, mitä sitten? Minä en ole muuttunut sinun suhteeksi."

Tyttö pudisti päätänsä.

"Olenko minä?"

"Meidän liittomme on vanha. Se tehtiin, kun molemmat olimme köyhät ja tyydyimme olemaan niin, siksi kuin joskus voisimme kärsivällisen ahkeruutemme kautta parantaa maallista tilaamme. Sinä olet muuttanut. Silloin sinä olit toinen mies."

"Minä olin lapsi", sanoi hän maltittomasti.

"Sinun omat tunteesi ilmoittavat sinulle, että sinä et ollut, mitä sinä nyt olet", vastasi tyttö. "Minä olen. Mikä lupasi onnea, kun olimme yksi sydämessä, se on pelkkää kurjuutta nyt, kun olemme kaksi. Kuinka usein ja kuinka tyystisti minä olen ajatellut tätä, en tahdo sanoa. Siinä on kyllin, että olen ajatellut sitä ja voin päästää sinut vapaaksi."

"Olenko minä koskaan pyytänyt päästä vapaaksi?"

"Sanoilla. Ei. Ei koskaan."

"Millä sitten?"

"Muuttuneella luonnolla; uudella mielenlaadulla; toisenlaisella elämän suunnalla; toisenlaisella toivolla sen suurena päämääränä. Kaikella, joka teki minun rakkauteni jonkun arvoiseksi sinun silmissäsi. Jollei välimme koskaan olisi ollut tämmöinen", lausui tyttö, katsellen häntä lempeästi, mutta vakavasti, "sano minulle, etsisitkö minua ja koettaisitko voittaa minun sydäntäni nyt? Oi, ei!"

Hän näytti vasten tahtoansa myöntävän tätä arvelua oikeaksi. Mutta hän sanoi jonkunlaisella ponnistuksella: "Sinä et ajattele sitä."

"Minä ajattelin mielelläni toisin, jos vaan saattaisin", lausui tyttö, "Jumala sen tietää! Kun minä olen oppinut tämänlaatuisen totuuden, tiedän minä, kuinka voimakas ja vastustamaton se on. Sillä jos sinä olisit vapaa tänään, huomenna, taikka eilen olisit ollut, sopiiko minun koskaan uskoa, että sinä valitsisit varattoman tytön — sinä, joka ystävällisissä puheissakin hänen kanssaan arvostelet kaikkia voiton mukaan; taikka, jos sinä, ainoasta johdattavasta peri-ajatuksestasi huolimatta, valitsisit hänet, enkö minä tiedä, että katumus ja suru varmaan seuraisivat? Minä tiedän sen; ja minä päästän sinut vapaaksi. Täydestä sydämestäni ja rakkauteni tähden häneen, jona sinä kerta olit."

Hän aikoi puhua; mutta kääntäen pois päätään, jatkoi tyttö:

"Tämä — menneitten muisto saattaa minut puoleksi siihen toivoon — ehkä surettaa sinua. Lyhyt, varsin lyhyt aika, ja sinä haihdutat ilolla muiston siitä, niinkuin hyödyttömän unelman, josta onneksi heräsit. Ole onnellinen siinä elämässä, jonka olet valinnut!"

Tyttö meni, ja he erosivat.

"Henki!" sanoi Scrooge, "älä näytä minulle mitään enää! Vie minut kotiin. Miksi tahdot vaivata minua?"

"Yksi varjo lisäksi!" huudahti henki.

"Ei enää!" vastasi Scrooge. "Ei enää. Minä en tahdo nähdä sitä. Älä näytä minulle mitään enää!"

Mutta armoton henki kietoi hänet molemmilla käsivarsillaan ja pakoitti häntä katsomaan, mitä lähinnä tapahtui.

He olivat toisella näkymöllä ja toisessa paikassa: eräässä huoneessa, joka ei ollut aivan iso eikä komea, mutta täynnä kaikenlaista mukavuutta. Likellä talvivalkeata istui kaunis, nuori tyttö, joka oli niin suuresti äskeisen muotoinen, että Scrooge luuli sitä samaksi, kunnes hän näki *hänen*, nyt miellyttävänä vaimona, istuvan vastapäätä tytärtänsä. Tässä huoneessa oli hirveä hälinä, sillä siellä oli lapsia enemmän, kuin Scrooge kiihtyneessä mielentilassaan pystyi lukemaan; eivätkä he, ikäänkuin tuo ylistetty lauma runoelmassa, olleet neljäkymmentä lasta, jotka käyttivät itsensä niinkuin yksi, vaan jokainen lapsi käytti itsensä niinkuin neljäkymmentä. Seuraukset olivat melskeiset ylenmäärin; mutta ei kukaan näyttänyt huolivan siitä; päinvastoin äiti ja tytär nauroivat sydämestään ja iloitsivat siitä; ja jälkimäistä, joka pian alkoi ryhtyä leikkeihin, ryöstivät pikku rosvot ihan säälimättä. Mitä minä en olisi antanut saadakseni olla yksi heistä! Vaikka minä en olisi voinut koskaan olla niin taitamaton, ei, ei! Minä en olisi koko mailman aarteista ryöstänyt tuota palmikoittua tukkaa ja repinyt sitä alas; ja mitä tuohon herttaiseen pikku kenkään tulee, minä en olisi temmannut sitä pois, Jumala siunatkoon sieluani! vaikkapa olisin pelastanut henkeni sillä. Enkä minä olisi voinut leikillä mitata hänen vyötäisiään, niinkuin he tekivät, rohkeat, nuoret veitikat; minä olisin pelännyt, että käsivarteni olisi rangaistukseksi kasvanut koukkuun eikä koskaan käynyt suoraksi jälleen. Vaan kuitenkin olisin mielelläni, minä myönnän sen, tahtonut koskea hänen huuliansa; kysyä häneltä jotakin, että hän olisi avannut niitä; katsella hänen maahan luotuin silmiensä ripsiä eikä kuitenkaan saattaa häntä vähintäkään punehtumaan; päästää valloilleen hiusten aaltoja, joista yksi kiehkura jo olisi ollut verraton muisto;

lyhyeltä, minä olisin tahtonut, sen tunnustan, saada vaikka vähemmän noitten lasten etu-oikeuksista, ja kuitenkin olla kylläksi mies panemaan arvoa siihen.

Mutta nyt kuului kolkutus ovelta, ja heti rynnättiin yhteisesti sinnepäin, että tyttö nauravalla muodolla ja vaatteet epäjärjestyksessä keskellä riehuvaa joukkoa kannettiin sitä kohden, juuri hyvään aikaan tervehtimään isää, joka tuli kotiin, mies muassa, kantaen joululahjoja ja leluja. Siinä marhuudettiin ja oteltiin ja turvatonta kantajaa ahdistettiin! Siinä tehtiin tuoleista tikapuut, kiivettiin ylös, kourittiin hänen plakkareitansa, riistettiin häneltä papereihin käärityt paketit, kiristettiin häntä kutreista, kiikutettiin hänen kaulassaan, koputettiin häntä selkään ja potkittiin hänen jalkojansa! Niitä ihmeen ja ilon huutoja, joilla jokaisen paketin avaaminen vastaan-otettiin! Sitä kauheata ilmoitusta, että sylilapsi oli tavattu juuri kuin se pisti vauvan paistinpannua suuhunsa, ja että oli enemmän kuin luultava, että se jo oli nielaissut kalkkunan, joka oli liimattu puu-vatiin! Sitä ääretöntä lohdutusta, kun huomattiin, että se oli tyhjää hätäilemistä! Sitä iloa ja kiitollisuutta ja ihastusta! Niitä on kaikkia mahdoton kuvailla. Siinä on kyllä, että vähitellen lapset ja heidän mielenliikuntansa siirrettiin ulos arkihuoneesta ja, yksi astuin erältään, ylikerrokseen, jossa he menivät levolle ja niin asettuivat.

Ja nyt Scrooge entistä tarkemmin katseli, kun perheen isä, johonka tytär hellästi nojautui, istui alas hänen ja äidin kanssa oman lietensä ääreen; ja kun hän ajatteli, että aivan samanlainen olento, yhtä täynnänsä suloa ja lupausta, olisi voinut sanoa häntä isäksi ja olla kevät hänen elämänsä kolkossa talvessa, kävivät hänen silmänsä kosteaksi.

"Kultaseni", lausui mies, kääntyen puolisoonsa hymyillen, "minä näin tänä iltana erään vanhan ystäväsi."

"Kuka se oli?"

"Arvaappas!"

"Kuinka minä sitä voisin? Ei, kyllä tiedän", lisäsi hän samalla, nauraen, kun mieskin nauroi. "Mr. Scrooge."

"Mr. Scrooge se olikin. Minä menin hänen konttorinsa akkunan ohitse ja, koska se oli auki ja kynttilä paloi huoneessa, täytyi minun melkein väkisinkin katsoa häntä. Hänen kumppaninsa makaa kuolinvuoteellaan, kuulin minä; ja tuossa hän istui yksinään. Aivan yksinään mailmassa, luulen minä."

"Henki!" lausui Scrooge sortuneella äänellä. "Vie minut pois tästä paikasta."

"Minä sanoin sinulle, että nämät olivat olleitten varjoja", vastasi henki. "Älä moiti minua siitä, että ne ovat, mitä ovat!"

"Vie minut pois!" huudahti Scrooge, "minä en kestä tätä!"

Hän kääntyi henkeä päin, ja huomaten, että se katseli häntä kasvoilla, joissa jollakin oudolla tavalla oli joku osa kaikista niistä kasvoista, joita se oli näyttänyt hänelle, alkoi hän taistella sitä vastaan.

"Jätä minut! Vie minut takaisin. Älä vaivaa minua enää!"

Taistelossa — taisteloksi sitä tuskin sopi sanoa, koska ei henki millään tavalla näyttänyt tekevän vastusta eivätkä toisen ponnistukset kuitenkaan häntä järkähtäneet, havaitsi Scrooge, että sen valo leimusi korkeana ja kirkkaana; ja vähän arvaten, että hengen vaikutus häneen lähti tästä valosta, tarttui hän sammutinlakkiiin ja painoi sen nopeasti alas sen päähän.

Henki lytistyi sen alla, että sammutin peitti koko sen ruumiin; mutta vaikka Scrooge painoi sitä alas kaikella voimallansa, ei hän voinut kätkeä sen valoa, joka yhtenä virtana valui sen alta maahan.

Hän tunsu, että hän oli uuvuksissa ja että häntä sanomattomasti nukutti, sekä että hän oli omassa makuuhuoneessaan. Hän painalti vielä lakkia jäähyväisiksi, jotta hänen kätensä puutuivat, ja ehti tuskin kömpiä vuotesensa, kun hän jo vaipui sitkeään uneen.

III.

Toinen kolmesta hengestä.

Scrooge heräsi kesken tavattoman ankaraa kuorsaamista. Hän nousi istualle vuoteessansa ja koetti selvittää ajatuksiansa. Tällä kertaa hänen ei ollut tilaisuus saada tietää, että kello taas oli yksi lyömällänsä. Hän tunsi, että hän oli tointunut oikeaan aikaan juuri neuvotellakseen toisen lähettilään kanssa, joka Jakob Marley'n toimesta tuli hänen luokseen. Mutta huomaten, että häntä rupesi pahasti viluttamaan, kun hän odotti saadaksensa nähdä, minkäpuolisen uutimen vasta ilmestyvä henki vetäisi syrjään, työnsi hän ne kaikki omin käsin sivulle ja, laskeutuen jälleen alas, alkoi tarkasti tähystellä joka taholle ympäri vuodetta. Sillä hänen teki mieli puhutella henkeä heti, kuin se tuli, eikä hän tahtonut akka-arvaamatta tavata sitä ja säikähtyä.

Reippaan luokan herrasmiehet, jotka kehuvat tietävänsä tempun taikka pari sekä tavallisesti huolivat kotisi päivänajasta, ilmoittavat kelvollisuuttaan kummallisiin seikkoihin sillä puheella, että he pystyvät kaikkiin "kruunusta ja rististä" alkaen miestappoon saakka; joitten molempien vastakohtien välillä epäilemättä on melkoisen laaja ja lukuisa joukko asioita. Vaikk'en rohkene väittää aivan näin paljoo Scrooge'n puolesta, aion minä kuitenkin pyytää teitä uskomaan, että hän oli valmis näkemään koko lauman outoja ilmauksia, ja ettei mikään, sylilapsesta sarvikuonoon asti, olisi voinut erittäin hämmästyttää häntä.

Mutta vaikka hän nyt tiesi odottaa melkein kaikkia, ei hän millään lailla tietänyt odottaa olemattomia; ja kun siis kello löi yksi eikä mitään henkeä ilmestynyt, rupesi häntä kovasti värisyttämään. Viisi minuttia, kymmenen minuttia, neljännes kului, eikä mitään tullut. Koko tämän ajan makasi hän vuoteellansa aivan keskellä punaista valoa, joka tulvasi siihen, kun kello löi yksi, ja joka, koska se ei ollut muuta kuin valoa, huoletti paljon enemmän, kuin kymmenkunta henkiä, sen vuoksi että oli mahdoton saada selkoa, mitä se tarkoitti taikka toimitti. Hän varoi välisti, että hänessä oli juuri tällä hetkellä joku merkillinen itse-palamisen kohta, eikä hänellä ollut edes sitä lohdutusta, että hän itse tiesi sen. Viimeiseltä alkoi hän kuitenkin ajatella niinkuin te taikka minä kohta olisimme ajatelleet; sillä ainahan se, joka ei ole hädässä, tietää, mitä olisi pitänyt hädässä tehdä, ja olisi varmaan lisäksi tehnyt niin — viimeiseltä, sanon, alkoi hän ajatella, että tämän aaveisen valon lähde ja salaisuus oli läheisessä huoneessa, josta se näyttikin virtaavan, kun tarkemmin seurasi sen jälkiä. Kun tämä ajatus oli kokonaan valloittanut hänen mielensä, nousi hän hiljalleen ja tallusti tohveleissaan oven luo.

Samalla silmänräpäyksellä, kuin Scrooge'n käsi tarttui lukkoon, huusi outo ääni häntä nimeltä ja käski hänen astua sisään. Hän totteli.

Se oli hänen oma huoneensa. Siitä ei ollut vähintäkään epäilemistä. Mutta siinä oli tapahtunut kummallinen muutos. Seinät ja katto olivat verhotut vihantoilla kasveilla, että se oli juuri niinkuin lehto, josta kaikkialta heleät, hohtavat marjat kimaltelivat. Rautatammen, mistelin ja muuri-vehreän liuskaiset lehdet heijastivat valoa, ikäänkuin yhtä monta pikkuisia peiliä olisi sirotettu sinne; ja niin mahtava liekki nousi tohisten takantorvea ylös, ettei tuo vanha, untelo liesi-roukkio ollut vertaista nähnyt, ei Scrooge'n aikana eikä Marley'n eikä moneen, moneen menneeseen talveen. Läjitettyä lattialle jonkunlaiseksi valtaistuimeksi oli kalkkunia, hanhia, metsänriistaa, kanoja, sianpaisteja, isoja lihakappaleita, imiporsaita, pitkiä makkarakiehkuroita, joulutorttuja, rusina-pudding'eja, ostronitynnyreitä, kuumia kastanjia, punaposkisia omenoita, mehukkaita orangeja, maukkaita päärynöitä, kookkaita loppiaiskakkuja, ja kiehuvia punssi-maljoja, jotka täyttivät huoneen suloisella höyryllänsä. Luontevasti istui tällä kasalla iloinen jättiläinen, komea katsella. Hän piti kädessään palavaa tulisoittoa, joka muodoltaan vähän oli runsauden sarven kaltainen, ja nosti sitä ylös, korkealle ylös, vuodattaakseen sen valoa Scrooge'n ylitse, kun hän tuli tirkistellen ovesta sisään.

"Käy sisään!" huudahti henki. "Käy sisään! ja opi tuntemaan minua paremmin, ihminen!"

Scrooge astui pelokkaasti huoneeseen ja seiso, pää alaspäin, hengen edessä. Hän ei ollut sama jäykkä Scrooge, kuin hän oli ollut; ja vaikka hengen silmät olivat kirikkaat ja ystävälliset, ei hän tahtonut kohdata niitä.

"Minä olen nykyisten jouluhenki", lausui kummitus. "Katso minua!"

Scrooge teki niin kunnioittavaisesti. Henki oli puettu yksinkertaiseen, viheriään vaippaan, joka oli reunustettu valkoisilla turkiksilla. Tämä vaatetus riippui niin höllästi alas vartaloa myöden, että vankka rinta oli alaston, niinkuin henki ei olisi sietänyt, että sitä suojeltiin taikka peitettiin milläkään keinoin. Sen jalat, jotka näkyivät vähien liepeitten alta, olivat myöskin paljaat; eikä päässä ollut muuta, kuin rautatammen seppäle, johon oli sinne tänne pistetty loistavia jääpuikkoja. Tumman ruskeat hiukset olivat pitkät ja siteistä vapaat; vapaat, kuin sen hilpeä hymy, sen sädehtivät silmät, Sen avonainen käsi, sen hupainen ääni, sen hanska käytös ja sen iloinen muoto. Vyöllä se kantoi vanhan-aikuista tuppea, mutta ei siinä ollut mitään miekkaa, ja ruoste oli kovasti sitä syönyt.

"Sinä et ole koskaan ennen nähnyt minun kaltaistani!" huudahti henki.

"En koskaan", vastasi Scrooge.

"Etkö milloinkaan kuljeskellut perheeni nuorempien jäsenten kanssa; minä tarkoitan (sillä minä olen hyvin nuori) vanhempia veljiäni, jotka ovat syntyneet näinä viimeisinä vuosina?" jatkoi henki.

"Minä en luule, että olen", lausui Scrooge. "Minä pelkään, etten ole. Montako veljeä sinulla on ollut?"

"Enemmän kuin kahdeksan sataa", sanoi henki.

"Kauhea perhe elättää!" mumisi Scrooge.

Nykyisten joulujen henki nousi ylös.

"Henki", lausui Scrooge nöyrästi, "johdata minua mihin tahdot. Minä lähdin viime yönä pakosta matkustamaan ja opin jotakin, joka vaikuttaa paraikaa. Jos sinä saatat opettaa minulle jotakin, suo minun hyötyä siitä tänä yönä."

"Tartu vaippaani!"

Scrooge teki niinkuin käskettiin, ja piti lujasti kiinni vaipasta.

Rauta-tammet, mistelit, ruskeat marjat, muuri-vehreät, kalkkunat, hanhet, metsän-riistat, kanat, sianpaistit, lihakappaleet, porsaas, makkarat, ostronit, tortut, pudding'it, hedelmät ja punssit, kaikki katosivat silmänräpäyksessä. Samoin myöskin huone, valkea, punainen hohto ja yön hetki. Oli joulun-aamu. He seisoivat jollakulla City'n kadulla, josta (sillä ilma oli kylmä) kuului kaliseva, mutta vilkas ja miellyttävä soitto, kun ihmiset raappivat pois lunta kadulta ja katoilta, ja poikien oli julman hauska nähdä, kun lumi loiskahti maahan ja hajosi pikkuisiksi teko-tuiskuiksi.

Rakennusten etupuolel näyttivät jotenkin mustalta, ja akkunat vielä mustemmalta, kun niitä vertasi kattojen sileään, valkoiseen lumipeitteeseen ja maan lokaisempaan lumeen; johon jälkimäiseen kärkyjen ja vaunujen raskaat pyörät olivat kyntäneet syviä vakoja; vakoja, jotka risteilivät ja satoja kertoja jälleen risteilivät isojen katujen yhtymäpaikoissa ja muuttuivat mutkikkaiksi kanaviksi, joita oli vaikea seurata sakeassa, keltaisessa sohjussa ja jäisessä vedessä. Taivas oli synkkä, ja lyhyimmät kadut olivat niinkuin tukitut likaisella sumulla, joka oli puoleksi sadetta ja puoleksi siidettä ja jonka raskaammat osat laskeusivat alas mustana noki-kuurona, ikäänkuin kaikki Iso-Britannian takantorvet olisivat yhteisestä suostumuksesta syttyneet tuleen ja porottivat paraikaa oman sydämensä iloksi. Ei ilmassa eikä kaupungissa ollut mitään erittäin iloista, vaan kuitenkin vallitsi jonkunlainen iloisuus ylt'ympäri, jommoista ei selkein suvinen sää eikä kirkkain kesäinen aurinko olisi voinut tuottaa.

Sillä ihmiset, jotka lapioitsivat lunta katoilta, olivat lystillisiä ja täynnänsä tyytyväisyyttä. He huusivat toisillensa rintavarusten takaa ja nakkasivat tuon tuostakin toisiansa hupaisilla lumipalloilla — paljoa paremmat heittoaseet, kuin moni sanainen leikinlasku — nauraen herttaisesti, jos sattui, ja yhtä herttaisesti, jos meni ohitse. Linnunkauppiaitten puodit olivat vielä puoleksi auki ja hedelmänmyyjien hohtivat koko loistossansa. Ovien nojalla seisoivat isoja, ympyriäisiä, pöhö-vatsaisia koreja, täynnänsä kastanjia, jotka olivat muodoltaan niinkuin verevien, vanhojen herrojen liivit ja välistä pyörähtivät ulos kaduille helposti halvautuvassa muhkeudessaan. Tuossa oli punaisia, ruskean-kasvoisia, leveä-vöisiä espanjalaisia sipuleita, heloittaen runsaassa lihavuudessaan, niinkuin Espanjan munkit, ja hyllyiltänsä veitikkamaisesti iskien silmää tytöille, kun he menivät sivutse ja kainosti katselivat kattoon ripustettuja misteleitä. Tuossa oli päärynöitä ja omenoita, ladottuina kukoistaviksi pyramideiksi; tuossa viinirypäleitä, joita puodin-isäntien hyväntahtoisuus oli pannut killumaan isoista koukuista, että ihmisten suut vetistysivät ilmaiseksi, kun he kulkivat ohitse. Tuossa oli koko kasa Lombardian pähkinöitä, sammaltuneita ja ruosteenkarvaisia, muistuttaen hyvällä hajullansa, kuinka käveltiin metsissä ja nilkkaa myöden hupaisesti kaalattiin kuivettuneissa lehdissä; tuossa Norfolkien paahdettuja omenoita, paksuja ja mustia, tuoden paremmin näkyviin orangien ja limonien keltaista pintaa ja mehukkaina ja monilukuisina hartaasti pyytäen ja rukoillen, että heitä vietäisiin paperi-pusseissa kotiin ja syötäisiin päivällisten perästä. Yksin kulta- ja hopeakalat, joita oli asetettu lasi-säiliöön keskelle näitä aimollisia hedelmiä, näyttivät, vaikka kuuluivatkin typerään ja hidasveriseen sukukuntaan, tietävän, että jotakin oli tekeillä, ja uivat kaikki ammotellen ympäri pikkuisessa mailmassaan vitkaisessa ja himottomassa häärinässä.

Kryytikauppiaitten puodit! melkein suljettuina, yksi taikka kaksi luukku kenties kiinni panematta; mutta näistä aukoista mitäpä näkikään! Ei siinä kyllä, että vaakakupit, laskeutuen alas tiskille, kapsahtivat hauskasti, taikka että seililanka ja rulla erosivat toisistaan niin vikkellästi, taikka että rasiat rapisivat edestakaisin, niinkuin silmänkääntäjän kapineet, taikka edes, että teen ja kahvin sekaantuneet hajut olivat niin otolliset nenälle, taikka edes, että rusinat olivat niin uhkeat ja oivalliset, mantelit niin tavattoman valkoiset, kaneli-tangot niin pitkät ja suorat, muut höysteet niin suloiset, kandeeratut hedelmät niin kakuiksi muodostetut ja niin riiskutetut sulatulla sokurilla, että kylmäkiskoisintakin katseliaa pyörrytti. Eikä siinäkään kyllin, että fiikunat olivat tuoreet ja turpeat, taikka että Franskan

pluumut koristetuissa laatikoissa ujosti punersivat kilpeydessään, taikka että kaikki oli niin hyvää syödä ja niin sievää joulupuvussa; vaan ostajat hyörivät kaikki niin virkeästi iloisen päivän odotuksessa, että he törmäsivät toisiansa vastaan ovella, rutistivat hurjasti paju-korejansa, jättivät ostoksensa tiskille ja tulivat juosten takaisin niitä perimään, ja erhetyivät satoja kertoja samalla tapaa mitä parhaimmalla tuulella; sillä välin kuin kryptikauppias ja hänen väkensä olivat niin hupaiset ja hilpeät, että ne kiillotetut sydämet, joilla he kiinnittivät esi-liinansa selän takaa, olisivat voineet olla heidän omat sydämensä, kannettuina ulko- puolella yleisön nähtäväksi ja joulu-naakkojen nokittavaksi, jos näitä halutti.

Mutta pian kellokastarit kutsuivat hyvät ihmiset kaikki kirkkoon ja kappeliin, ja pois he menivät, tulvaten pitkin katuja parhaissa vaatteissansa ja iloisimmalla muodollaan. Vaan samaan aikaan ilmestyi useilta kymmeniltä sivukaduilta, solista ja nimettömistä sopista lukemattomia ihmisiä, kantaen päivällistensä leipurin-puoteihin. Näitä köyhiä juhlaillioita näytti henki ennen kaikkia halulla katsovan, sillä hän seisoi Scrooge'n kanssa jonkun leipurin portinkäytävässä ja nostaen pois kätteita, kun tuojat astuivat ohitse, ripsutti suitsutusta tulisoitostansa heidän ruokaansa, ja se oli hyvin omituinen tulisoitto, sillä kerta taikka pari, kun muutamat päivällisen-kantajat, jotka olivat tuupanneet toisiansa, laskivat vihaisia sanoja, porskutti hän pari vesipisaraa siitä, ja he leppyivät kohta taas. Sillä he sanoivat, että olisi häpeällistä riidellä joulupäivänä. Ja niin se olisi! Totta puhuen, niin se olisi!

Aikanansa kellot lakkasivat soimasta ja leipurin-puodit pantiin kiinni; vaan kuitenkin voitiin selvästi erottaa kaikki nämät päivälliset ja kuinka niitten keittäminen edistyi siitä märestä paikasta, joka oli jokaisen leipurin uunin kohdalla ja jossa kivitys höyrysi, niinkuin kivetkin olisivat kiehuneet.

"Onko sillä, mitä sinä porskutat tulisoitostasi, mikään omituinen maku?" kysyi Scrooge.

"On. Minun oma makuni."

"Sopisiko se jokaiseen tämän päivän päivällis-ruokaan?" kysyi Scrooge.

"Jokaiseen, joka hyvällä sydämellä annetaan. Halpaan kaikkein parhaimmin."

"Minkä vuoksi halpaan kaikkein parhaimmin?" kysyi Scrooge.

"Sen vuoksi, että se kaikkein enimmin kaipaa sitä."

"Henki", lausui Scrooge, hetken mietittyään. "Minua kummastuttaa, että kaikista olennoista noissa monissa mailmoissa meidän ympärillämme juuri sinä tahtoisit vähentää noitten ihmisten tilaisuutta viattomaan huvitukseen."

"Minä!" huudahti henki.

"Sinä tahtoisit riistää heiltä kaikki keinot päivällissyöntiin joka seitsemäs päivä, joka usein on se ainoa päivä, josta sopii sanoa, että he syövät päivällistä ollenkaan", sanoi Scrooge. "Etkö tahtoisit?"

"Minä!" huudahti henki.

"Sinä koetat sulkea nämät paikat seitsemäntenä päivänä?" arveli Scrooge. "Ja se tietää aivan samaa."

"Minä koetan!" huudahti henki.

"Anna minulle anteeksi, jos olen väärässä. Sitä on tehty sinun nimessäsi, taikka ainakin sinun perheesi nimessä", lisäsi Scrooge.

"Tämän teidän maanne päällä löytyy muutamia", vastasi henki, "jotka väittävät tuntevansa meitä ja jotka meidän nimessämme tekevät kiihkonsa, ylpeytensä, pahansuontinsa, vihansa, kateutensa, ulkokultaisuutensa ja itsekkäisyytensä tekoja, mutta jotka ovat yhtä vieraat meille ja koko meidän suvullemme, kuin he eivät olisi koskaan eläneet. Muista tämä, ja syytä heitä itseä heidän töistään, eikä meitä."

Scrooge lupasi tehdä niin; ja he astuivat näkymättöminä, niinkuin tähänkin asti, etukaupunkeihin. Henki oli siitä merkillinen, (niinkuin Scrooge oli huomannut leipurin luona), että, vaikka hänellä oli jättiläiskoko, hän mukaantui helposti jokaista paikkaa myöten ja ilmestyi matalan katon alla yhtä yliluonnollisena ja arvokkaan suloisena, kuin korkeassa salissa.

Ja kukaties hyvän hengen teki mieli näyttää tätä voimaansa taikka häntä johdatti hänen oma lempeä, jalo, sydämellinen luontonsa ja hänen hellyytensä kaikkia köyhiä ihmisiä kohtaan, kun hän meni suoraan Scrooge'n konttoristin luo; sillä sinne hän meni ja otti Scrooge'n mukaansa, joka piti kiinni hänen vaatteistaan; ja oven kynnyksellä henki hymyili ja pysähtyi siunataksensa Bob Cratchit'in asuntoa

tulisoittonsa vihmalla. Ajatelkaat tätä! Bob'illa oli vaan viisitoista Bob'ia [Bob merkitsee myös shillingiä] viikkoonsa; hän pisti lauantaisin ainoastaan viisitoista ristimä-nimeänsä taskuunsa; vaan kuitenkin siunasi nykyisten jouluhenki hänen neljä-huoneista taloansa!

Nyt nousi Mrs. Cratchit, Cratchit'in vaimo, yksinkertaisesti puettuna kahdesti käännettyyn hameeseen, mutta koristettuna nauhoilla, jotka ovat halvat ja kuuden pennyn edestä tekevät kyllin kauniiksi. Hän katti pöydän toisen tyttärensä Belinda Cratchit'in avulla, joka myöskin oli koristettu nauhoilla. Tällä välin pisti nuori herra Peter Cratchit kahvelin potaatti-pannuun ja, saaden suunnattoman paidankauluksensa kulmat — paidankaulus oli Bob'in yksityinen omaisuus, siirrettynä hänen pojallensa ja perillisellensä päivän kunniaksi — suuhunsa, iloitsi, kun havaitsi itsensä niin hienosti puetuksi, ja halasi näytellä itseänsä enimmäin kuljetuissa puistoissa. Samalla kaksi vähempää Cratchit'ia, poika ja tyttö, hyökkäsivät sisään, huutaen, että he olivat leipurin-puodin lähellä tunteneet hanhen hajun ja tietäneet, että hanhi oli heidän; ja riemuiten heikumallisista salvia'n ja sipulin ajatuksista, tanssivat nämät nuoret Cratchit'it pöydän ympäri ja ylistivät nuorta herra Peter Cratchit'ia taivaasen asti, sillä välin kuin hän (nöyränä, vaikka hänen kauluksensa melkein kuristivat häntä kuoliaaksi) puhalsi valkeaan, siksi kuin hitaat potaatit kuohuivat ylös ja kolkuttivat lujasti pannunkantta, jotta heitä päästettäisiin ulos ja kuorittaisiin.

"Mikähän teidän kalliin isänne lienee?" lausui Mrs. Cratchit. "Ja veljenne, Pikku Tim'in! Ja Marthakin tuli viime joulupäivänä puolta tuntia varemmin!"

"Tässä Martha on, äiti!" sanoi yksi tyttö, tullen esiin tätä lausueksaan.

"Tässä Martha on, äiti!" huusivat molemmat nuoret Cratchit'it. "Hurraa! Meillä on *semmoinen* hanhi, Martha!"

"No, terve tultua, tyttöseni! Kuinka myöhään sinä tulet!" lausui Mrs. Cratchit, suudellen häntä kymmeniä kertoja ja toimeliaalla kiiruulla riisuen pois hänen shaaliansa ja hattuaansa.

"Meidän täytyi päättää koko joukko töitä viime yönä", vastasi tyttö, "ja laittaa kaikki pois tänä aamuna, äiti!"

"Hyvä! Ei sillä ole väliä, kun vaan olet kotona", sanoi Mrs. Cratchit. "Istu alas valkean eteen, kultani, ja lämmitä itseäsi. Herra siunatkoon sinua!"

"Ei, ei! Tuossa isä tulee", huusivat molemmat nuoret Cratchit'it, jotka olivat joka paikassa yhtä haavaa. "Mene piiloon, Martha, mene piiloon!"

Niin Martha meni piiloon, ja sisään tuli lyhytläntä Bob, isä, ainakin kolmen jalan pituinen kaulahuivi (hepsuja lukematta) lekkuen edessään, ja kuluneet vaatteet paikattuina ja harjattuina, että ne näyttäisivät juhlallisilta, ja Pikku Tim selässä. Voi Pikku Tim parkaa! hänellä oli vähäinen kainalosauva, ja rautainen kehä tuki hänen jäseniänsä!

"No, missä Marthamme on?" huudahti Bob Cratchit, katsellen ympärillensä.

"Hän ei tule", vastasi Mrs. Cratchit.

"Ei tule!" kertoi Bob, ja hänen intonsa jähtyi yhtäkkiä; sillä hän oli ollut Timin täysi-rotu hevonen koko matkan kirkosta ja oli tullut kiitäen kotiin. "Ei tule joulupäiväksi!"

Martha ei hennonut nähdä hänen pettyvän toiveissansa, vaikka vaan leikillä; niin hän tuli esiin ennen aikojaan oven takaa ja juoksi isän syliin, sillä välin kuin molemmat nuoret Cratchit'it työnsivät ja kantoivat Pikku Tim'in pois pesuhuoneeseen kuulemaan, kuinka puddingi lauloi vaskikattilassa.

"Ja kuinka Pikku Tim käytti itseänsä?" kysyi Mrs. Cratchit, kun hän oli laskenut leikkiä Bob'in herkkäuskoisuudesta, ja Bob oli halannut tytärtänsä sydämensä iloksi.

"Hän oli kiltti, kuin kulta", vastasi Bob, "ja vielä parempi. Hän käy niin miettiväksi, kun hän istuu niin paljon itseksensä, ja ajattelee mitä kummallisimpia asioita ikinä kuult. Hän jutteli minulle, kun tulimme kotiin, että hän toivoi, että ihmiset olivat nähneet hänet kirkossa, koska hän oli raajarikko, ja että heidän ehkä olisi hyvä joulupäivänä muistaa Häntä, joka saatti rammat kävelemään ja sokeat näkemään."

Bob'in ääni värähteli, kun hän kertoi tätä heille, ja värisi vielä enemmän, kun hän sanoi, että pikku Tim vahvistui ja kävi terveemmäksi.

Hänen nopsas, vähäinen kainalo-sauvansa kuului lattialta, ja ennenkuin toinen sana lausuttiin, palasi Pikku Tim veljensä ja sisarensa kanssa, jotka taluttivat hänet hänen tuolillensa valkean eteen; ja sillä välin kuin Bob, lykäten ylös hiansuitansa — niinkuin, mies raukka, niitten olisi ollut mahdollinen käydä

huonommaksi — ruukussa valmisti jotakin kuumaa gin'in ja limonin sekoitusta, liikutti sitä huolellisesti ja pani sen kaminin komeroon kiehuilemaan, meni nuori herra Peter ja molemmat kaikkialla läsnä-olevat nuoret Cratchit'it noutamaan hanhea, jonka he ennen pitkää juhlallisesti toivat kotiin.

Semmoinen hälinä seurasi, että olisitte luulleet hanhen olevan harvinaisimman linnun mailmassa, höyhenisen ilmauman, jonka rinnalla musta joutsen oli tavallinen eläin — ja totta puhuen oli asian laita melkein niin tässä talossa. Mrs. Cratchit varisti lihan nestettä (joka oli edeltäkäsinkin valmiina kastinpannussa) sihisevän kuumaksi; nuori herra Peter sotki rikki potaatit; Miss Belinda mausti omenakastintaa; Martha pyyhki tomua pois lämmitetyistä talrikeistä; Bob otti pikku Tim'in viereensä pieneen pöydänkolkkiaan; molemmat nuoret Cratchit'it nostivat tuoleja kaikille, itseänsä unhottamatta, ja asettuen vartiolle, kumpikin paikallensa, pistivät lusikat suuhunsa, etteivät he huutaisi hanhea, ennenkuin heidän tuli vuoro saada. Vihdoin ruoka oli tuotu esiin ja pöytärukous luettu. Henkityyni hiljaisuus syntyi, kun Mrs. Cratchit, tarkasti katsellen eteenleikkaus-veistä päästä päähän, hankki sysäämään sitä linnun rintaan; mutta kun hän teki sen, ja kun kauan odotettu täytöksen virta tulvasi esiin, nousi ilon humina kaikkialta pöydän ympäriltä ja yksin Pikku Tim'kin, innostuneena molempien nuorten Cratchit'ien esimerkistä, taputti pöytää veitsensä varrella ja huusi matalalla äänellä: "hurraa!"

Semmoista hanhea ei löytynyt koskaan, Bob sanoi, ettei hänen luullaksensa semmoista hanhea ollut milloinkaan paistettu. Sen mureutta ja hyvää makua, sen suurta kokoa ja halpuutta ihmettelivät kaikki. Yhdessä omenakastimen ja perunavaoin kanssa oli siinä kyllin päivällis-ateriaksi koko perheelle; niin, kuten Mrs. Cratchit suurella mielihyvällä sanoi (luoden silmänsä vähäiseen luupalaseen, joka oli vadilla), he eivät olleet lopulta jaksaneet syödä edes kaikkia! Kuitenkin oli jokainen saanut tarpeeksi, ja nuorimmat Cratchit'it erittäin olivat sukeltaneet salvia'an ja sipuliin kulmakarmoihin asti! Mutta nyt muutti Miss Belinda talrikit, ja Mrs. Cratchit lähti yksinään huoneesta — liian levoton sallimaan ketään todistajaa — ottamaan pudding'ia ylös ja tuomaan sitä sisään.

Mitähän, jollei se ollut kyllin kypsynyt! Mitähän, jos se hajosi ulos otettaissa! Mitähän, jos joku oli kiivennyt takapihan muurin yli ja varastanut sen, sillä aikaa kuin he iloitsivat hanhasta — tästä arvelusta molemmat nuoret Cratchit'it kävivät harmaan siniseksi! Kaikenlaisia kauhuja ajateltiin.

Halloo! Vahvasti höyryä! Puddingi oli nostettu kattilasta. Hajua, niinkuin pesupäivänä! Se oli servietti. Hajua, niinkuin ravintopaikasta ja piirakan-leipojan puodista, joitten ovet ovat vieretysten ja joitten naapurina pyykki-vaimo on! Se oli puddingi! Puolen minutin perästä Mrs. Cratchit astui sisään — punehtuneena, mutta hymyillen voittoisasti — ja puddingi oli niinkuin kirjava kanuna-kuula, niin kova ja luja, palaen puolessa puolikorttelissa sytytetyssä konjakissa ja koristettuna rautatammen oksalla, joka oli pistetty sen huippuun.

Oi, se oli kummallinen puddingi! Bob Cratchit sanoi, jopa aivan tyvenesti, että hän katsoi sitä suurimmaksi voitoksi, jonka Mrs. Cratchit oli saavuttanut siitä asti, kuin he menivät naimisiin. Mrs. Cratchit lausui, että nyt, kun paino oli poistettu hänen sydämestään, hän tahtoi tunnustaa epäilleensä, oliko jauhoja kylliksi. Jokaisella oli jotakin sanottavaa siitä, mutta ei kukaan sanonut eikä ajatellut, että se sentään oli vähäinen puddingi isolle perheelle. Se olisi suorastaan ollut häpeä, jos joku olisi niin tehnyt. Jokainen Cratchit olisi punastunut, jos olisi viitattu siihen.

Viimein päivälliset olivat päättyneet, ruoat vietiin pöydältä, liesi lakaistiin ja valkea viritettiin. Kun ruukun sisältöä oli maistettu ja huomattu tähdelliseksi, pantiin omenoita ja orangeja pöydälle, ja lapiollinen kastanjia tulelle. Nyt koko Cratchit'in perhe asettui lieden ympäri piiriin, niinkuin Bob Cratchit sanoi, tarkoittaen puolipiiriä; ja Bob Cratchit'in kyynäspään vieressä seisoivat talon lasivarasto. Kaksi jalatonta lasia ja yksi kahvatoin munakakun kuppi.

Näissä säilyi ruukun kuuma juoma yhtä hyvin, kuin se olisi kultaisissa pikareissa säilynyt; ja Bob jakeli sitä ilosta loistavilla silmillä, sillä välin kuin kastanjat rätsivät ja halkeilivat tulella. Nyt Bob esitteli:

"Iloista joulua meille kaikille, rakkaani! Jumala siunatkoon meitä!"

Jota kaikki perheen-jäsenet kertoivat.

"Jumala siunatkoon meitä jokaista!" lausui Pikku Tim kaikkein viimeiseksi.

Hän istui vähäisellä tuolillansa aivan likellä isäänsä. Bob piti hänen kuihtunutta pientä kättänsä omassa kädessään, niinkuin hän rakastaisi lasta ja tahtoisi pitää häntä luonansa ja pelkäisi, että hän otettaisiin pois häneltä.

"Henki", sanoi Scrooge semmoisella hellyydellä, jota hän ei ollut tuntenut koskaan ennen, "ilmoita minulle, jääkö pikku Tim eloon."

"Minä näen tyhjän paikan", vastasi henki, "tuossa takan nurkassa ja isännättömän kainalo-sauvan,

jota huolellisesti talletetaan. Jollei tulevaisuus muuta näitä varjoja, kuolee lapsi."

"Ei, ei", arveli Scrooge. "Voi, ei, hyvä henki! Sano, että hän säästetään."

"Jollei tulevaisuus muuta näitä varjoja, ei kukaan minun heimostani", vastasi henki, "ole löytävä häntä täältä. Entä sitten? Jos on luultava, että hän kuolee, olisi se parempi, että hän kuolisi kohta ja vähentäisi liikaväestöä."

Scrooge painoi alas päänsä, kun hän kuuli omat sanansa hengen suusta, ja katumus ja kova suru valloittivat hänet.

"Ihminen", lausui henki, "jos et sinä ole kivistä, vaan sinulla on ihmisen sydän, niin karta tuota ilkeätä puhetta, kunnes olet oppinut, mikä liika on, ja missä se on. Tahdotko sinä määrätä, minkä ihmisen tulee elää, minkä kuolla? Kenties sinä Luojan silmissä olet halvempi ja vähemmän sovelias elämään, kuin moni milijona tämän köyhän miehen lapsen vertaisia. Oi Jumala! kun kuulee madon lehdellä puhuvan liika-elämästä nälkäisissä veljissään maassa."

Scrooge kumartui hengen moitteen edessä ja loi vavisten silmänsä maahan. Mutta hän nosti ne nopeasti, kun hän kuuli oman nimensä.

"Mr. Scrooge!" sanoi Bob; "minä juon teidän muistoksenne! Eläköön Mr. Scrooge, juhlan perustaja!"

"Juhlan perustaja, tosiaan!" huudahti Bob Cratchit punehtuen. "Minä soisin, että hän nyt olisi täällä. Minä sanoisin hänelle, mitä minä hänestä pidän, ja minä toivon, että se maittaisi häntä hyvin."

"Rakas vaimoni", sanoi Bob, "lapset! joulupäivä!"

"Saa, totta puhuen, olla joulupäivä", vastasi hän, "ennenkuin juo semmoisen inhottavan, tylyn, kovan, tunnottoman miehen muistoksi, kuin Scrooge on. Sinä tiedät, että hän on semmoinen, Robert! Ei kukaan tiedä sitä paremmin, kuin sinä, mies raukka?"

"Rakas vaimo", oli Bob'in lempeä vastaus, "joulupäivä!"

"Minä juon hänen terveydekseen sinun tähtesi ja päivän", lausui Mrs. Cratchit, "ei hänen tähtensä. Pitkää ikää hänelle! Iloista joulua ja oivallista uutta vuotta! Hän lienee hyvin iloinen ja onnellinen, epäilemättä!"

Lapset joivat äidin jälkeen Scrooge'n terveydeksi. Tämä oli ensimmäinen heidän toimensa, jossa ei ollut sydämellisyyttä. Pikku Tim joi kaikkein viimeiseksi, mutta hän ei pannut mitään arvoa siihen. Scrooge oli perheen mörkö. Hänen nimensä mainitseminen levitti seuraan mustan varjon, joka ei poistunut koko viitenä minutina.

Kun se oli haihtunut, kävivät he kymmentä kertaa iloisemmiksi jo senkin vuoksi, että olivat päässeet Scrooge Surullisesta. Bob Cratchit kertoi heille, että hänellä oli paikka tiedossa nuorta herra Peter'iä varten, joka tuottaisi, jos se saatiin, täyteen viisi shillingiä ja kuusi pennyä viikkoonsa. Molemmat nuoret Cratchit'it nauroivat kauheasti, kun ajattelivat, että Peter'istä tulisi asiamies; ja Peter itse katseli miettiväisesti valkeaan kaulustensa välistä, ikäänkuin hän paraikaa tuumisi, mihin hän sijoittaisi pääomansa, kun hän kerran saisi tuon päättä pyörryttävän palkan. Martha, joka oli opissa muoti-kauppiattaren luona, jutteli nyt heille, mimmoista työtä hänellä oli, kuinka monta tuntia hän ompeli yhtä mittaa ja kuinka hän aikoi huomispäivänä vetää oikein pitkää, levollista unta; huomispäivän, joka oli pyhä, hän vietti kotona. Myöskin kuinka hän oli muutamia päiviä sitten nähnyt yhden kreivinnan ja lordin, ja kuinka lordi "oli melkein yhtä pitkä, kuin Peter"; jolloin Peter kohotti kauluksiansa niin korkealle, että teidän olisi ollut mahdoton nähdä hänen päätänsä, jos olisitte olleet siellä. Koko tämän ajan kävivät kastanjat ja ruukku ehtimiseen ympäri; ja ennen pitkää Pikku Tim, jolla oli vähäinen, vaikeroiva ääni, lauloi laulun eksyneestä lapsesta, joka kuljeskeli lumessa, vieläpä lauloi sen sangen hyvin.

Tässä ei ollut mitään erinomaista. He eivät olleet mitään kaunista väkeä; he eivät olleet hyvästi puetuita; heidän kenkensä eivät suinkaan olleet vedenpitäviä; heidän vaatteensa olivat huononpuoliset; ja Peter lienee tuntenut, melkein varmaan tunsikin, miltä pantin-ottajan huone sisäpuolelta näytti. Mutta he olivat onnelliset, kiitolliset, toisiinsa mieltyneet ja tyytyväiset päiviinsä; ja kun he katosivat ja näyttivät vielä onnellisemmilta hengen tulisoiton kirkkaassa jäähyväis-ripoituksessa, katseli Scrooge heitä ja erittäin Pikku Tim'iä viimeisiin saakka.

Tähän aikaan alkoi käydä pimeäksi, ja lunta satoi oikein sakealta, ja kun Scrooge ja henki astuivat pitkin katuja, välkkyivät kyökeissä, vierashuoneissa ja kaikenlaisissa muissa suojissa räiskyvät valkeat kummallisesti. Täällä liekkien loisto asetti näkyviin hupaisten päivällisten hankkeet, lämpimät talrikit,

joita perin kuumennettiin valkean edessä, ja tumman punaiset kartiinit, joita vaan tarvitsi vetää yhteen kylmän ja pimeän poistamiseksi. Tuolla talon kaikki lapset juoksivat ulos lumeen kohdataksensa naituja sisariansa, veljiänsä, serkkuja, setiä, tatiä, ja ollaksensa ensimmäiset tervehtimään heitä. Täällä taas näkyivät akkunissa kokoontuvien vieraitten varjot; ja tuolla joukko kauniita tyttöjä, kaikki päähineissä ja turkki-kengissä, ja kaikki haastellen yhtä haavaa, astui tepastellen jonkun läheisen naapurin taloon; ja voi sitä poikamiestä, joka näki heidän astuvan sisään — viekkaita tenhottaria, hyvin he itse tiesivät sen — hohdossansa!

Mutta jos olisitte päättäneet niitten ihmisten luvusta, jotka olivat matkalla ystävällisiin kokouksiin, olisitte ehkä luulleet, ettei kukaan ollut kotona toivottamassa heitä tervetulleeksi, kun tulivat, mutta kuitenkin odotti joka talo vieraita ja täytti takantorven puoliväliin asti poltoksilla. Jumala siunatkoon, kuinka henki riemuitsi! Kuinka se paljasti koko rintansa, ja avasi ison kämmenensä, ja liikkui edelleen, vuodattaen anteliaalla kädellään vilkasta ja viatonta iloansa kaikkiin, mihin se vaan ulottui! Yksin lampun-sytyttäjänkin, joka juoksi edellä, tiploittaen pimeitä katuja valon pilkuilla, ja oli pukeutunut itsensä viettääksensä iltaa jossakin, nauroi ääneen, kun henki kulki ohitse, vaikka vähän tiesi lampun-sytyttäjän silloin, että hänellä oli mitään muuta seuraa, kuin joulu!

Ja nyt, ilman yhtäkään varoituksen sanaa hengen puolelta, he seisoivat kylmällä ja kolkolla nummella, johon suunnattoman suuria kivi-möhkäleitä oli viskattu ylt' ympärille, niinkuin se olisi ollut jättiläisten hautausmaa; ja vesi levisi mihin hyvänsä se tahtoi, taikka olisi levinnyt, jollei jää olisi pitänyt sitä kahleissa; eikä mitään kasvanut, paitsi sammalta ja keltaruusua ja karheata, hyötyisää ruohoa. Kauas länteen oli laskeuva aurinko luonut tulipunaisen juovan, joka katseli tätä häviötä hetken, niinkuin vihainen silmä, ja, synkistyen yhä syvemmälle, sammui yön pimeään.

"Mikä paikka tämä on?" kysyi Scrooge.

"Semmoinen paikka, jossa vuoreнкаivajat elävät, jotka työskentelevät maan sisässä", vastasi henki. "Mutta he tuntevat minut. Katso!"

Kynttilä loisti mökin akkunasta, ja nopeasti he edistyivät sitä kohden. Astuen savesta ja kivistä tehdyn muurin läpi, näkivät he iloisen seuran koossa hohtavan valkean ympärillä. Vanha, hyvin vanha mies ja vaimo, ynnä heidän lapsensa ja näitten lasten lapset, ja vielä yksi sukupolvi lisäksi, kaikki iloisesti puettuina juhlaaateisinsa. Äänellä, joka harvoin voitti tuulen kohinan autiolla, lauloi vanha mies joululaulun heille — se oli ollut varsin vanha laulu, kun hän oli poikana — ja tuon tuostakin he yhtyivät kaikki kööriin. Yhtä varmaan kuin he koroittivat ääntänsä, virkistyi vanha mies ja lauloi lujemmin, ja yhtä varmaan kuin he pysähtyivät, vaipui hänen voimansa jälleen.

Henki ei viipynyt siellä, vaan käski Scrooge'n pitää kiinni vaipastaan ja, kulkien nummen yli, kiidähti mihin? Ei suinkaan merelle? Merelle. Hirmuksensa näki Scrooge, kun hän katsahti taaksensa, maan kaistaleen manteresta ja kammottavia kareja; ja hänen korvansa menivät huumeisin veden pauhusta, kun se vyöryi ja ärjyi ja kiehui keskellä niitä julmia onkaloita, joita se oli kovertanut, koettaen vimmassansa uurtaa maan perustuksia.

Kauhealla riutalla, jota aallot koko tuiman vuoden huhtoivat ja pieksivät, seisoi muutamia penikulmia rannalta yksinäinen majakka. Meriruohot kietoutuivat joukottain kiinni sen juureen, ja myrskylinnut — kannettuina tuulelta, niin olisi luullut, niinkuin meriruohot vedeltä — nousivat ja laskivat sen ympärillä, niinkuin laineet, joita he lakaisivat.

Mutta myöskin täällä olivat ne molemmat miehet, jotka vartioivat tulta, sytyttäneet valkean, joka paksun kivimuurin aukosta vuodatti valonsäteen hirvittäväälle merelle; ojentaen känsäisiä käsiänsä toisilleen sen yksinkertaisen pöydän yli, jonka vieressä he istuivat, toivottivat he keskenänsä iloista joulua grog'in kannullaan; ja toinen heistä, vieläpä vanhempi, jonka kasvot olivat ahvettuneet ja arvettuneet kovista jäistä, niinkuin vanhan laivan kokankuva, viritti jäykän laulun, joka itsessään oli niinkuin tuulen vonka.

Taas henki kiirehti eteenpäin mustan ja kuohuvan meren yli — yhä eteenpäin vaan — kunnes he kaukana mistäkään rannasta, niinkuin hän ilmoitti Scrooge'lle, laskeusivat laivalle. He seisoivat perämiehen vieressä rattaan luona, tähystäjän vieressä keulassa, ja upseerien vieressä, jotka pitivät vahtia. Kaikki näyttivät haamuilta erityisissä asemissansa, mutta jokainen heistä hyräili jotakin joulusäveltä, taikka piti jotakin joulu-ajatusta, taikka jutteli hiljalleen kumppanillensa jostakin menneestä joulupäivästä ja kotiin kääntyvistä toiveista. Ja jokainen mies laivassa, valvova tai nukkuva, hyvä tai paha, oli sinä päivänä lausunut jonkun lempeämmän sanan toverillensa, kuin minäkään muuna vuoden päivänä; jokainen oli ottanut johonkin määrin osaa sen juhlallisuuksiin ja oli muistanut niitä kaukana olevia, joista hän huoli, ja tietänyt, että he ilolla ajattelivat häntä.

Suuresti hämmästyi Scrooge, kun hän, kuunnellessansa tuulen vaikeroimista ja ajattellessansa, kuinka juhlallista oli liikkua yksinään pimeässä tuntemattomien vetten yli, joitten syvyys oli yhtä käsittämätön,

kuin kuolema itse — suuresti hämmästyí Scrooge, kun hän, näitä miettien, kuuli sydämellisen naurun. Vielä enemmän hämmästyí Scrooge, kun hän tunsí, että se oli hänen oma sisarenpoikansa nauru, ja näki, että hän nyt oli valoisassa, kuivassa, iloisessa huoneessa, ja että henki seisoí hymyillen hänen vieressään ja katseli tätä samaa sisarenpoikaa hyväksyvällä ystävällisyydellä!

"Hah, hah!" nauroi Scrooge'n sisarenpoika. "Hah, hah, hah!"

Jos sattuisi, että te jollakin arvaamattomalla tavalla oppisitte tuntemaan jotakin ihmistä, joka olisi onnellisempi naurussansa, kuin Scrooge'n sisarenpoika, saan minä vaan sanoa, että minäkin tahtoisin tutustua hänen kanssaan. Esitelkää häntä minulle, ja minä rupean ystävyteen hänen kanssaan.

Se on oikea, tasapuolinen, jalo asiain järjestys, että samoin kuin taudit ja surut tarttuvat, ei löydy mitään mailmassa, joka niin vastustamattomasti tarttuu, kuin nauru ja iloinen mieli. Kun Scrooge'n sisarenpoika nauroi tällä lailla, pidellen kylkiänsä, heiluttaen päätänsä ja vääntäen kasvojansa mitä kummallisimmalla tavalla, nauroi hänen vaimonsakin yhtä sydämellisesti, kuin hän. Eikä heidän kokoon tulleet ystävänsä olleet hiukkaakaan heitä huonommat, vaan oikein luihkasivat ilosta.

"Hah, hah! Hah, hah hah, hah!"

"Hän sanoi, että joulu oli joutavia, niin totta kuin minä elän!" huudahti Scrooge'n sisarenpoika. "Hän uskoi sitä lisäksi!"

"Sitä suurempi häpeä hänelle, Fred!" lausui Scrooge'n sisarenpojan vaimo suuttuneena. Jumala siunatkoon naisia, he eivät milloinkaan tee mitään puoleksi. He puhuvat suunsa puhtaaksi.

Hän oli hyvin sievä, tämä nuori vaimo, tavattoman sievä. Kuoppaiset, hämmästyneiltä näyttävät, oivalliset kasvot; kypsyyt, pikkuinen suu, joka näytti olevan luotu suudeltavaksi — niinkuin se epäilemättä olikin; kaikenlaisia hyviä, pieniä pilkkuja leuan ympärillä, joka sulí toiseen leukaan, kun hän nauroi; ja mitä kirkkain silmäpari, minkä ikinä olette nähneet kenenkään pikkuisen olennon päässä. Niin, hän oli, niinkuin olisitte sanoneet, suututtava, te ymmärrätte; mutta lepyttävä myöskin. Voi, täydellisesti lepyttävä.

"Hän on naurettava äijä parka", arveli Scrooge'n sisarenpoika, "se on asian laita; eikä niin miellyttävä, kuin hän ehkä voisi olla. Kuitenkin tuottavat hänen vikansa oman rangaistuksensa eikä minulla ole mitään sanomista häntä vastaan."

"Hän on varmaan hyvin rikas, Fred", lausui nuori vaimo. "Kumminkin sinä aina sanot niin minulle."

"Vähät siitä, armaani!" sanoi Scrooge'n sisarenpoika. "Hänen varansa eivät ole miksikään hyödyksi hänelle. Hän ei tee mitään hyvää niillä. Hän ei laita niillä omaa oloansa mukavaksi. Hänellä ei ole sitä ilahuttavaa ajatusta — hah, hah, hah! — että hän kerran auttaa meitä niillä."

"Minä en siedä häntä", väitti vaimo. Vaimon sisaret ja kaikki muut naiset lausuivat samaa ajatusta.

"Mutta minä siedän!" vastasi Scrooge'n sisarenpoika. "Minun tulee häntä sääli; minä en voisi olla vihainen hänelle, vaikka koettaisinkin, Kenelle on haittaa hänen eljistänsä? Aina vaan hänelle itselle. Se pälkähtää hänen päähänsä, ettei hän kärsi meitä, eikä hän tahdo tulla syömään päivällistä meidän kanssamme. Mikä seuraus on? Hän ei menetä paljon yhden päivällisen kantta."

"Luullakseni hän menettää sangen hyvät päivälliset", keskeytti nuori vaimo. Kaikki muut sanoivat samaa, ja täytyy myöntää, että he olivat kelloiset tuomarit, koska olivat juuri päättäneet ateriansa ja, desertti pöydällä, istuivat lampun valossa valkean ympärillä.

"Hyvä! minä kuulen sitä ilolla", lausui Scrooge'n sisarenpoika, "sillä minä en paljon luota näihin nuoriin emännöitsiöihin. Mitä *sinä*, Topper, sanot?"

Topper oli ilmeisesti iskenyt silmänsä yhteen nuoren vaimon sisareen, sillä hän vastasi, että vanha poika oli kunnoton hylkiö, jonka ei ollut mikään oikeus lausua ajatustansa tällöisessä asiassa. Josta nuoren vaimon sisar — se tukeva pitsikauluksella eikä se, jolla oli ruusuja rinnassa — punehtui.

"Jatka, Fred", sanoi nuori vaimo, taputtaen käsiänsä. "Hän ei koskaan päätä, mitä hän alkaa sanoa! Hän on niin lystillinen mies!"

Scrooge'n sisarenpoika purskahti uuteen nauruun, ja koska oli mahdoton estää sen tarttumista, vaikka tukeva sisar kyllä koetti aromatisella etikalla, noudatettiin hänen esimerkkiänsä yksimielisesti.

"Minä yritin vaan sanoa", arveli Scrooge'n sisarenpoika, "että seuraus siitä, ettei hän pidä lukua meistä eikä tahdo iloita meidän kanssamme, on luullakseni se, että hän kadottaa muutamia hauskoja hetkiä, jotka eivät suinkaan tekisi hänen pahaa. Minä olen varma, että hän kadottaa hupaisempia

kumppaneita, kuin mitä hän saa omista ajatuksistaan, olipa sitten homehtuneessa, vanhassa konttorissaan taikka tomuisissa huoneissaan. Minä aion tarjota hänelle samaa tilaisuutta joka vuosi, joko hän huolii siitä taikka ei, sillä minä säälin häntä. Hän solvatkoon joulua, siksi kuin hän kuolee, mutta hänen täytyy, vaikka pakolla, saada parempi ajatus siitä, jos hän huomaa, että minä joka vuosi tulen hänen luoksensa hyvällä tuulella ja sanon: 'kuinka jaksatte, eno Scrooge?' Jos siitä on vaan se hyöty, että hän jättää konttoristi parallensa viisikymmentä puntaa, niin *siinä* on jo jotakin; ja luullakseni minä pehmitin häntä eilen."

Nyt oli heidän vuoronsa nauraa, kun ajattelivat, että hän oli pehmittänyt Scrooge'a. Mutta koska hän oli aivan hyväntuuloinen mies eikä pitänyt paljon väliä sillä, mitä he nauroivat, kun he vaan ylipään nauroivat, kehoitti hän heitä heidän ilossaan ja antoi pullon hauskesti kiertää.

Teen jälkeen heillä oli vähän musiikkia. Sillä he olivat hyvin musiikkia harrastava perhe ja tiesivät, missä toimessa he olivat, kun lauloivat moni-äänistä taikka vuoro-laulua, sen voin teille vakuuttaa; semminkin Topper, joka osasi möröstä aika baasia, niinkuin hyväkin laulaja, eikä sittenkään koskaan paisuttanut isoja suonia otsassaan eikä käynyt punaiseksi. Scrooge'n sisarenpojan vaimo soitti hyvästi harppua; ja soitti muun muassa yksinkertaisen vähäisen kappaleen (jotenkin mitättömän: te olisitte oppineet viheltämään sen kahdessa minutissa), joka oli ollut hyvin tuttu sille lapselle, joka nouti Scrooge'a koulusta, niinkuin menneitten jouluhenki oli muistuttanut häntä. Näitä säveliä kuunnellessansa näki Scrooge edessään kaikki, mitä ensimmäinen henki oli näyttänyt hänelle; hän lientyi lientymistään ja ajatteli, että, jos hänen olisi ollut tilaisuus usein kuunnella niitä vuosia takaperin, hän ehkä olisi viljellyt elämän hyvyttä omaksi onneksensa ja omilla käsillään, turvaamalla haudankaivajan lapioon, joka kuoppasi Jakob Marley'n.

Mutta he eivät panneet koko iltaa soitantoon. Vähän ajan perästä he rupesivat panttileikkeihin; sillä hyvä on olla lapsena välisti, eikä koskaan soveliaampi, kuin jouluna, jolloin tämän juhlan mahtava Perustaja itse oli lapsi. Ensiksi oltiin sokkosilla. Tietysti. Ja minä luulen yhtä vähän, että Topper oli todella sokea, kuin että hänen oli silmänsä saappaissaan. Minun ajatukseni on se, että se oli sovittu asia hänen ja Scrooge'n sisarenpojan välillä; ja että nykyisten jouluhenki tiesi sen. Se tapa, jolla hän ahdisti tukevaa sisarta pitsikauluksessa, oli väkivaltaa ihmisluonnon herkkä-uskoisuudelle. Sysäten hiilihangot kumoon, langeten tuoleihin, törmäten pianoa vastaan, tukeuttaen itseänsä kartiinein väliin, minne hyvänsä hän meni, sinne hänkin meni! Hän tiesi aina, missä tukeva sisar oli. Hän ei tahtonut ottaa kiinni ketään muuta. Jos olisitte tahallanne syöneet häntä vastaan (niinkuin muutamat heistä tekivät), olisi hän ollut koettavinansa tarttua kiinni teihin, joka olisi ollut solvaus ymmärryksellenne, mutta olisi kohta sivuttanut sinnepäin, jossa tukeva sisar oli. Tämä huusi usein, ettei se ollut rehellistä menoa; eikä se todella ollutkaan. Mutta kun hän viimein sai kiinni tytön: kun hän huolimatta kaikesta hänen silkkihameensa sahinasta ja hänen liehumisestaan edestakaisin oli pakoittanut hänet yhteen nurkkaan, josta ei ollut mikään mahdollisuus paeta; silloin hänen käytöksensä oli mitä kauheinta. Sillä hänen teeskentelemisensä, ettei hän tuntenut häntä; hänen teeskentelemisensä, että hänen oli tarve koskea hänen hiushankkinaan ja lisäksi vakuuttaa itseänsä siitä, että se todella oli hän, sillä tavoin, että hän painoi erään sormuksen hänen sormeensa ja eräät vitjat hänen kaulaansa — oli häijy, hirvittävä! Epäilemättä lausui tyttö ajatuksensa hänelle siitä, kun toinen sokko oli liikkeellä ja he olivat aivan ystävällisesti yhdessä kartiinein takana.

Scrooge'n sisarenpojan vaimo ei ollut sokkosilla olevien joukossa, vaan hänelle oli nostettu iso tuoli ja astinlauta mukavaan nurkkaan, jossa henki ja Scrooge seisivat ihan hänen takanansa. Mutta hän otti osaa panttileikkeihin ja rakasti oivasti armastansa kaikilla aapiston kirjaimilla. Samaten oli hän leikissä "Kuinka, milloin ja missä" erittäin etevä ja miehen salaiseksi iloksi voitti sisarensa kokonaan, vaikka hekin olivat sukkelia tyttöjä, niinkuin Topper olisi voinut kertoa teille. Siellä lienee ollut kaksikymmentä henkilöä, nuoria ja vanhoja, mutta he leikitsivät kaikki, ja niin teki Scrooge myöskin; sillä innostuneena siitä, mitä tapahtui, unhotti hän kokonaan, ettei hänen äänensä kuulunut ollenkaan heidän korviinsa, ja lausui aivan kovasti ajatuksensa, vieläpä arvasi usein aivan oikein; sillä terävin neula, paras Whitechapel'in neula, josta taattiin, ettei sen silmä syönyt poikki lankaa, ei ollut terävämpi, kuin Scrooge; vaikka hän kyllä luuli olevansa tylsä.

Henki oli kovasti hyvillään, kun hän näki Scrooge'n tässä mieli-alassa, ja katseli häntä semmoisella suosiolla, että tämä rukoili, niinkuin lapsi, että hänen sallittaisiin viipyä, kunnes vieraat hajosivat. Mutta henki sanoi, ettei se käynyt laatuun.

"Nyt alkaa uusi leikki", lausui Scrooge. "Puoli tuntia, henki, ainoastaan puoli tuntia!"

Se oli leikki "On" ja "Ei", jossa Scrooge'n sisarenpojan tuli ajatella jotakin, ja muitten täytyi keksiä, mikä se oli, samalla kuin hän vastasi ainoastaan "on" tai "ei" heidän kysymyksiinsä, sen mukaan kuin asian laita oli. Niitten vilkasten kysymysten kautta, joita tehtiin hänelle, saatiin tietää, että hän ajatteli eläintä, elävää eläintä, ilkeänpuolista eläintä, petoeläintä, eläintä, joka välisti murisi ja röhkki, ja välisti puhui, joka eli Londonissa ja käveli kadulla, jota ei näytetty rahan edestä eikä talutettu ympäri, joka ei

elänyt eläintarhassa, jota ei koskaan teurastettu millään torilla, joka ei ollut hevonen eikä aasi eikä lehmä eikä härkä eikä tiikeri eikä koira eikä sika eikä kissa eikä karhu. Jokaisesta uudesta kysymyksestä, joka laskettiin hänelle, tyrskähti tämä sisarenpoika uuteen nauruun; ja häntä kutkutti niin sanomattomasti, että hänen täytyi nousta ylös sohvasta ja polkea jalkaa. Viimeiseltä tukeva sisar, joutuen samanlaiseen tilaan, huudahti:

"Minä olen keksinyt sen! Minä tiedän, mikä se on, Fred! Minä tiedän, mikä se on!"

"Mikä se on?" kysyi Fred.

"Se on enosi Scro-o-o-o-oge!"

Niinkuin se todella olikin. Ihmetteleminen oli aivan yleinen, vaikka joku väitti, että, kun kysyttiin: "onko se karhu?" olisi pitänyt vastata: "on"; koska kieltävä vastaus oli kylläinen johdattamaan heidän ajatuksiansa Mr. Scrooge'sta, jos nimittäin niillä oli koskaan ollut mikään taipumus käydä sitä tietä.

"Hän on tosiaan tuottanut meille paljon iloa", arveli Fred, "ja me olisimme kiittämättömät, jollemme joisi hänen muistiksansa. Tässä on lasi kuumennettua viiniä heti käsillä; ja minä sanon: 'eläköön eno Scrooge!'"

"Hyvä! Eläköön eno Scrooge!" huusivat kaikki.

"Iloista joulua ja onnellista uutta vuotta vanhalle miehelle, mimmainen hyvänsä hän lienee!" lausui Scrooge'n sisarenpoika. "Hän ei tahtonut vastaan-ottaa tätä tervehdystä minulta, mutta saakoon hän sen kuitenkin. Eläköön eno Scrooge!"

Eno Scrooge oli huomaamatta tullut niin iloiseksi ja keveäsydämiseksi, että hän olisi vastaukseksi esitellyt maljan tälle seuralle, joka ei tietänyt hänen läsnäolostaan mitään, ja kiittänyt sitä kuulumattomalla puheella, jos henki olisi sallinut hänelle aikaa. Mutta koko näkymö katosi samalla, kuin hänen sisarenpoikansa lausui viimeisen sanansa; ja hän ja henki olivat taas matkoillansa.

Paljon he näkivät, ja kauas he menivät, ja monessa kodissa he kävivät, mutta aina onnellisella seurauksella. Henki seiso i sairavuoteitten vieressä, ja sairaat olivat iloiset; vierailta mailla, ja matkamiehet olivat likellä kotoansa; ahdistettujen luona, ja he olivat kärsivälliset suuremmassa toivossaan; köyhyyden luona, ja se oli rikas. Vaivais-, sairas- ja vankihuoneisiin, jokaiseen kurjuuden turvapaikkaan, jossa turhamielinen, lyhytvaltainen ihminen ei ollut kiinnittänyt ovea ja sulkenut ulos henkeä, jätti hän siunauksensa ja opetti Scrooge'lle opetuksensa.

Se oli pitkä yö, jos se oli ainoastaan yksi yö; mutta sitä Scrooge epäili, koska joulunpyhät kaikki näyttivät sulauneen siihen ajanjaksoon, jonka he viettivät yhdessä. Se oli myöskin kummallista, että, samalla kuin Scrooge pysyi muuttumatonna ulkomuodoltaan, henki ilmeisesti kävi vanhemmaksi. Scrooge oli havainnut tämän muutoksen, mutta ei koskaan puhunut siitä, ennenkuin he lähtivät eräästä lasten loppiaiskemusta, jolloin, katsellen henkeä, kun he seisovivat molemmat jollakin aukealla paikalla, hän erotti, että sen hiukset olivat harmaat.

"Onko henkien elämä niin lyhyt?" kysyi Scrooge.

"Minun elämäni täällä maan päällä on sangen lyhyt", vastasi henki. "Se päättyy tänä yönä."

"Tänä yönä!" huudahti Scrooge.

"Sydän-yönä. Kuule! Aika lähestyy."

Kellot löivät kolme neljännestä yli yksitoista juuri tällä hetkellä.

"Suo minulle anteeksi, jos minun ei ole oikeus kysyä", lausui Scrooge, tyystisti tarkastellen hengen vaippaa, "mutta minä näen jotakin outoa, joka ei kuulu sinuun itseän, pistävän esiin liepeitten alta. Onko se jalka vai sorkka?"

"Se lienee sorkka, vaikka siinä on lihaakin", oli hengen surullinen vastaus. "Katso tänne."

Vaippansa poimuista veti henki esiin kaksi lasta, kurjaa, hylättyä, kauhistavaa, inhottavaa, surkeata. He laskivat polvillensa hengen jalkojen juureen ja pitivät kiinni hänen vaatteistaan.

"Oi, ihminen! katso tänne. Katso, katso alas tänne!" huudahti henki.

Toinen oli poika, toinen tyttö. Keltaisia, laihoja, ryysyisiä, tuimistuneita, susimaisia lapsia; mutta myöskin matelevia nöyryydessänsä. Missä sulokas nuoruus olisi voinut täyttää heidän kasvonsa ja vuodattaa niihin heleimmät värinsä, oli laiha ja ryppyinen käsi, niinkuin ajan, puristanut ja vääntänyt ja raastanut niitä. Missä enkelit olisivat voineet asua, väijyivät perkeleet ja tuijottivat uhkaavaisesti. Ei

mikään ihmisyyden muutos, ei mikään sen huonous, eikä mikään sen turmio, olipa se millä portaalla tahansa, kaikissa tämän kummallisen luomisen salaisuuksissa ole tuottanut hirviöitä puoleksikaan niin kauheita ja julmia.

Scrooge kavahti säikähtyneenä takaperin. Kun lapset näytettiin hänelle tällä tapaa, aikoi hän sanoa, että he olivat sieviä lapsia, mutta sanat tukeuttivat toisensa pikemmin, kuin ottivat osaa niin äärettömän suureen valheeseen.

"Henki! ovatko nämät lapset sinun?" olivat ainoat sanat, joita Scrooge pystyi sanomaan.

"He ovat ihmisten", vastasi henki, katsoen alas heidän puoleensa. "He turvaavat minuun ja valittavat vanhempiansa vastaan. Tämä poika on Taitamattomuus. Tämä tyttö on Puute. Varo heitä molempia ja kaikkia heidän heimolaisiansa, mutta ennen kaikkia varo tätä poikaa, sillä hänen otsallansa näen kirjoitetun sen, joka on Tuomio, jollei kirjoitusta pyyhitä pois. Kieltäkää se!" huudahti henki, korottaen ulos kättänsä kaupunkia päin. "Soimatkaat niitä, jotka kertovat sitä teille! Sallikaat sitä teidän puolueellisia tarkoituksianne varten, ja tehkää sitä pahemmaksi! ja odottakaat loppua!"

"Eikö heillä ole mitään turvapaikkaa eikä apukeinoja?" kysyi Scrooge.

"Eikö vankihuoneita löydy?" vastasi henki, kääntyen viimeisen kerran Scrooge'n puoleen hänen omilla sanoillansa. "Entä vaivaishuoneita?"

Kello löi kaksitoista.

Scrooge katsoi ympärillensä ja etsi henkeä, mutta hän ei nähnyt sitä. Kun viimeinen lyönti lakkasi värähtelemästä, muisti hän vanhan Jakob Marley'n ennustuksen ja, nostaen ylös silmänsä, näki juhlallisen haamun, kokonaan verhottuna, tulevan, niinkuin sumu pitkin maata, häntä kohden.

IV.

Viimeinen henki.

Pitkäänsä, vakavasti, ääneti henki lähestyi. Kun se tuli likelle, vaipui Scrooge alas polvillensa; sillä itse ilmaankin, jonka läpi tämä henki liikkui, näytti se levittävän sumeaa salaisuutta.

Se oli noki-mustassa puvussa, joka peitti sen pään, kasvot ja vartalon, ettei mitään jäänyt näkyviin, kuin ojennettu käsi. Ilman tätä kättä olisi Scrooge tuskin eroittanut haamua ympäröivän yön pimeästä.

Hän tunsi, että se oli pitkä ja rehtava, kun se saapui hänen viereensä, ja että sen salamyhkäinen läsnä-olo täytti hänet juhlallisella pelolla. Hän ei tietänyt sen enempää, sillä henki ei puhunut eikä liikahtanut.

"Seisonko minä tulevien joulujen hengen edessä?" kysyi Scrooge.

Henki ei vastannut mitään, vaan viittasi eteenpäin kädellensä.

"Sinun on aikomus näyttää minulle semmoisten asiain varjokuvia, jotka eivät vielä ole tapahtuneet, vaan tulevaisuudessa tapahtuvat", jatkoi Scrooge. "Eikö niin, henki?"

Puvun ylipuoli vetäytyi tuokioksi kokoon poimuissansa, niinkuin henki olisi notkistanut päätänsä. Tämä oli ainoa vastaus, jonka Scrooge sai.

Vaikka Scrooge oli tähän aikaan hyvin tottunut haamujen seuraan, pelkäsi hän tätä äänetöntä henkeä niin kovasti, että hänen polviensa värisytti, ja hän huomasi, että hän tuskin pysyi pystyssä, kun hän hankki seuraamaan sitä. Henki seisahtui hetkeksi, niinkuin hän olisi havainnut hänen tilansa ja tahtonut antaa hänelle aikaa tointua.

Mutta Scrooge'n oli vaan sitä pahempi olla. Outo, epämääräinen kauhu vavistutti häntä, kun hän tiesi, että tumman version takaa aaveen-omaiset silmät tarkasti katselivat häntä, mutta hän puolestaan, vaikka kuinka ponnisti omia silmiänsä, ei voinut nähdä mitään muuta, kuin aaveen-omaisen käden ja mustan kasan vaatteita.

"Tulevaisuuden henki!" hän huudahti, "minä pelkään sinua enemmän, kuin mitään henkeä, minkä

olen nähnyt. Mutta koska minä tiedän, että sinun on aikomus tehdä minulle hyvää ja, niinkuin toivon, muuttaa minut toisenlaiseksi ihmiseksi, kuin olen ollut, rupean mielelläni sinun kumppaniksesi, vieläpä kiitollisella sydämellä. Etkö tahdo puhutella minua?"

Henki ei vastannut hänelle mitään. Käsi osoitti suoraan eteenpäin.

"Johdata!" sanoi Scrooge. "Johdata! Yö katoa pian, ja se on kallis aika minulle, minä tiedän sen. Johdata, henki!"

Henki vierähti pois samalla tapaa, kuin se oli tullutkin häntä kohden. Scrooge seurasi sitä vaatteitten varjossa, jotka, niinkuin hänestä tuntui, tukivat häntä ja kantoivat häntä eteenpäin.

He tuskin näyttivät astuvan sisään City'yn; sillä oli melkein niinkuin City olisi kasvanut ylös maasta ja ympäröinyt heitä. Mutta siellä he olivat, jopa keskellä sitä; pörssissä kauppamiesten joukossa, jotka hyörivät edestakasin, kilistivät rahaa plakkareissansa, keskustelivat pienissä ryhmissä, katselivat kelloansa ja leikitsivät miettiväisesti isoilla kultaisilla sineteillänsä ja niin pois päin, niinkuin Scrooge usein oli nähnyt heidän tekevän.

Henki seisahtui vähäisen kauppamies-parven viereen. Havaiten, että käsi osoitti heitä, astui Scrooge likemmäksi, heidän puhettansa kuunnellakseen.

"Ei", arveli iso, lihava mies, jolla oli tavattoman suuri leuka, "minä en tiedä siitä paljon mitään. Minä tiedän vaan, että hän on kuollut."

"Milloin hän kuoli?" kysyi toinen.

"Viime yönä, luullakseni."

"No, mikä häntä vaivasi?" kysyi kolmas, ottaen aika hyppysellisen nuuskaa kookkaasta rasiasta. "Minä luulin, ettei hän koskaan kuolisi."

"Jumala tiesi", sanoi ensimmäinen haukotellen.

"Mitä hän on rahojensa tehnyt?" kysyi puna-naamainen gentlemani, jonka nenän-nipusta riippui liika-kasvi, häälyen niinkuin kalkkunakukon helttalehdet.

"Sitä minä en ole kuullut", lausui isoleuka mies, haukotellen taas. "Ehkä jättänyt ne ammattikunnallensa. *Minulle* hän ei ole jättänyt niitä. Muuta minä en tiedä."

Tähän pilkkaan nauroivat kaikki.

"Arvattavasti sangen helpot hautajaiset", sanoi sama puhuja; "sillä niin totta kuin elän, minä en tiedä ketään, joka menee niihin. Entä jos me rupeisimme vapaa-ehtoisiksi ja lähtisimme mukaan?"

"Olkoon menneeksi, jos on pidetty huolta murkinasta", muistutti gentlemani, jolla oli liika-kasvi nenän-nipussa. "Mutta ravintoa minun täytyy saada, jos seuraan rupean."

Uusi nauru.

"No, minä olen viimeistä lukua kaikkein vähimmin itsekäs teidän joukostanne", arveli ensimmäinen puhuja, "sillä minä en koskaan käytä mustia hansikkaita enkä koskaan syö murkinaa. Mutta minä olen valmis lähtemään, jos joku muu tulee. Kun rupean oikein ajattelemaan, en minä ole ensinkään varma, vaikka olisin ollut hänen likeisin ystävänsä; sillä meidän oli tapa pysähtyä ja puhutella toisiamme, missä hyvänsä kohtasimme toisemme. Hyvästi, hyvästi!"

Puhujat ja kuuntelijat siirtyivät pois ja sekaantuivat muihin parviin. Scrooge tunsi nämät miehet ja katseli henkeä, jonkunlaista selitystä saadaksensa.

Henki soljahti ulos kadulle. Sormi osoitti kahta henkilöä, jotka tapasivat toisensa. Scrooge kuunteli taas, arvellen, että selitys ehkä olisi tässä.

Hän tunsi nämätkin molemmat täydellisesti. He olivat asiamiehiä: hyvin rikkaita ja mahtavia. Scrooge oli aina koettanut pysyä heidän suosiossansa, se on: asiamiehen kannalta katsoen, ainoastaan asiamiehen kannalta.

"Kuinka jaksatte?" kysyi toinen.

"Kuinka itse jaksatte?" vastasi toinen.

"No!" lausui ensimmäinen. "Lempo on viimein omansa perinyt!"

"Niin minulle on kerrottu", vastasi toinen. "Nyt on oikein kylmä, eikö ole?"

"Niinkun ainakin joulun-aikana. Te ette käy luistimassa, arvaan minä?"

"Ei, ei. Muuta tekemistä. Hyvää huomenta!"

Ei sanaakaan lisäksi. Niin he yhtyivät, niin he keskustelivat ja niin he erosivat.

Scrooge oli ensiksi taipuvainen kummastelemaan, että henki pani arvoa tämmöisiin, nähtävästi vähäpätöisiin keskusteluihin; mutta tuntien itsensä vakuutetuksi siitä, että niillä varmaan oli joku salainen merkitys, alkoi hän tuumia, mikä se ehkä olisi. Tuskin sopi ajatella, että ne jollakin tavalla tarkoittivat Jakobin, hänen vanhan kauppakumppaninsa, kuolemaa, sillä se kuului entisyyteen, ja tämän hengen ala oli tulevaisuus. Eikä hän muistanut tuttavistansa ketään, johon kävisi sovittaa niitä. Mutta koska hän ei epäillyt ollenkaan, että, tarkoittivatpa nämät keskustelut ketä hyvänsä, niihin oli kätkeyty joku opetus hänen omaksi parannukseksi, päätti hän säilyttää mielessänsä jokaisen sanan, jonka hän kuuli, ja kaikki, mitä hän näki; sekä erittäin katsella omaa varjoansa, kun se ilmestyi. Sillä hänellä oli joku tunto, että hänen tulevan itsensä käytös antaisi hänelle sen ohje-langan, jota hän kaipasi, ja helpottaisi näitten arvoitusten selittämistä.

Hän katsoi ympärillensä juuri tässä paikassa, etsien omaa kuvaansa; mutta toinen mies seiso i hänen tavallisessa nurkassansa, ja vaikka kello osoitti sitä päivän aikaa, jolloin hänen oli tapa olla siinä, ei hän nähnyt mitään omaa kuvaansa niitten joukossa, jotka virtailivat sisään pääportin kautta. Se ei kuitenkaan hämmästyttänyt häntä; sillä hän oli miettinyt itseksensä jonkunlaista elämän muutosta ja luuli ja toivoi, että hän nyt näki vasta syntyneet päätöksensä toteutettuina tässä.

Levollisena ja pimeänä seiso i henki, käsi ojennettuna, hänen vieressään. Kun hän toipui syvämielisestä etsinnöstänsä, päätti hän käden liikunnosta ja suunnasta, että väsymättömät silmät kiinteästi katselivat häntä. Se saatti hänet vapisemaan ja tuntemaan vilun väreitä.

He jättivät vireän näkymän ja lähtivät outoon kaupungin-osaan, jossa Scrooge ei ollut koskaan ennen käynyt, vaikka hän tunki sen aseman ja huonon huudon. Kadut olivat kuraiset ja kapeat; puodit ja rakennukset viheliäiset; ihmiset puoli-alastomat, juopuneet, länkä-kenkäiset, ilettävät. Kujat ja portinkäytävät purkasivat, niinkuin yhtä monta istukas-kuoppaa, loukkaavan hajunsa, likansa ja elämänsä yksinäisille kaduille; ja koko seutu höyrysi rikoksia, saastaisuutta ja kurjuutta.

Syvällä tässä kirouksen ja jumalattomuuden pesässä seiso i lakka-katon alla matalaseinäinen, esiin pistävä puoti, jossa rautaa, rättejä, pulloja, luita ja ihran törkyjä ostettiin. Sisässä lattialla oli viskattu läjiin ruosteisia avaimia, nauvoja, ketjuja, saranakoukkuja, viiloja, vaakakuppeja, painoja ja kaikenlaista rauta-romua. Salaisuuksia, joita harva tahtois i tutkia, synnyttiin ja talletettiin riettaissa rääsy-röykkiöissä, eltaantuneissa rasva-möhkäleissä ja korkeissa luu-kasoissa. Keskellä niitä katuja, joita hän kaupitteli, ja likellä hiili-uunia, joka oli tehty vanhoista tiilistä, istui harmaapäinen, melkein seitsemänkymmentä vuotinen heittiö. Hän oli suojannut itsensä kylmältä ilmalta löyhkäävällä, sekalaisista repaleista tehdyllä kartiinilla, joka riippui pingotetusta nuorasta, ja poltti piippunsa kaikessa levollisen hiljaisuuden hekumassa.

Scrooge ja henki saapuivat tämän miehen luo juuri kuin joku ämmä, kantaen raskasta vaatepankkoa, tuikahti puotiin. Mutta hän oli tuskin päässyt sisään, ennenkuin toinen ämmä samanlaisella taakalla myöskin astui puotiin; ja tätä seurasi kohta joku mies virttyneissä, mustissa vaatteissa, joka säikähtyi yhtä paljon heidät nähdessään, kuin he olivat säikähtyneet toisiansa tuntiessaan. Sulasta hämmästyksestä eivät he eikä piippusuu äijä tuokioon aikaan hiiskuneet mitään, vaan sitten he kaikki kolme purskahtivat nauruun.

"Lasketaan palkkavaimo ensin esiin!" huusi se, joka astui ensin sisään.

"Lasketaan pesu-akka toiseksi esiin; ja lasketaan hautajaistoimittajan apulainen kolmanneksi. Katso, vanha Joe, tässä on hyvä sattumus! Olemmehan kaikki yhtyneet täällä ilman välipuheetta!"

"Paremmassa paikassa, kuin tässä, ette olisi voineet yhtyä", sanoi vanha Joe, ottaen piippunsa suustaan. "Tule vierashuoneeseen. Onhan se jo vanhastaan tuttu sinulle; eivätkä nuot molemmat toisetkaan ole ihan outoja. Odottakaat, siksi kuin suljen puodin oven. Kas, kuinka se kirisee! Täällä ei löydy yhtäkään niin ruostunutta raudanpalasta, kuin sen omat saranat, luulen ma; ja minä olen varma, ettei täällä löydy mitään niin vanhoja luita, kuin minun omat luuni. Hah, hah! Me olemme kaikki soveliaat kutsumukseemme, me pystymme siihen hyvin. Tule vierashuoneeseen. Tule vierashuoneeseen."

Vierashuoneeksi nimitettiin paikkaa repalekartiinin takana. Ijäkäs mies kohensi tulta vanhalla mattokepillä ja korjasi suitsevaa lamppua (sillä nyt oli yö) piipunvarrellaan, jonka hän sitten jälleen pisti suuhunsa.

Sillä välin kuin hän teki tätä, oli se vaimo, joka jo oli puhunut, heittänyt pankkonsa lattialle ja, istuen pöyhkeästi tuolille, nojasi kyynäspäitensä polviinsa ja katseli rohkeasti toisia.

"Missä eroitus on! Missä eroitus, Mrs. Dilber?" sanoi vaimo. "Jokaisen on oikeus pitää puotia itsestensä. Niin hän aina teki."

"Se on totinen tosi!" arveli pesu-akka. "Ei kukaan enemmän, kuin hän."

"No, älä siis todistele, niinkuin pelkäisit, akka, kuka on toista parempi? Emme suinkaan me toinen toisemme hännälle polje?"

"Ei suinkaan!" lausuivat Mrs. Dilber ja mies yhtä haavaa. "Toivotaan, ettemme niin tee."

"Hyvä!" huusi vaimo. "Siinä on kyllä. Kuka siitä köyhtyy, vaikka häneltä menisikin muutamia tämänlaisia kaluja? Ei suinkaan kuollut ihminen, luulen ma."

"Ei maarkan", sanoi Mrs. Dilber nauraen.

"Jos hän tahtoi pitää niitä kuolemansa jälkeen, ilkeä, vanha saituri", jatkoi vaimo, "miks'ei hän elänyt niinkuin muut ihmiset? Silloin olisi joku hoitanut häntä, kun hän loppua teki, mutta nyt hän sai aivan yksinään vetää viimeisen kutkauksensa."

"Aivan niin", arveli Mrs. Dilber. "se on Jumalan rangaistus hänelle."

"Minä soisin, että hänelle olisi tullut vähän ankarampi rangaistus", vastasi vaimo; "ja se olisikin tullut, te saatte luottaa siihen, jos vaan olisin voinut iskeä kynteni johonkin muuhun. Avaa tämä pankko, vanha Joe, ja sano, mitä maksat siitä. Lausu suoraan ajatuksesi. Minä en huoli, vaikka olen ensimmäinen, enkä pelkää heitä, vaikka he näkevätkin. Me tiedämme varsin hyvin, että me autoimme toisiamme, ennenkuin yhdyimme täällä, luulen ma. Se ei ole mikään synti. Avaa pankko, Joe."

Mutta hänen ystäviensä hieno kohteliaisuus ei sallinut tätä; mies virttyneissä, mustissa vaatteissa astui ensin esiin, tuoden näkyviin omaa ryöstötavaraansa. Se ei ollut aivan runsas. Pari kolme sinettiä, lyijyspännän pidin, pari hiannappeja ja vähän-arvoinen rintasolki, siinä kaikki. Vanha Joe tutki niitä tyystisti ja harkitsi niitten hinnan. Sitten hän kirjoitti liidulla seinään, kuinka paljon hän tahtoi antaa itsekustakin kalusta, ja laski nyt eri summat yhteen, kun hän huomasi, ettei mytystä lähtenyt mitään enempää.

"Siinä sinun rätinkisi on", lausui Joe, "enkä minä anna äyriäkään lisäksi, vaikka minä elävältä keitettäisiin. Kenenkä vuoro nyt on?"

Se oli Mrs. Dilber'in. Lakanoita ja käsiliinoja, vähäinen kangaskappale, kaksi vanhan-aikuista hopeista teelusikkaa, pari sokuri-pihtejä ja muutamia saappaita. Hänen tilinsä suoritettiin samalla tavalla seinällä.

"Minä annan aina liian paljon naisille. Se on minun heikko puoleni, ja se on se tapa, jolla minä hävitän itseni", väitti vanha Joe. "Tässä sinun rätinkisi. Jos sinä pyytäisit penny'n lisäksi ja antaisit kaupan riippua siitä, katuisin minä, että olen ollut niin aulis ja vetäisin pois puolen kruunua."

"Ja avaa nyt *minun* tukkuni, Joe", lausui ensimmäinen vaimo.

Joe laskeusi polvillensa, voidaksensa paremmin avata sitä, ja, koko joukon solmuja purattuansa, veti ulos ison ja raskaan kääryn tummaa vaatetta.

"Miksi sinä tätä nimität?" kysyi Joe. "Uutimia!"

"Ahaa" vastasi vaimo nauraen ja nojautui eteenpäin, käsivarret ristissä. "Uutimia!"

"Sinä et suinkaan aio sanoa, että otit ne alas renkaineen päivineen, kun hän vielä makasi vuoteessaan?" kysyi Joe.

"Aion kyllä", vastasi vaimo. "Miks'ei?"

"Sinä synnyit rikastumaan", arveli Joe, "ja sinä rikastutkin varmaan."

"Minä en suinkaan pidätä kättäni, kun voin saada jotakin siihen sillä, että kurotan sitä, ei ainakaan semmoisen miehen tähden, kuin *hän* oli, sen takaan sinulle, Joe", lausui vaimo kylmäkiskoisesti. "Älä nyt kaada öljyä sängyn peitteelle."

"Hänen peitteellensäkö?" kysyi Joe.

"Kenenkä muun, luulet?" vastasi vaimo. "Sitä ei tarvitse pelätä, että hän vilustuu, vaikka hän onkin

sitä paitsi."

"Minä toivon, ettei hän kuollut mihinkään tarttuvaan tautiin? Kuinka?" sanoi vanha Joe, pysähtyen työssänsä ja katsahtaen ylös.

"Älä sitä pelkää", vastasi vaimo. "Minä en ollut niin mieltynyt hänen seuraansa, että olisin viipynyt hänen luonansa semmoisten kalujen tähden, jos niin olisi ollut laita. No, sinä saat kurkistella tämän paidan lävitse, siksikuin silmäsi pakoittaa; mutta sinä et löydä yhtäkään reikää eikä kulunutta paikkaa siinä. Se on paras, joka hänellä oli, ja lisäksi aivan hieno. He olisivat hävittäneet sen, jollei minua olisi ollut."

"Mitä sinä hävittämiseksi sanot?" kysyi vanha Joe.

"Sitä, että se puettiin ruumiin päälle hautaan vietäväksi", lausui vaimo nauraen. "Joku oli hullu kyllä sitä yrittämään, mutta minä riisuin sen pois jälleen. Jollei karttuni kelpaa semmoisiin, niin se ei kelpaa mihinkään. Se on aivan yhtä sovelias ruumiille. Hän ei voi näyttää rumemmalta, kuin hän näytti tuossa."

Scrooge kuunteli tätä keskustelua kauhulla. Kun he istuivat saaliinsa ympärillä siinä huonossa valossa, jonka vanhan miehen lamppu soi, katseli hän heitä semmoisella inholla, joka tuskin olisi enentynyt, vaikka he olisivat olleet saastaisia perkeleitä, jotka hieroivat kauppaa itse ruumiista.

"Hah, hah!" nauroi sama vaimo, kun vanha Joe, ottaen esiin flanelli-kukkaron, luki heidän itsekunkin voittonsa lattialle. "Se oli sen jutun loppu, näettekö! Eläessään hän pelotti kaikki ihmiset pois luotansa, että meillä olisi hyötyä hänestä, kun hän oli kuollut! Hah, hah, hah!"

"Henki!" sanoi Scrooge, vavisten kiireestä kantapäähän asti. "Minä näen, minä näen. Tämän onnettoman miehen kohtalo voisi olla minun oma kohtaloni. Minun elämäni pyrkii nyt sinnepäin. Laupias Jumala, mikä tämä on!"

Hän astautui kauhistuen takaperin, sillä näkymö oli muuttunut, ja nyt hän melkein koski yhtä vuodetta: alastonta, uutimetonta vuodetta, jossa ryysyisen lakanan alla käärittynä makasi jotakin, joka, vaikka se oli äänetönnä, antoi itsestensä tiedon kammottavalla kielellä.

Huone oli kovin pimeä, niin pimeä, ettei sitä voinut tarkoin tuntea, vaikka Scrooge salaisesta mielijohdeesta ja uteliaana tietämään, minkälainen huone se oli, kyllä katseli ympärillensä. Vaalea, ulkoapäin tuleva valo kohtasi suoraan vuodetta; ja tyhjäksi ryöstettynä makasi siinä kenenkään vartioimatta, kenenkään itkemättä, kenenkään kaipaamatta tämän miehen ruumis.

Scrooge katsoi hengen puoleen. Vakavasti osoitti sen käsi ruumiin päätä, peite oli niin huolimattomasti levitetty sen ylitse, että jos sitä olisi vähänkin nostettu, jos Scrooge olisi sormeansa liikuttanut, olisivat kasvot paljastuneet. Hän ajatteli sitä, tunsu, kuinka helppo sitä oli tehdä ja tahtoi tehdä sitä; mutta hän kykeni yhtä vähän verhoa poistamaan kuin karkoittamaan henkeä vierestänsä.

Oi kylmä, kylmä, jäykkä, hirvuisen kuolema! aseta alttarisi tähän ja varusta sitä semmoisilla kauhuilla, kuin sinulla on tarjona: sillä tämä on sinun aluskuntasi! Mutta rakastetusta, kunnioitetusta, arvossa pidetystä päästä sinä et voi katkaista hiustakaan julmia tarkoituksiasi varten eikä tehdä yhtä kasvionjuonnettakaan vastenmieliseksi. Se ei ole mitään, että käsi on raskas ja putoo alas, kun siitä hellitetään; se ei ole mitään, että sydän ja suonet ovat seisattuneet; mutta se on jotakin, että käsi oli avoin, jalo ja rehellinen; sydän urhoollinen, lämmin ja hellä; ja into ihmisen. Iske, varjo, iske! ja katso, kuinka hänen hyvät tekonsa virtaavat haavasta ja kylvävät mailmaan kuolematonta elämää!

Ei mikään ääni lausunut näitä sanoja Scrooge'n korvaan, vaan kuitenkin hän kuuli ne, kun hän katseli vuodetta. Hän mietti, että jos voisi nyt herättää tämän miehen, mimmoiset olisivat hänen ensimmäiset ajatuksensa? Rahanpyyntikö vai tyly käytös vai kalvat huolet? Ne ovat, tosiaan, tuottaneet hänelle soman lopun!

Hän makasi pimeässä, tyhjässä huoneessa, eikä ollut yhtäkään miestä, ei vaimoa eikä lasta, joka olisi sanonut, että hän oli hyvä minulle siinä taikka siinä asiassa, ja lempeän sanan muiston vuoksi tahdon minä olla hyvä hänelle. Kissa raappi ovea, ja nakertavien hiirien ääni kuului takan alta. Mitä ne pyysivät kuoleman huoneessa, ja miksi ne olivat niin levottomat ja riivaantuneet, sitä ei Scrooge uskaltanut ajatella.

"Henki!" sanoi hän, "tämä on kauhea paikka. Kun jätän sen, en minä jätä sen opetusta, luota minuun. Lähtekäämmme!"

Yhä henki muuttumatta osoitti sormellansa kuolleen päätä.

"Minä ymmärrän sinua", vastasi Scrooge, "ja minä tekisin sen, jos voisin. Mutta minä en kykene, henki. Minä en kykene."

Taas henki näytti tarkastavan häntä.

"Jos löytyy ketään kaupungissa, jota tämän miehen kuolema liikuttaa", lausui Scrooge vällan tuskastuneena, "näytä hänet minulle, henki, minä rukoilen sinua!"

Henki levitti hetkeksi mustan vaippansa, niinkuin siiven, hänen eteensä; ja taas syrjäyttäen sitä asetti hänen näkyviinsä päivän valaiseman huoneen, jossa äiti lapsinensa oli.

Äiti odotti jotakuta, ja oli kovasti huolestuneena; sillä hän käveli edestakaisin huoneessa; säpsähti jokaisesta äänestä; tähysteli ulos akkunasta; katsoi kelloa; yritti, vaikka turhaan, työskennellä neulallansa; ja sieti tuskin leikkivien lasten hälinää.

Vihdoin kuului kauan odotettu kolkutus. Hän kiirehti oven luo ja tapasi puolisonsa, miehen, jonka kasvoja murhe ja alakuloisuus olivat vakoilleet, vaikka hän oli nuori. Niissä ilmestyi nyt merkillinen liikunto; jonkunlainen yksitotinen ilo, jota hän häpesi ja koetti tukehuttaa.

Hän istui päivällisille, joita he olivat pitäneet lämpiminä hänelle; ja kun vaimo matalalla äänellä, kauan vaiti oltuaan, kysyi mieheltänsä, mitä kuului, näytti hän hämmentelevän mitä vastata.

"Hyvää", jatkoi vaimo, "vai pahaa?" — auttaaksensa häntä.

"Pahaa", hän vastasi.

"Me olemme siis aivan hukassa?"

"Ei. Vielä on toivoa, Karolina."

"Jos *hän* heltyy", vastasi vaimo kummastuneena, "on kyllä toivoa! Kaikkia sopii toivoa, jos semmoinen ihme on tapahtunut."

"Hänen ei käy enää heltyminen", lausui mies. "Hän on kuollut."

Äiti oli lempeä ja kärsivällinen olento, jos hänen kasvonsa puhuivat totta; mutta hän oli kiitollinen sielussansa, kun hän kuuli tämän, ja hän lausuiakin sitä ristiin lasketuilla käsillä. Hän rukoili anteeksi seuraavalla silmänräpäyksellä ja häntä pahoitti; mutta kiitollisuus oli hänen sydämensä ensimmäinen tunto.

"Mitä tuo puoli-päihtynyt akka, josta eilen illalla puhuin, sanoi minulle, kun koetin tavata häntä ja saada aikaa viikoksi; ja mitä minä luulin vaan pelkiksi verukkeiksi, että hän pääsisi minusta, näyttää olleen aivan totta. Hän ei ollut silloin ainoastaan kovasti huono, vaan kuolemaisillaan."

"Kenelle meidän velkamme siirretään?"

"Minä en tiedä. Mutta sitä ennen voimme hankkia rahaa; ja vaikka emme voisikaan, olisi se todella kova onni, jos hänen jälkeisensä olisi yhtä ankara velkoja. Me saamme tänä iltana käydä levolle keveillä sydämillä, Karolina!"

Niin. Heidän sydämensä olivat iloisemmat, vaikka he kyllä koettivat vastustaa sitä. Lastenkin kasvot kirkastuivat, kun he hiljalleen kokoontuivat vanhempien ympärille kuuntelemaan, mitä he niin vähän ymmärsivät; ja tämä koti oli käynyt onnellisemmaksi tuon miehen kuoleman kautta! Ainoa tunne, jonka henki voi näyttää hänelle ja jonka kuoleman tapaus synnytti, oli ilo.

"Näytä, henki, minulle joku paikka, missä hellyys ilmestyy yhdessä kuoleman kanssa", lausui Scrooge; "taikka tuo pimeä huone, jonka vast'ikään jätimme, on aina oleva silmissäni."

Henki johdatti häntä pitkin useita katuja, jotka olivat hyvin tutut hänelle; ja kun he kulkivat edelleen, katsoi Scrooge sinne tänne nähdäksensä itseänsä, mutta hän ei ollut missään näkyvissä. He astuivat Bob Cratchit paran huoneesen, samaan asuntoon, jossa hän oli käynyt ennen; ja tapasivat äidin ja lapset istumasta valkean ympärillä.

Hiljaa. Aivan hiljaa. Meluavat nuoret Cratchit'it olivat yhtä tyvenet, kuin muistopatsaat, nurkassansa ja istuivat katsellen Peter'iä, jolla oli kirja edessään. Äiti ja tyttären ompelivat. Mutta hekin olivat hyvin hiljalleen!

"Ja Hän kutsui tykönsä lapsen ja asetti sen heidän keskellensä."

Missä Scrooge oli kuullut nämät sanat? Hän ei ollut kuullut niitä unissaan. Poika oli varmaan lukenut ne ääneen, kun henki ja hän astuivat kynnyksen yli. Miks'ei hän jatkanut?

Äiti pani ompeluksensa pöydälle ja peitti kasvonsa kädellään.

"Väri haittaa silmiäni", hän sanoi.

Väri? Voi, Pikku Tim raukka!

"Ne ovat paremmat nyt taas", lausui Cratchit'in vaimo. "Kynttilänvalo tekee ne heikoiksi; enkä minä tahtois, vaikka mikä olisi, näyttää isällemme, kun hän tulee kotiin, että minulla on heikot silmät. Tähän aikaan hän tavallisesti muutoin tulee."

"Jo varemmin", vastasi Peter, sulki kirjaansa. "Mutta luullakseni on hän, äiti, näinä muutamina viimeisinä iltoina kävellyt vähän hitaammin, kuin ennen."

He olivat aivan ääneti taas. Viimein äiti sanoi, vieläpä vakavalla, iloisella äänellä, joka ainoastaan kerran sortui:

"Minä tiedän, että hän kantaen — minä tiedän, että hän kantaen Pikku Tim'iä kävi hyvin nopeasti."

"Niin minäkin", lausui Peter. "Usein."

"Niin minäkin", huudahti muuan vielä. Niin tiesivät kaikki.

"Mutta hän oli hyvin huokea kantaa", jatkoi äiti ahkerasti työskennellen, "ja hänen isänsä rakasti häntä niin paljon, ettei siitä ollut mitään vaivaa, ei mitään vaivaa. Ja tuossa on isänne ovella!"

Hän juoksi ulos kohtaamaan miestänsä; ja lyhytläntä Bob, huivi kaulassa — hän tarvitsi sitä, mies parka — tuli sisään. Hänen teensä oli valmiina häntä varten kaminin komerossa, ja he koettivat kaikki, kuka parhaiten saisi sitä hänelle. Sitten molemmat nuoret Cratchit'it kiipesivät hänen polvillensa ja panivat, kumpikin lapsi, pikkuisen poskensa hänen kasvojansa vastaan, ikäänkuin he olisivat sanoneet: "älä huoli siitä, isä. Älä ole suruissasi!"

Bob oli hyvin iloinen heidän kanssaan ja puhui hupaisesti koko perheelle. Hän katseli ompelusta pöydällä ja kiitti Mrs. Cratchit'in ja tyttöjen ahkeruutta ja kerkeyttä. He saisivat sen valmiiksi aikaa ennen sunnuntaita, sanoi hän.

"Ennen sunnuntaita! Sinä kävit siis siellä tänään, Robert?" kysyi hänen vaimonsa.

"Niin, rakkaani", vastasi Bob. "Minä olisin suonut, että sinun olisi sopinut tulla. Sinun olisi tehnyt hyvää nähdä, kuinka viheriä paikka se on. Mutta sinä saat nähdä sen usein. Minä lupasin hänelle, tulla sinne sunnuntaisin. Minun pikku, pikku poikani!" huudahti Bob. "Minun pikku poikani!"

Hänen voimansa raukeni äkkiä. Hän ei voinut estää sitä. Jos hän olisi voinut estää sitä, olisivat ehkä hän ja hänen lapsensa olleet kauempana toisistansa, kuin he olivat.

Hän lähti ulos ja meni ylähuoneeseen, joka oli juhlallisesti valaistu ja koristettu joulua varten. Tuoli oli asetettu aivan lapsen viereen, ja hyvin havaitsi, että joku oli nykyisin käynyt siellä. Bob raukka istui alas siihen, ja kun hän oli ajatellut vähän ja tyyntynyt, suuteli hän pikku kasvoja. Hän tyytyi siihen, mitä oli tapahtunut, ja meni alas taas aivan onnellisena.

He kokoontuivat valkean ympärille ja puhuivat; tytöt ja äiti yhä työskennellen. Bob jutteli heille Scrooge'n sisarenpojan erinomaisesta ystävällisyydestä ja kuinka tämä, jota hän oli tuskin kertaakaan nähnyt, kohtasi hänet kadulla tänä päivänä ja, huomaten, että hän näytti vähän — "juuri vähän alakuloiselta, sinä ymmärrät", sanoi Bob, kysyi, mitä oli tapahtunut, koska hän näytti niin murheelliselta. "Jolloin", lausui Bob, "sillä hän on mitä puheliaimpia gentlemaneja ikinä olette kuulleet, minä kerroin sen hänelle." "Minua surettaa sydämestäni, että hän kuoli, Mr. Cratchit", sanoi hän, "ja minua surettaa sydämestäni teidän hyvän vaimonne puolesta." "Sivumennen, mistä hän sen tiesi, sitä minä en ymmärrä."

"Tiesi mitä, rakkaani?"

"No, että sinä olet hyvä vaimo", vastasi Bob.

"Kaikki sen tietävät!" arveli Peter.

"Oikein, poikani!" huudahti Bob. "Minä toivon, että tietävät." "Minua surettaa sydämestäni", sanoi Scrooge'n sisarenpoika, "teidän hyvän vaimonne puolesta. Jos minä voin tehdä jotakin hyvää teille", lausui hän, antaen minulle korttinsa, "on tuossa se paikka, jossa asun. Tehkää hyvin ja tulkaat minun luokseni." "Tämä ei miellyttänyt", jatkoi Bob, "niin paljon sen tähden, mitä hän ehkä voi tehdä meille, kuin juuri hänen lempeän käytöksensä tähden. Näytti todella siltä, kuin hän olisi tuntenut Pikku Tim'imme ja surrut meidän kanssamme."

"Hän on varmaan hyvä ihminen!" lausui Mrs. Cratchit.

"Sinä olisit varmempi siitä, rakkaani", vastasi Bob, "jos olisit nähnyt ja puhutellut häntä. Se ei kummastuttaisi minua yhtään — huomaa, mitä minä sanon! — vaikka hän hankkisi Peter'ille paremman paikan."

"Kuuletko, Peter", sanoi Mrs. Cratchit.

"Ja silloin", huusi yksi tytöistä, "Peter ottaa jonkun kumppanin ja aloittaa omaa kauppaa."

"Älä sinä tyhjiä puhu!" vastasi Peter nauraen.

"Saattaapa sekin joskus tapahtua", lausui Bob "vaikka kyllä siihen vielä ehditään, rakkaani. Mutta miten tahansa ja milloin hyvänsä me eroamme toisistamme, me emme suinkaan, kukaan meistä, unhota pikku Tim'ia — vai kuinka? — Häntä, joka ensiksi meni pois meidän joukostamme?"

"Ei milloinkaan, isä!" huusivat kaikki.

"Ja minä tiedän", lausui Bob, "minä tiedän, rakkaani, että kun muistamme, kuinka kärsivällinen ja kuinka lempeä hän oli, vaikka hän oli vaan pikkuinen, pikkuinen lapsi, me emme äkkiä riitele keskenämme ja unhota Pikku Tim raukkaa sitä tehdessämme!"

"Ei, ei milloinkaan!" huusivat he kaikki taas.

"Minä olen hyvin onnellinen", sanoi lyhytläntä Bob, "minä olen hyvin onnellinen!"

Mrs. Cratchit suuteli häntä, hänen tyttärensä suutelivat häntä, molemmat nuoret Cratchit'it suutelivat häntä, ja Peter ja hän pudistivat kättä. Pikku Tim'in henki! sinun lapsellinen olemuksesi oli Jumalalta!

"Henki", lausui Scrooge, "joka asia sanoo minulle, että eromme hetki on tulossa. Minä tiedän sen, mutta en tiedä kuinka. Kerro minulle, kuka se mies oli, jonka näimme makaavan kuolleena?"

Tulevien joulujen henki johdatti häntä, niinkuin ennen — vaikka eri aikana, luuli hän: näissä viimeisissä näyissä ei näyttänyt olevan mitään muuta järjestystä, kuin että ne kuuluivat tulevaisuuteen — johdatti häntä asiamiesten kokouspaikkoihin, mutta ei näyttänyt häntä itseä. Henki ei pysähtynyt ollenkaan, vaan kiiruhti suoraan eteenpäin, niinkuin äsken lausutussa tarkoituksessa, siksi kuin Scrooge käski hänen viipyä hetken.

"Tämä kartano", sanoi Scrooge, "jonka kautta me nyt kiidämme, on se, jossa minun työpaikkani nyt on ja on kauan ollut. Minä näen huoneen. Salli minun katsoa, mikä olen vasta oleva!"

Henki seisattui; käsi osoitti toista suuntaa.

"Huone on tuossa", huudahti Scrooge. "Miksi sinä viittaat toisaalle?"

Tyly sormi ei liikkunut yhtään.

Scrooge riensi konttorinsa akkunan luo ja katsoi sisään. Siinä oli nytkin konttori, mutta ei hänen. Huonekalut eivät olleet samat eikä mies tuolilla ollut hän itse. Henki osoitti yhä toisaalle.

Scrooge lähestyi sitä kerran vielä ja, kummastellen, miksi ja mihin hän oli muuttanut, seurasi sitä, siksi kuin he saapuivat rautaiselle portille. Hän pysähtyi katsomaan ympärilleen, ennenkuin he astuivat siitä sisään.

Kirkkotarha. Tässä siis se viheliäinen mies, jonka nimen hän nyt saisi tietää, makasi mullassa. Hänelle sovelias paikka. Rakennukset ympäröivät sitä kaikkialta, ruohot ja ruhkaheinät — nämät kuolleitten eikä elävien kasvien kukoistus — peittivät sen. Se oli läikähtymällensä liiallisesta hautaamisesta. Se oli lihava tyydytetystä ruokahalusta. Sovelias paikka!

Henki seiso i hautojen välissä ja osoitti alaspäin yhtä hautaa kohden. Scrooge lähestyi tätä vavisten. Henki oli aivan niinkuin se oli ollut, mutta Scrooge luuli näkevänsä uuden merkityksen sen juhlallisessa muodossa.

"Ennenkuin minä likenen sitä kiveä, jota sinä osoitat", lausui Scrooge, "vastaa minulle yhteen kysymykseen. Ovatko nämät niitten varjoja, jotka varmaan tulevat, vai ovatko ne vaan semmoisten varjoja, jotka kenties tulevat?"

Henki osoitti aina vaan alaspäin sitä hautaa kohden, jonka vieressä se seiso i.

"Ihmisten elämänjuoksua seuraa määrätty loppu, johon se, jos siinä pysytään, epäilemättä saattaa",

lausui Scrooge. "Mutta jos luopuu tästä elämän juoksusta, muuttuu loppu. Sano, että niin on niittenkin asiain laita, joita sinä näytät minulle!"

Henki oli liikkumatonna kuin ennen.

Scrooge hiipi sen luo. Häntä värisytti astuessaan. Sormen johdolla luki hän huonosti hoidetun haudan kivellä oman nimensä: *Ebenezer Scrooge*.

"Olenko minä se mies, joka makasi vuoteessa?" huusi hän polvillansa.

Sormi kääntyi haudasta häntä päin, ja sitten takaisin jälleen.

"Ei, henki! Oi ei, ei!"

Sormi oli yhä sinnepäin.

"Henki!" huusi hän, tarttuen lujasti kiinni sen vaippaan, "kuule minua! Minä en ole sama mies, kuin minä olin. Minä en tahdo olla se mies, jona varmaan olisin ollut ilman tätä yhtymistä. Miksi näytät minulle tätä, jollei minulla ole yhtään toivoa!"

Tämä oli ensimmäinen kerta, jolloin käsi näytti vapisevan.

"Hyvä henki", jatkoi hän, langeten maahan sen eteen: "Sinä pidät minun puoltani ja säälit minua. Vakuuta minulle, että minä saan vielä muuttaa näitä varjoja, joita sinä olet näyttänyt minulle, ja aloittaa uutta elämää!"

Hyvä käsi värisi.

"Minä aion kunnioittaa joulua sydämessäni ja koettaa viettää sitä koko vuoden. Minä aion elää entisyydessä, nykyisyydessä ja tulevaisuudessa. Kaikkien kolmen henget saavat vaikuttaa minussa. Minä en luovuta pois niitä opetuksia, joita he opettivat minulle. Voi, sano minulle, että saan pyyhkiä pois kirjoituksen tästä kivistä!"

Tuskissansa hän tarttui hengen käteen. Käsi koetti päästä irti, mutta väkevänä pyynnössänsä piti Scrooge siitä kiinni. Henki, joka oli vielä väkevämpi, sysäsi hänet luotansa.

Nostaen ylös käsiänsä viimeiseksi rukoukseksi, että hänen kohtalonsa peräytettäisiin, näki hän muutoksen tapahtuvan hengen päähineessä ja puvussa. Se hoikkeni, kutistui ja muuttui sängyntolpaksi.

V.

Loppu.

Niin! ja se oli hänen oma sängyntolppansa, hänen oma sänkynsä, hänen oma huoneensa. Paras ja onnellisin asia kaikista oli se, että aika hänen edessään oli hänen omansa, että hän voi tehdä parannusta!

"Minä aion elää entisyydessä, nykyisyydessä ja tulevaisuudessa!" kertoi Scrooge, kun hän kömpi ulos vuoteesta. "Kaikkien kolmen henget saavat vaikuttaa minussa. Oi Jakob Marley! Taivas ja joulun-aika olkoot kiitetyt tästä! Minä sanon sen polvillani, vanha Jakob, polvillani!"

Hänen hyvät aikomuksensa hämmensivät ja innostuttivat häntä niin, että hänen sortunut äänensä tuskin totteli hänen tahtoansa. Hän oli nyhkyttänyt kovasti taistelossansa hengen kanssa, ja hänen kasvonsa olivat kosteat kyynelistä.

"Niitä ei ole revitty alas", huudahti Scrooge, likistäen yhtä uudintansa, "niitä ei ole revitty alas renkaineen päivineen. Ne ovat täällä — minä olen täällä — tulevien varjot saa ehkä hajotetuksi. Ne saa. Minä tiedän, että saa!"

Hänen kätensä askaroitsivat koko ajan hänen vaatteissaan. Hän käänsi niitä väärin puolin, puki niitä nurin päällensä, repi niitä rikki, pani niitä hulluun paikkaan ja saatti niitä osallisiksi jos johonkin puolettomuuteen.

"Minä en tiedä, mitä tehdä!" lausui Scrooge, nauraen ja itkien samalla kertaa, ja sukillansa tehden

täydellisen Laocoon'in itsestensä. "Minä olen köykäinen, kuin höyhen, minä olen onnellinen, kuin enkeli, minä olen iloinen kuin koulupoika. Minä olen huima, kuin päihtynyt mies. Iloista joulua jokaiselle! Onnellista uutta vuotta koko mailmalle. Halloo! Hei! Halloo!"

Hän oli harpannut arkihuoneeseen ja seiso i nyt siellä aivan hengästyneenä.

"Tuossa on kastinpannu, jossa kauraliemi oli!" huudahti Scrooge, hypähtäen pois taas ja juosten lieden ympäri. "Tuossa on ovi, jonka kautta Jakob Marley'n haamu tuli! Tuossa on nurkka, jossa nykyisten joulujen henki istui! Tuossa on akkuna, josta näin kuljeksivat haamut! Kaikki on oikein, kaikki on totta, kaikki on tapahtunut. Hah, hah, hah!"

Se oli todella loistava nauru, mitä mainioiden nauru mieheltä, joka oli niin monta vuotta ollut vieraantuneena siitä. Monen, monen oivallisen naurun isä!

"Minä en tiedä, monesko päivä kuukaudesta nyt on!" sanoi Scrooge. "Minä en tiedä, kuinka kauan minä olen ollut henkien parissa. Minä en tiedä mitään. Minä olen kokonaan niinkuin sylilapsi. Vähät siitä. Minä en huoli mistään. Minä tahtoisin mielelläni olla sylilapsi. Halloo! Hoi! Haloo!"

Hän keskeytyi ihastuksissansa, kun kirkonkellot kajahtivat mitä iloisimmalla tavalla hän milloinkaan oli kuullut. Helinä ja kumina! Voi mainiota, mainiota!

Juosten akkunan luo, avasi hän sen ja pisti ulos päänsä. Ei mitään sumua, ei mitään usvaa; selkeä, kirkas, armas, vireä, kylmä ilma; kylmä, joka puhalsi tanssimusiikkia verelle; kultainen päivänpaiste; sininen taivas; suloinen, vilpas sää; iloiset kellot. Voi mainiota, mainiota!

"Mikä päivä nyt on?" kysyi Scrooge, huutaen pyhävaatteisin puettua poikaa, joka oli lähtenyt ulos kaupunkia katsomaan.

"Kuinka?" vastasi poika aivan kummastuneena.

"Mikä päivä nyt on, hyvä ystäväni?" sanoi Scrooge.

"Nytkö?" vastasi poika. "No, joulupäivä."

"Se on joulupäivä!" lausui Scrooge itseksensä. "Minä en ole kadottanut sitä. Henget ovat tehneet nämät kaikki yhtenä yönä. He voivat tehdä kaikki, mitä tahtovat. Tietysti he voivat. Tietysti he voivat. Halloo, hyvä ystäväni!"

"Halloo!" vastasi poika.

"Tiedätkö sinä tuosta linnunkauppiaasta, joka asuu toisella kadulla tästä, juuri kulmassa?" kysyi Scrooge.

"Luulen tietäväni", vastasi poika.

"Viisas poika!" arveli Scrooge. "Merkkillinen poika. Tiedätkö sinä, ovatko jo myyneet sen kilpakalkkunan, joka riippui siellä? — Ei tuo vähäinen, vaan iso?"

"Kuinka, sekö, joka on yhtä iso, kuin minä?" vastasi poika.

"Oikein hupainen poika!" sanoi Scrooge. "Hauska puhutella häntä. Niin, poikaseni!"

"Se riippuu siellä vielä", vastasi poika.

"Riippuuko se?" kysyi Scrooge. "Mene ostamaan se."

"Tyhjiä!" huudahti poika.

"Ei, ei", lausui Scrooge, "minä puhun totta. Mene ostamaan se ja käske heidän tuoda se tänne, että saan määrätä heille, mihin se viedään. Tule takaisin miehen kanssa, ja minä annan sinulle shilling'in. Jos palaat hänen kanssaan ennen viiden minutin kuluttua, annan minä sinulle puolen kruunua!"

Poika lensi tiehensä kuin nuoli. Sillä olisi saanut olla luja käsi liipaisimella, joka olisi lähettänyt nuolen menemään puoleksikaan niin nopeasti.

"Minä toimitan sen Bob Cratchit'ille!" lausui Scrooge itseksensä, hipoen käsiänsä ja naurusta pakahtumallaan. "Hän ei saa tietää, kuka sen lähettää. Se on kahta vertaa isompi, kuin Pikku Tim. Joe Miller ei koskaan laskenut semmoista leikkiä, kuin sen tulo Bob'ille on oleva!"

Se käsiala, jolla hän kirjoitti adressin, ei suinkaan ollut tasaista, mutta hän kirjoitti kuitenkin tavalla taikka toisella ja meni alikertaan avaamaan katu-ovea valmiiksi linnunkauppiiaan miehelle. Kun hän

seisoi siellä, vartoen häntä, sattuiivat hänen silmänsä ovenkolkuttimeen.

"Minä aion rakastaa sitä, niin kauan kuin elän!" huusi Scrooge, taputtaen sitä kädellensä. "Minä tuskin koskaan ennen katselin sitä. Mikä rehellinen muoto sillä on! Se on kummallinen kolkutin! — Tässä on nyt kalkkuna. Halloo! Hei! Kuinka jaksatte! Iloista joulua!"

Siinä vasta kalkkunaa oli! Se ei ollut koskaan voinut seisoa jaloillansa, tämä lintu. Se olisi heti taittanut poikki ne, niinkuin lakkapuikon.

"No, teidän on mahdoton kantaa se Camden Town'iin", lausui Scrooge.
"Teidän täytyy ottaa vaunut."

Se naurun hekotus, jolla hän tämän sanoi, se hekotus, jolla hän maksoi kalkkunan, se hekotus, jolla hän maksoi vaunut, se hekotus, jolla hän palkitsi pojan, kaikki nämät olivat tuskin verrattavat siihen hekotukseen, jolla hän istui hengästyneenä alas tuolillensa jälleen, ja hekotti, siksi kuin hänen tuli kyynelet silmiin.

Parran ajaminen ei ollut mikään helppo työ, sillä hänen kätensä värisi; ja parran ajaminen vaatii tarkkuutta silloinkin, kuin et tanssi sitä tehdessäsi. Mutta vaikka hän olisi leikannut pois nenänsä huipun, olisi hän pistänyt palasen kiinnelaastaria päälle ja ollut aivan tyytyväisenä.

Hän puki itsensä "kaikkein parhaisin vaatteisinsa" ja joutui viimein kaduille. Ihmiset virtailivat tähän aikaan kaikille suunnille, niinkuin hän oli nähnyt heidän virtailevan, kun hän kulki nykyisten joulujen hengen kanssa; ja astuen, kädet selän takana, katseli Scrooge kaikkia hupaisella hymyllä. Hän näytti, sanalla sanoen, niin tavattoman hauskalta, että pari kolme hyvänluontoista gentlemania toivotti hänelle "hyvää huomenta! Iloista joulua!" Ja Scrooge kertoi usein jälestäpäin, että kaikista suloisista äänistä, mitä hän milloinkaan oli kuullut, nämät soivat suloisimmalta hänen korvissaan.

Hän ei ollut päässyt kauas, kun hän näki sen komean gentlemanin lähestyvän, joka oli tullut hänen konttoriinsa päivää ennen ja sanonut: "Scrooge ja Marley, luullakseni?" Scrooge tunsu pistoksen sydämessään, kun hän ajatteli, kuinka tämä vanha gentlemani katselisi häntä, kun he yhtyivät; mutta hän tiesi, mikä tie oli suoraan hänen edessään, ja hän alkoi astua sitä.

"Rakas Sir", lausui Scrooge, jouduttaen askeliensa ja tarttuen vanhan gentlemanin molempiin käsiin. "Kuinka voitte? Minä toivon, että asianne menestyi hyvin eilen. Se oli hyvin kauniisti tehty teiltä. Iloista joulua!"

"Mr. Scrooge?"

"Niin", vastasi Scrooge. "Se on minun nimeni, mutta minä pelkään, ettei se ole mieluisa teille. Sallikaat minun pyytää anteeksi teiltä. Ja tahdotteko olla hyvä" — tässä Scrooge kuiskasi jotakin hänen korvaansa.

"Ijankaikkinen Jumala!" huusi gentlemani, ikäänkuin tukehtumallaan.
"Rakas Mr. Scrooge, puhutteko täyttä totta?"

"Jos suvaitsette", lausui Scrooge. "Ei äyriäkään vähemmin. Siihen on luettu monta jäännösmaksoa, minä vakuutan sen. Tahdotteko osoittaa minulle sitä suosiota?"

"Rakas sir", vastasi toinen, pudistaen kättä hänen kanssaan. "Minä en tiedä, mitä vastata semmoiseen anteliai —"

"Älkääät sanoko mitään", vastasi Scrooge. "Tulkaat tervehtimään minua. Ettekö tahdo tulla minua katsomaan?"

"Tahdon!" huudahti vanha gentlemani. Ja sen näki, että hän aikoi tehdä niin.

"Minä kiitän teitä", lausui Scrooge. "Minä olen suuresti kiitollinen teille. Minä kiitän teitä viisikymmentä kertaa. Jumala siunatkoon teitä!"

Hän meni kirkkoon, käveli pitkin katuja, katseli ihmisiä, jotka häärivät edestakaisin, taputti lapsia pään päälle, teki kysymyksiä kerjäläisille, kurkisteli alas rakennusten kyökkeihin ja ylös akkunoihin, ja huomasi, että kaikki tuotti hänelle huvia. Hän ei ollut koskaan uneksintukaan, että mikään kävely — että mikään asia — voisi tehdä häntä niin onnelliseksi. Puolipäivän jälkeen käänsi hän askeleensa sisarenpoikansa asuntoa päin.

Hän kulki oven ohitse kymmenkunnan kertoja, ennenkuin hän rohkeni mennä ylös ja koputtaa. Mutta hän jännitti voimiansa, ja se oli tehty.

"Onko isäntä kotona?" kysyi Scrooge tyttöltä. Sievä tyttö! Kovin sievä.

"Kyllä, sir."

"Missä hän on, tyttöseni?" lausui Scrooge.

"Hän on ruokasalissa, sir, emännän kanssa. Minä saatan teitä toiseen kerrokseen, jos sallitte."

"Kiitoksia. Hän tuntee minut", vastasi Scrooge, käsi jo ruokasalin avaimella. "Minä menen tänne, kultani."

Hän väänsi hiljalleen auki lukon ja pisti päänsä ovesta sisään. He katselivat paraikaa pöytää (joka oli katettu suurella komeudella; sillä tämmöiset nuoret emännät ovat aina turhan tarkat semmoisissa asioissa ja tahtovat mielellään, että kaikki on hyvässä järjestyksessä).

"Fred!" lausui Scrooge.

Herranen aika, kuinka hänen sisarenpoikansa vaimo säpsähti! Scrooge oli silloin unhottanut, kuinka tämä oli istunut nurkassa, astuinlauta edessä; muutoin hän ei olisi tehnyt sitä millään lailla.

"Ihme kumma!" huusi Fred, "kuka se on?"

"Minä se olen. Sinun enosi Scrooge. Minä tulen syömään päivällistä. Lasketko minua sisään, Fred?"

Laskea häntä sisään! Oli onni, ettei Scrooge'n sisarenpoika pudistanut irti hänen kättänsä. Hän oli niinkuin kotona, ennenkuin viisi minutia oli kulunut. Suurinta sydämellisyyttä. Hänen sisarenpoikansa vaimo näytti sydämelliseltä. Niin näytti Topper, kuin hän tuli. Niin näytti tukeva sisar, kun hän tuli. Niin näyttivät kaikki, kun he tulivat. Kummallinen seura, kummalliset leikit, kummallinen yksimielisyys, kum-mal-li-nen onnellisuus!

Mutta hän oli varhain konttorissansa seuraavana aamuna. Oi, hän oli varhain siellä. Jos hän vaan voisi olla ensiksi siellä ja nähdä Bob Cratchit'in tulevan liian myöhään! Tämä oli se asia, jota hän ennen kaikkia halasi.

Ja Bob tulikin liian myöhään; niin, hän tuli! Kello löi yhdeksän. Ei mitään Bob'ia. Neljänneksen yli. Ei mitään Bob'ia. Bob myöhästyi täyteen kahdeksantoista minutia ja puolen. Scrooge istui ovi selki selällään, että hän saisi nähdä hänen tulevan vesisäiliöön.

Bob oli ottanut hatun päästään, ennenkuin hän avasi oven, ja huivin kaulastaan samaten. Hän oli tuolillansa silmänräpäyksessä, juoksuttaen kynäänsä, niinkuin hän olisi koettanut saavuttaa yhdeksänlyöntiä.

"Halo!" murisi Scrooge tavallisella äänellensä sen mukaan, kuin hän osasi matkia sitä. "Mitä sillä tarkoitatte, kun tulette tähän päivän-aikaan?"

"Minä olen kovasti pahoillani", lausui Bob. "Minä olen myöhästynyt."

"Vai niin?" kertoi Scrooge. "Niin kai. Niin minäkin luulen. Tehkää hyvin ja tullaat tänne."

"Se tapahtuu vaan kerran vuoteensa, sir", lausui Bob puollustukseksseen, kun hän ilmestyi vesisäiliöstä. "Se ei saa tapahtua enään. Minä olin eilen hiukan iloinen."

"No, minä aion kertoa teille jotakin, ystäväni", sanoi Scrooge. "Minä en aio kärsiä tätä menoa enää. Ja sentähden", hän jatkoi, hypäten tuoliltansa ja tokaisten Bob'ia liiviin, että tämä horjahti takaisin vesisäiliöön, "ja sentähden minä aion koroittaa teidän palkkaanne!"

Bob vapisi ja astui vähän likemmäksi linjaalia. Hän arveli hetken aikaa, joko hän löisi Scrooge'n kumoon sillä, pitäisi kiinni hänestä ja huutaisi ihmisiä pihalta tuomaan apua ja pakkotroijyä.

"Iloista joulua, Bob!" lausui Scrooge semmoisella vakavuudella, josta ei voinut erehtyä, kun hän taputti Bob'ia selkään. "Iloisempaa joulua, Bob, hyvä kumppanini, kuin minä olen antanut teille moneen vuoteen! Minä aion koroittaa teidän palkkaanne ja koettaa auttaa teidän rasitettua perhettänne, ja meidän täytyy keskustella teidän asioistanne juuri tänä iltana höyryävän joulu-bishoffimaljan ääressä, Bob! Lisätkää puita pesään ja ostakaat toinen hiilikoppa, ennenkuin panette pilkun toisen i:n päälle, Bob Cratchit!"

Scrooge oli parempi, kuin hänen sanansa. Hän teki nämät kaikki ja äärettömän paljon lisäksi; ja Pikku Tim'ille, joka ei kuollut, oli hän toinen isä. Scrooge'sta tuli niin hyvä ystävä, niin hyvä isäntä ja niin hyvä mies, kuin hyvä vanha City koskaan tunsii, taikka mikään muu hyvä vanha kaupunki, pääkaupunki tai pikku kaupunki, hyvässä vanhassa mailmassa. Muutammat ihmiset nauroivat hänen muutostansa, mutta

hän antoi heidän nauraa ja huoli vähän heistä; sillä hän oli kylläksi viisas tietämään, ettei mitään hyvää koskaan tapahtunut tämän maan päällä, jota eivät muutamat ihmiset ensi aluksi täyttäneet kurkkua nauraneet; ja tuntien, että senkaltaiset olivat sokeat jollakin lailla, katsoi hän sitä aivan yhtä hyväksi, että he väänsivät kasvonsa nauruun, kuin sairastaisivat tautiansa rumemmalla tavalla. Hänen oma sydämensä nauroidi; ja siinä oli yltäkyllin hänelle.

Hän ei pitänyt sen koommin yhteyttä henkien kanssa, vaan noudatti elämässään alati täydellisen kohtuuden periaatetta; ja sitä hänestä aina sanottiin, että hän, jos kukaan kuolevainen, tiesi, kuinka viettää joulua hyvin. Kun vaan tätä todenteolla kävisi meistä, meistä kaikista, sanominen! Ja siis, niinkuin Pikku Tim muistutti, Jumala siunatkoon meitä jokaista!

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK JOULUN-AATTO ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on

this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project

Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.